294
1

çehov

TEK PERDELİK 9 OYUN

bilgi yayınevi

ÇEHOV / TEK PERDELİK 9 OYUN

BİLGİ YAYINLARI 294
TİYATRO DİZİSİ 1

ISBN 975 - 494 - 437 - 7
94 06 Y. 0105 0642

Birinci Basım 1984

İkinci Basım
Şubat 1994

BİLGİ YAYINEVİ
Meşrutiyet Cad. 46 / A
Telf 431 81 22 - 434 12 71
434 49 98 - 434 49 99
Faks 431 77 58
06420 Yenişehir - Ankara

BİLGİ DAĞITIM
Babıâli Cad. 19 / 2
Telf 522 52 01 526 70 97

ANTON ÇEHOV

Tek Perdelik Dokuz Oyun

Dağ Yolunda / Tütünün Zararları / Kuğunun Şarkısı /
Ayı / Bir Evlenme Teklifi / Sayfiyede Yaz /
Tatyana Repina / Düğün / Kutlama

Türkçesi **Yılmaz Gruda**

BİLGİ YAYINEVİ

kapak düzeni : fahri karagözoğlu

TİYATRO DİZİSİ

- TEK PERDELİK DOKUZ OYUN — *Anton ÇEHOV*
  Türkçesi Yılmaz GRUDA
- ROMEO İLE JULİET — *SHAKESPEARE*
  Türkçesi A. Turan OFLAZOĞLU
- ODA TİYATROSU (On Altı Oyun) — *Jean TARDIEU*
  Türkçesi Yıldırım KESKİN
- KARAGÖZ (3 Kitap) — *Cevdet KUDRET*
- TOPUZLU – UZAK DÜNYALAR — *Hidayet SAYIN*
- REDİFEYE GÜZELLEME — *FÜRUZAN*
- GODOT GELDİ — *Miodrag BULOTOVİC*
  Türkçesi Sevgi SOYSAL
- KOKTEYL PARTİ — *T.S. ELIOT*
  Türkçesi Bülent ECEVİT

İÇİNDEKİLER

Dağ Yolunda 9
Tütünün Zararları 43
Kuğunun Şarkısı 53
Ayı 65
Bir Evlenme Teklifi 91
Sayfiyede Yaz 113
Tatyana Repina 125
Düğün 151
Kutlama 171

DAĞ YOLUNDA

BİR DRAM ÇALIŞMASI
(1885)

KİŞİLER

TİKHON Yevstigneyev, dağ yolunda bir hanın sahibi.
Semyon Sergeyeviç BORTSOV, iflas etmiş bir toprak sahibi
MARYA Yegorovna, karısı
SAVVA, yaşlı bir hacı
NAZAROVNA, sofu kadın
FEDYA, fabrika işçisi
MERİK, serseri
KUZMA, yolcu
POSTACI
ARABACI Denis, Bayan Bortsova'nın arabacısı
HACILAR, SIĞIRTMAÇLAR, YOLCULAR v.b.

Olay, Rusya'nın güney yöresinde geçer.

Tikhon'un hanında büyük bir oda. Meyhane de denebilir. Sağda tezgâh. Üzerinde, arkadaki raflarda şişeler. Fonda yola açılan bir kapı; dışarda üzerinde kirli, kırmızı, küçük bir fener asılı. Yerde, duvarlara bitişik sıralarda hacılarla yolcular. Bazıları, yere çökmüş, dizlerine kapanmış, uyuklamakta. Vakit gece yarısı... Perde gök gürültüsüyle açılır. Çakan şimşeğin ışığı görülür açık kapıdan.

Tikhon, tezgâhın ardında... Fedya, sıralardan birine yarı uzanmış, akordeon çalmakta... Bortsov, eski, partal bir yazlık palto giymiş, Fedya'nın yanında oturmakta... Savva, Nazarovna, Yefimovna yerde, sıraların yanında, yatmakta...

YEFİMOVNA: *(Nazarovna'ya)* Baksana anacığım, şu ihtiyarcığı bir sarsalasana! Öbür tarafa göçüyor galiba?

NAZAROVNA: *(Savva'nın yüzündeki partal giysinin ucunu kaldırır)* Tanrı Adamı! Hey, Tanrı Adamı! Yaşıyor musun, ölüyor musun?

SAVVA: Ne diye öleyim? Yaşıyorum anacığım.

(Doğrulur) Bacaklarımı örter misin?..Hah, şöyle... Sağdakini de... Tamam, öylesi iyi. Tanrı sağlığını daim etsin!

NAZAROVNA: *(Savva'nın bacaklarını örter)* Hadi, şimdi uyu babacığım.

SAVVA: Nasıl uyuyayım? Acı rahat bırakmıyor ki! Benim gibi günahkârların huzur içinde yaşamaya hakları yok... Bu gürültü de ne?

NAZAROVNA: Tanrı fırtınanın dik alasını yolluyor bize. Rüzgâr uluyor, yağmur durmaksızın yağıyor. Dama, pencerelere bezelye taneleri gibi iniyor... Duyuyor musun? Göklerdeki kötülüklerin kapıları açılmış! *(Gök gürler)* Tanrım! Tanrım! Tanrım!

FEDYA: Gök gürlüyor, uluyor; iniyor gök! Anlaşılan sonu gelmeyecek. Vuu... Vuu... Ormanın uğultusu gibi... Vuu... Vuu... Rüzgâr köpek gibi uluyor. *(Titrer)* Amma da soğuk ha! Urbalarım sırılsıklam. Sıksam, şarıl şarıl su akar... Kapı da ardına kadar açılmış! *(Akordeonunu usuldan çalmaya çalışır)* Akordeonum da ıslanmış, dini bütünler! Sesi zar zor çıkıyor. Yoksa öyle bir konser verirdim ki size, aklınız dururdu. Örneğin ünlü bir parça... Bir kadril, bir polka; ya da bizim havalardan. Hepsinin de üstesinden gelirdim, ha! Şehirde, Büyük Otel'de garsonluk yaparken, hiç para biriktirmedim. Elime geçeni hep müziğe, çalgıya yatırdım. Çalgı çalmaya... Gitar bile çalarım.

SES: *(Bir köşeden)* İşte saçmalayan bir salak!

FEDYA: Salak sensin! *(Sessizlik)*

NAZAROVNA: *(Savva'ya)* Sen şimdi sıcağın önünde yatıp, zavallı bacaklarını ısıtmalıydın büyük baba. *(Sessizlik)* İhtiyar! Tanrı Adamı! *(Savva'yı sarsar)* Göçüyor musun yoksa?

FEDYA: Küçük bir votka yuvarla babalık. Mideni yakar ama, içini ferahlatır. Yuvarla bir kadeh!

NAZAROVNA: Soytarılık edip durma! İhtiyar belki de günahlarının çetelesini çıkarıp, ruhunu teslim ediyordur. Sense aptalca laflar ediyorsun! Üstüne üstlük çalgı da çalıyorsun. Kes şunu tıngırdatmayı! Utanma yok mu sende?

FEDYA: Sende var mı? Durmadan gevezelik ediyorsun. Adamcağız yeterince kötülemiş. Sense o iyi kadın, şefkatli kadın numaralarınla üzüyorsun adamcağızı. Kafasını ütülüyorsun... Uyu, büyük baba! Kulak asma ona. Bırak ötsün. Boş ver! Kadınların dilleri şeytan süpürgesine benzer. İyiden, güzelden yana ne varsa, süpürüverirler. Kadınlara metelik verme. *(Ellerini şaşkınlıkla birbirine vurur)* Hay Allah, amma da sıskaymışsın! İskelet gibi! Et met kalmamış sende. Gerçekten ölüyor musun yoksa?

SAVVA: Ne diye öleyim? Tanrı korusun beni! Az biraz kötülerim ama, Tanrı'nın inayetiyle, gene de dikilirim ayağa. Meryem ana beni gurbetlerde öldürmez. Ben ölsem ölsem, anca evimde ölürüm.

FEDYA: Uzaktan mı geliyorsun?

SAVVA: Evet, Vologda şehrinden. Esnaflık yapardım orda.

FEDYA: Nerde bu Vologda?

TİKHON: Moskova'nın ötelerinde. Kıyı köşe bir yerde.

FEDYA: Vay canına, amma da uzaktan gelmişsin be kirpi sakal! Peki, tabana kuvvet mi geldin?

SAVVA: Yaya geldim ya! Tikhon Zadonski manastırındaydım. Şimdi de Kutsal Dağlar'a gidiyorum. Tanrı'nın izniyle, ordan da Odessa'ya geçeceğim. Odessa'dan adamı Hac'ca, Kudüs'e ucuza götürüyorlarmış. Yirmi bir rubleye, diyorlar.

FEDYA: Moskova'da bulundun mu?

SAVVA: Hem de beş kere.

FEDYA: Güzel bir şehir mi? *(Sigara yakar)* Görmeye değer mi sence?

SAVVA: Orada bir sürü azizin türbesi var evlat. Bir yerde ne kadar aziz türbesi varsa, orası daima güzeldir.

BORTSOV: *(Tezgâha, Tikhon'un yanına gider)* Bak, bir daha yalvarıyorum sana. Tanrı aşkına, bir yudumcuk olsun ver şu içkiden!

FEDYA: Bir şehirde en birinci iş temizliktir. Toz mu var, sokaklar sulanmalı. Çamur mu var, hemen yok edilmeli. Uzun uzun evler olmalı. Tiyatrolar... Polis... Arabalar... Ben hep şehirde yaşadım, bilirim oraları.

BORTSOV: Küçücük bir kadeh... İşte şunun kadar... Borca yaz. Mutlaka öderim sana.

TİKHON: Laf!

BORTSOV: Yalvarırım. Şu iyiliği yap bana!

TİKHON: Rahat bırak beni be!

BORTSOV: Anla beni! Eğer o tahta, o köylü kafanın içinde bir damlacık beyin olsaydı, içki isteyenin ben olmadığını anlardın. İçimin içi istiyor! Bu yüzden sızlanıyorum bir köylü gibi. Hastalığım istiyor içkiyi. Anlasana!

TİKHON: Anlayacak bir şey yok... Çek git hadi!

BORTSOV: Bak, eğer bana içki vermezsen –iyi dinle beni– eğer bu tutkumu gideremezsem, çok kötü şeyler yaparım, cinayet bile işlerim! Ne yapacağımı anca Tanrı bilir... Bana bak, tahta kafa, meyhaneciliğin boyunca bir yığın ayyaş dikilmiştir karşına; hiç ne hale geldiklerini görmedin mi onların? Hasta olurlar, hasta! Kötünün kötüsü olurlar! Ama bir yudum votka ver; döv, bıçakla, ne yaparsan yap! İşte bak, yalvarıyorum sana. Yap bana şu iyiliği. Önünde diz çöküyorum işte... Tanrım, nasıl da zavallılaştım, nasıl da alçaldım!

TİKHON: Uçlan parayı, al votkayı!

BORTSOV: Nerden bulayım parayı? Hepsi içkiye gitti. Hepsi, son meteliğime kadar! Sana verebilecek hiçbir şeyim kalmadı. Bir bu paltom var, onu da veremem sana. Altında çırılçıplağım... Şapkamı ister misin? *(Şapkasını çıkarıp Tikhon'a verir)*

TİKHON: *(Şapkayı inceler)* Hmm! Tezgâhın altı şapka dolu. Bu da, kalbin gibi, delik deşik.

FEDYA: *(Alay eder)* Hey, beyfendi şapkası o! Hani büyük şehirlerde, caddelerde turlar-

ken, çıtkırıldım hanımları selamlamak için kullanılır! "Günaydın! Gene görüşelim! Nasılsınız?"

TİKHON: *(Şapkayı geri verir)* Bedava bile versen, almam. Paçavraya dönmüş!

BORTSOV: İşine gelmedi ha? Öyleyse borca yaz. Şehirden dönerken uğrayıp, beş kopek veririm sana. Paraya boğarım seni. Paraya boğulursun. Parayla boğulasın! Boğazında kalır inşallah! *(Öksürür)* İğreniyorum senden!

TİKHON: Şu ulumayı kesmeyecek misin sen, ha? Sülük gibi yapıştın! Neyin nesisin sen be? Yankesici misin, nesin? Ne demeye geldin buraya?

BORTSOV: İçki istiyorum! Kendim için değil, hastalığım için istiyorum. Anlasana!

TİKHON: Bana bak, sabrımı taşırıyorsun! Daha fazla askıntı olursan, bozkırın orta yerinde bulursun kendini!

BORTSOV: Ne yapacağım ben? *(Uzaklaşır)* Ne yapsam bilmem ki? *(Düşünür)*

YEFİMOVNA: Şeytan dürtüyor seni! Dinleme onu beyfendi. Yere batasıca, hiç durma, "İç bir kadeh! Bir kadeh iç!" diye fısıldar... Sen de "İçmeyeceğim! İçmeyeceğim işte!" de... O zaman seni rahat bırakır.

FEDYA: Bahse girerim, kafanı didik didik ediyordur, mideni oyuyordur, durmadan oyuyordur mideni o meret istek! *(Güler)* Sen fıttırmışsın efendicik! Hadi, yat da uyu! Meyhanenin ortalık yerinde korkuluk gibi durma, bostan değil burası!

BORTSOV: *(Öfkeyle)* Kapa çeneni! Sana fikrini soran olmadı. Eşek herif!

FEDYA: Hey, o kadar ileri gitme bakalım! Senin gibileri iyi bilirim ben. Yollarda, meyhanelerde siftinir durursunuz. Eşek lafına gelince, kulağının üstüne bir patlatırsam, rüzgârdan beter ulursun. Sensin eşek! Sersem budala! *(Bir sessizlik)* Boş kese, boş kafa!

NAZAROVNA: Şu işe bakın! Burada bir Tanrı Adamı, son duasını edip, nerdeyse Tanrı'ya ruhunu teslim edecek! Ordaki zındıklarsa kavgalaşıp küfürleşiyorlar! Utanmazlar!

FEDYA: Kapa çeneni muşmula suratlı moruk! Meyhanede olduğunu unutma! Meyhanede, meyhane raconu yürür. Nara da atılır, küfür de edilir!

BORTSOV: Ne yapabilirim? Nasıl anlatabilirim bu adama? Daha ne diyebilirim? *(Tikhon'a)* Damarlarımdaki kan dondu, Tikhon amca! *(Ağlar)* Tikhon! Dostum!

SAVVA: *(İnler)* Bacaklarım kurşun yemiş gibi sızlıyor... Hacı kadın, anam?

YEFİMOVNA: Ne var?

SAVVA: Ağlayan kim?

YEFİMOVNA: Bir beyefendi!

SAVVA: Beyfendiye söyle de Vologda'da ölebilmem için, benim adıma da ağlayıp dua etsin. Dualara gözyaşı kattın mı, insanın isteği daha çabuk kabul edilir.

BORTSOV: Dua ettiğim filan yok, büyük baba. Akan gözyaşı da değil, kan. Boğulan ruhumdan fışkıran kan. *(Savva'nın ayakları-*

nın dibine oturur) Kan! Kanım akıyor! Ama anlamazsın sen. Karanlık kafanla anlayamazsın koca ihtiyar. Karanlığın insanlarısınız siz!

SAVVA: Aydınlığın insanları var mı?

BORTSOV: Var ya, babalık. Aydın insanlar var. Ancak onlar anlar.

SAVVA: Doğru, vardır evladım. Evliyalar, azizler, aydınlığın insanlarıydı. Onlar her acıyı anlardı. Sen daha söylemeden anlardı onlar. Gözlerine bakar bakmaz, hemen anlarlardı. Öyle rahatlardın ki, acın falan kalmazdı. Şıpın işi kesiliverirdi.

FEDYA: Demek sen evliyaları gördün ha?

SAVVA: Gördüm elbet. Yeryüzünde bin bir türlü insan var. Günahkârlar da var, Tanrı hizmetkârları da.

BORTSOV: Hiçbir şey anlamıyorum. *(Hemen ayağa kalkar)* İnsanların söylediklerini anlayacak yetenek kalmadı bende artık. Bir içgüdü... yalnızca susuzluk duygusu hep, içki tutkusu... *(Hızla tezgâha gider)* Tikhon, al şu paltomu... Anla beni artık. *(Paltosunu handiyse çıkaracak)* Paltomu...

TİKHON: Altında ne var bakalım? *(Bakar)* Çırılçıplak bu be! Bırak, çıkarma, almam. Ruhuma bir günah daha yükleyemem. *(MERİK girer)*

BORTSOV: Sen üstlenmiyorsan, ben üstleniyorum günahı! Anlaştık mı?

MERİK: *(Sessizce paltosunu çıkarır. Deri ceketiyle kalır Belinde bir balta vardır)* Bazı

insanlar üşür. Ama ayılarla serseriler, ateş gibidir daima... Amma da tere batmışım! *(Baltayı çıkarıp belinden, yere koyar. Deri ceketini çıkarır)* Çamurdan bir ayağını alıncaya kadar, sırılsıklam ter içinde kalıyorsun. Tam kurtuldum diyorsun, öteki ayak çamura batıyor.

YEFİMOVNA: Haklısın... Söyle bakalım kardeş, yağmur yağıyor mu hâlâ?

MERİK: *(Yefimovna'ya baktıktan sonra)* Kadınlarla muhabbeti sevmem! *(Sessizlik)*

BORTSOV: *(Tikhon'a)* Günahı ben üstleniyorum dedim... Duyuyor musun beni? Evet mi, hayır mı?

TİKHON: Dinlemek istemiyorum seni artık! Rahat bırak beni!

MERİK: Hava öylesine karanlık ki, sanki birisi gökyüzünü katranla boyamış sanırsın. İnsan burnunun ucunu bile göremiyor. Yağmur da kar gibi. İnsanın suratını bıçak gibi kesiyor. *(Elbiseleriyle baltasını kaldırır)*

FEDYA: Desene, senin gibi aşağılıklara gün doğdu. Yabani hayvanlar bile kıyı köşe saklanırken, siz iblisler cümbüş yaparsınız!

MERİK: Kim dedi o lafı?

FEDYA: Ben! Korktuğumu da sanma ha!

MERİK: Dediklerini bir yere yaz, ben sonra okurum! *(Tikhon'a gider)* İyi geceler moruk! Tanıdın mı beni?

TİKHON: Bu yoldaki bütün serserileri hatırlamaya kalksam, bir düzine delik gerekirdi suratımın ortasına!

MERİK: Bir daha bak! *(Sessizlik)*

TİKHON: Tamam be! Hatırladım seni! Gözlerinden tanıdım! *(Elini uzatır)* Andrey Polikarpov!

MERİK: Doğru ama, eskidendi o. Şimdi Yegor Merik'im.

TİKHON: O niye?

MERİK: Tanrı bana hangi kafa kâğıdını ihsan ederse, benim adım da o olur. İki aydır Merik'im. *(Gök gürler)* Vuu.... İstediğin kadar gürle, beni korkutamazsın! *(Çevresine bakınır)* Pire var mı burda?

TİKHON: Sorulur mu? Tatarcıkla tahtakurusu da cabası! İstemediğin kadar. Pireler, insan eti yataklarında horul horuldur şimdi. *(Bağırır)* Hey, iyi insanlar! Ceplerinize esvaplarınıza mukayyet olun. Tehlikeli bir adamdır bu. Cascavlak bırakıverir sizi.

MERİK: Bak, uyarın, paradan yana yerinde. Kendimi tutamam. Dikkat ederlerse iyi olur. Ama esvaptan yana hiç korkuları olmasın. İşime yaramaz çünkü!

TİKHON: E, söyle bakalım, şeytan nereye yediyor seni?

MERİK: Kuban'a.

TİKHON: Hele, hele! Bak şu işe!

FEDYA: Kuban'a ha! Sahi mi? *(Yarı doğrulur)* Ne güzel yerdir orası! Öyle bir yer ki dostlar, üç yıl uyusanız, rüyada bile göremezsiniz. Baştan sona özgürlük! Orada, nasıl desem, kuşların, yabani hayvanların, ev hayvanlarının sonu gelmezmiş. Tanrım! Yıl bo-

yu yemyeşilmiş her yan. Çimen içinde. İnsanlar birbirleriyle iyi geçinirmiş. Toprak desen, göz alabildiğince! İdareciler, adam başına bin dönüm toprak dağıtmış. Tanrı canımı alsın, tam mutlu olunacak yer!

MERİK: Mutluluk mu? Mutluluk hep adamın ardından gelir. Göremezsin. Ama iş işten geçtikten sonra, gelir dikilir önüne... Saçmalığın dik âlâsı işte! *(Sıralara, insanlara bakar)* Burası da forsaların durak yerine dönmüş. İyi geceler, ey sefiller!

YEFİMOVNA: *(Merik'e)* Ne kötü gözlerin var! Senin içine kötülük yuvalanmış! Bakma bize öyle!

MERİK: İyi geceler, fıkara milleti!

YEFİMOVNA: Arkanı dön, uğursuz! *(Savva'yı sarsar)* Savvacık, bu kötü herif bize bakıyor hep. Bir kötülük dolaşıyor tepemizde. *(Merik'e)* Kötü tohum! Sana söyledim, dön arkana!

SAVVA: Bize bir kötülük gelmez anacığım! Tanrı korur bizi.

MERİK: İyi geceler, Hıristiyan kullar! *(Omuz silker)* Susuyorlar! Kaba yaratıklar, uyumuyorsunuz da! O halde ne demeye susuyorsunuz?

YEFİMOVNA: *(Merik'e)* Çek üstümüzden o pis bakışlarını! Bırak o şeytansı kibri!

MERİK: Kes sesini, cadı karı! Şeytansı kibirle değil, dostlukla, iyi sözlerle onurlandırmak istedim sizin şu sefaletinizi! Acıdım size. Hoşnut edeyim dedim. Sizse hayvansı surat-

larınızı çevirdiniz. Ama, umurumda bile değil! *(Fedya'nın yanına gider)* Nereden geliyorsun?

FEDYA: Bir yerden geldiğim yok. Ben buralıyım. Kamonye fabrikasından. Tuğla yaparız.

MERİK: Kalk ayağa!

FEDYA: *(Kalkmadan)* Niye o?

MERİK: Kalk dedim, kalk! Ben yatacağım orda.

FEDYA: Ne dedin sen, ne dedin? Senin yerin mi burası?

MERİK: Benim ya.. Git, yerde zıbar!

FEDYA: Yürrü, yolcu! Senden korkan yok!

MERİK: Şunun kasılışına bakın! Hadi, gevezeliği bırak da dediğimi yap! Yoksa pişman ederim seni! Salak!

TİKHON: *(Fedya'ya)* Zıtlaşma şununla evlat! Boş ver!

FEDYA: *(Tikhon'a)* Nasıl izin verirsin böyle davranmasına? Gözlerini belerterek beni korkutacağını sanıyor aklınca. *(Eşyalarını alıp, gider. Yere yatar)* İblis! *(Başını örter)*

MERİK: *(Sıranın üstüne yatağını yapar)* Bana iblis dediğine bakılırsa, sen ömründe iblisi de şeytanı da görmemişsin. Bana benzemez iblis. *(Uzanır, baltasını yanına koyar)* Sen de şuraya yat bakalım balta kardeş. Dur hele, sapını da şöyle tutalım... Tamam! Yürüttüm bu baltayı. Şimdi de gözüm gibi bakıyorum. Atmaya, atamıyorum. Ne halt edeceğimi de bilemiyorum! Hani karından bıkarsın, ama... Öyle işte! *(Üstünü örter)* İblis dediğin bana benzemez arkadaş!

FEDYA: *(Ceketinin altından başını uzatır)* Neye benzer öyleyse?

MERİK: Buhar gibidir, ruh gibidir. Üfürük gibidir. *(Üfler)* İşte, hiçe benzer. Göremezsin.

SES: *(Köşeden)* Görmek istersen bir tarla sürgüsünün altına yatıver!

MERİK: Yattım, ama göremedim. Kadınlarla köylüler, bu ruh muh hikâyesinde hep saçma sapan laflar ederler. Oysa hiçbir şey göremezsin. Ne ruh, ne hortlak! Gözlerimiz her şeyi göremez zaten. Ben küçükken ormana cadı falan görmeye giderdim. Avazım çıktığı kadar bağırır, gözlerimi de dört açar, bir sürü ıvır zıvırı görürdüm ama, gene de cadı madı görmezdim... Geceleri de mezarlığa hortlak görmeye giderdim ya... Pöh! Hepsi cadı karı uydurması! Her türlü yabani hayvan gördüm ama, korkunç şeylere gelince... sıfır! Hayır, gözlerimiz böyle şeyler için yaratılmamıştır.

SES: *(Köşeden)* Öyle deme! İnsan bazen garip şeyler görüyor. Bizim köyde, köylünün biri, yabandomuzu kesiyordu. Birden hayvanın karnından bir şey fırladı!

SAVVA: *(Doğrulur)* Dostlarım, bırakalım böyle şeylerden bahsetmeyi. Günah oluyor yavrularım!

MERİK: İşte bozsakal! İşte iskelet! *(Güler)* Mezarlığa gitmeye hacet yok, cesetler kafa ütülemek için tahta aralıklarından fırlıyor! "Günah olur yavrularım!" Aptal herif, bize ders vermek sana mı kaldı? Sen kara cahil bir

herifsin... *(Piposunu yakar)* Babam köylüydü, arasıra nasihat çekmekten o da hoşlanırdı. Bir gece, bir papazın evinden bir çuval elma çalıp getirdi eve. "Bana bakın çocuklar," dedi, "bu elmaları sakın Yortu Günü'nden evvel zıkkımlanmayın! Günah olur!" O da senin gibiydi! Şeytanı anmak günah, ama hırsızlığa, şeytanlığa gelince, günahın esamisi bile yok! Örnek istersen, şu zavallı cadıya bak! *(Yefimovna'yı gösterir)* Bana kötü tohum, şeytanın uşağı dedi, ama, kellemi keserim, kim bilir kaç kez ruhunu şeytana vermiştir.

YEFİMOVNA: Oo! Oo! İsa korusun bizleri! *(Elleriyle yüzünü saklar)* Savvacık!

TİKHON: Ne diye korkutuyorsun onları? Zevk mi alıyorsun? *(Rüzgâr kapıyı çarpar)* Ey Hazreti İsa! Ne rüzgâr, ne rüzgâr!

MERİK: *(Uzanır)* Gücümü bir gösterseydim şuna! *(Kapı bir daha çarpar)* Şu rüzgârla bir boy ölçüşseydim! Kapıyı bile sökemiyor! Ama ben, bu meyhaneyi yerle bir ederdim. *(Kalkar, sonra tekrar yatar)* Amma da yorgunum ha!

NAZAROVNA: Dua et, kötü herif! Ne diye karıştırıyorsun ortalığı?

YEFİMOVNA: Bırak şunu! İblisin uşağı o! Bak, gene kötü kötü bakıyor bize. *(Merik'e)* Bakma bize öyle kötü herif! Gözleri, tıpkı iblisin gözleri!

SAVVA: Bırakın baksın, cesur hacı kadınlar. Dua ettiniz mi, gözlerinden zarar gelmez bize...

BORTSOV: Hayır, daha fazla dayanamayacağım. Gücüm kalmadı. *(Tezgâha yaklaşır)* Bana bak Tikhon. senden son defa rica ediyorum. Küçücük bir kadeh ver bana.

TİKHON: *(Başını sallar)* Parra!

BORTSOV: Tanrım! Sana kaç defa söyledim. Hepsi içkiye gitti! Nerden bulayım? Borca vereceğin bir yudumcuk, seni iflas ettirmez. Olsa olsa sana bir rubleye mal olur, ama benim acımı dindirir. Dayanamıyorum! Kapris değil bu, acı, ıstırap. Anla beni!

TİKHON: Bu lafları bana değil, başkalarına anlat... Oradaki dindarlardan sadaka iste, belki verirler... Ben, Tanrı için, sana yalnız ekmek veririm.

BORTSOV: Senin huyundur, tavuk gibi yolarsın o zavallıcıkları. Ben... Asla! Ben böyle bir şey yapmam. Asla! Anlıyor musun beni? *(Tezgâhı yumruklar)* Asla! *(Sessizlik)* Hm... Dur bakayım. *(Ötekilere döner)* Öyle ya, bu da bir fikir... Ey dindarlar! Bana beş kopek verin! İçimin içi haykırıyor bunu! Hastayım ben!

FEDYA: Söylediği lafa bakın! Dilenci kopuk! Su iç, su...

BORTSOV: Nasıl da aşağılıyorum kendimi! Nasıl da küçülüyorum... Kalsın, hiçbir şey istemiyorum. Şaka yaptım.

MERİK: Tikhon'dan bir şey koparamazsın dostum. Pintinin biridir o. Bütün dünya böyle der. Dur bakalım, bir yerlerde bir beş kopeğim olacaktı. Birlikte bir kadeh yuvarlarız.

(Ceplerini araştırır) Hay aksi şeytan! Düştü mü yoksa? Sesini de duymuştum be! Yok, kayıp! Kaybetmişim dostum. Sendeki de amma şansmış ha! *(Sessizlik)*

BORTSOV: İçmeden duramam ben! Eğer içmezsem, bir kötülük yaparım ya da kendimi öldürürüm... Tanrım, ne yapsam? *(Kapıya bakar)* Belki de en iyisi gitmek? Karanlıklara vurup, kaderin peşinden gitmek?

MERİK: Hey dindar karılar! Ne diye ona da akıl vermiyorsunuz? Ya sen Tikhon? Niye dışarı atmıyorsun onu? Bu gecenin parasını da vermedi? At dışarı şunu, kov! Ah, bugünün insanları ne kadar da gaddar! Ne merhamet, ne iyilik... Hepsi zalim! Burda adamın biri boğulurken, onlarsa "Hey elini çabuk tut, boğulacaksan boğul! Seni seyredecek fazla vaktimiz yok, işimiz var!" diye bağırıyorlar. Bir ip atmaya gelince; laf mı bu... Para eder ip, para!

SAVVA: Öyle hüküm verme evladım!

MERİK: Kapa çeneni, moruk kurt! Hepiniz zalimsiniz! Herod'lar sizi! Ruh satıcıları! *(Tikhon'a)* Hey, cana yakın herif! Gel buraya da çizmelerimi çıkar. Çabuk ol!

TİKHON: Pöh! Öfkeye bakın! *(Güler)* Aman ne korkunç!

MERİK: Buraya gel dedim sana! Çabuk ol! *(Sessizlik)* Hey, duydun mu dediğimi, duymadın mı? Duvarlara mı konuşuyorum? *(Doğrulur)*

TİKHON: Hadi, hadi, bırak artık!

MERİK: Tamam, insafsızın biriyim ben, serseri-

yim, ama gene de çizmelerimi çıkarmanı istiyorum!

TİKHON: Hadi artık, aksiliği bırak! Gel de bir kadeh iç... Gel!

MERİK: Ey iyi insanlar, ne istedim ben bu adamdan? Votka ısmarlamasını mı, çizmelerimi çıkarmasını mı? Açıkça söylemedim mi istediğimi? *(Tikhon'a)* Belki de beni iyi anlamadın! Bak, bir dakika daha beklerim, gelmedin mi, iyice anlamanı sağlarım! *(Hacılarla köylüler arasında bir heyacan dalgalanır. Doğrulup, sessiz bir bekleyişle, Tikhon'la Merik'e bakarlar)*

TİKHON: Seni iblis göndermiş olmalı buraya! *(Tezgâhın ardından çıkar)* İşte bir beyefendi! Hadi bakalım, uzat... *(Çizmeleri çeker)* Kabil soylu herif!

MERİK: Güzeel! Şuraya, yan yana koy! Tamam, gidebilirsin!

TİKHON: *(Tezgâha gider)* Cakadan hoşlanıyorsun ama, bana bak, bu cilveyi bir daha tekrarlarsan, kendini dışarda bulursun! Tamam mı? *(Yaklaşan Bortsov'a)* Gene mi sen?

BORTSOV: Dur hele, sana altından bir şey vermek istiyorum. Evet, eğer istersen... verebilirim.

TİKHON: Ne diye titriyorsun öyle? Açık açık konuş!

BORTSOV: Yaptığım aşağılık, iğrenç bir iş ama, başka çarem yok! Bu alçaklığı yapmaya karar verdim... Çünkü sorumlu değilim... Mahkemeye bile verilsem, sonunda beraat

ederim... Onu sana vereceğim ama, yalnız bir şartla: Şehirden dönünce, yine bana satacaksın! Bak, tanıkların önünde veriyorum. Baylar, siz de tanıksınız! *(İç cebinden aynı zamanda madalyon olan altın bir saat çıkarır)* İşte! İçindeki resmi çıkartmak isterdim ama, koyacak yerim yok. Sırılsıklam oldum... Neyse, resimle beraber al! Yalnız, bana bak... parmaklarınla dokunma yüzüne... yalvarırım sana... Dostum... Sana kaba davrandım, hayvanlık ettim... Özür dilerim... Ama parmaklarınla dokunma yüzüne... Gözlerinle de bakma. *(Madalyonu Tikhon'a verir)*

TİKHON: *(Alır, inceler)* Çalınmış küçük bir saat ha? Güzel, oldu. Hadi, iç bakalım bir kadeh... *(Votka verir)* Yudumla bakalım.

BORTSOV: Yalnız... parmaklarınla dokunma *(Kısa aralıklarla içkisini yudumlar)*

TİKHON: *(Madalyonun kapağını açar)* Oo! Bir hanım! Takıntın mı yoksa?

MERİK: Göster bakayım şunu bana! *(Kalkıp tezgâha yaklaşır)* Bir de ben bakayım.

TİKHON: *(Merik'in elini iter)* Yavaş ol! Elimdeyken bak!

FEDYA: *(Kalkıp tezgâha yaklaşır)* Ben de bakmak istiyorum! *(Herkes tezgâhın çevresinde toplanır)*

MERİK: *(Tikhon'un madalyonlu elini, iki eli arasına alarak, hiç konuşmadan resme bakar. Sessizlik)* Güzel bir dişi şeytan! Bir hanım...

FEDYA: Tam bir kadın! Yanakları... gözleri... Çek elini, göremiyorum! Omuzlarına inen saçları... Sanki canlı, ha desen, konuşacak! *(Sessizlik)*

MERİK: Güçsüz bir adam için, tam bir bela! Böylesi bir kadına tutuldun mu *(Eliyle bir hareket yapar)* mahvoldun demektir!

KUZMA: *(Dışardan, sesi duyulur)* Hoo! Durun geberesi hayvanlar! *(Girer)* Yol üstünde bir han varsa, mutlaka durmak gerekir. Gündüz gözüyle öz babanı bile görmeden geçersin, ama, bir hanı, en koyu karanlıkta bile, beş verst'tan görürsün. Yol verin dindarlar! Hey! *(Bir rubleyle tezgâha vurur)* Bir Madeira! Sahicisinden! Acele et!

FEDYA: Nerden çıktı bu fıkır fıkır, şeytansı herif?

TİKHON: El kol sallayıp durma. Bir şey devireceksin!

KUZMA: Tanrı bu eli kolu sallayalım diye vermiş. *(Hacılara bakar)* Ne diye toplandınız buraya çıtkırıldımlar? Yağmurda şeker gibi eririz diye mi korktunuz, ha? *(İçer)*

YEFİMOVNA: Böyle bir gecede insan yolda kalır da korkmaz olur mu, efendi? Bugün, Tanrı'ya şükür, öyle kolay kolay ortada kalıp sızlanmıyoruz. Yol boyu fırtınadan, yağmurdan korunacak bir yığın köy, bir yığın ev var. Ya eskiden? Tanrım! Tam bir rezillikti! Yüz verst yol yürürdün de, değil bir ev, bir ağaç kötüğü bile bulamazdın. Güneş altında yatardın...

KUZMA: Anacığım, kaç yıldır ayak sürüyorsun sen bu dünyada?

YEFİMOVNA: Altmış altı yıldır dostum.

KUZMA: Altmış altı yıl ha? Eh, yakında kuzgunun yaşma ulaşırsın. *(Bortsov'a bakar)* Şu işe bakın bu ayyaş da nerd... *(Daha dikkatli bakar)* Efendim! *(Bortsov, Kuzma'yı tanır. Şaşkın şaşkın, bir köşedeki sıraya oturur)* Semyon Sergeyeviç Gerçekten siz misiniz? Ne arıyorsunuz bu meyhanede? Size göre bir yer mi burası?

BORTSOV: Kapa çeneni!

MERİK: *(Kuzma'ya)* Kim bu?

KUZMA: Zavallı bir kurban! *(Sinirli sinirli tezgâhın önünde dönenir)* İşe bak! Bir meyhanede ha? Söyleseler, inanmazdım! Üstü başı lime lime! Bitik!... Çok şaşırttı beni dostlarım, çok şaşırttı... *(Merik'e fısıldar)* Bizim efendimiz... Çiftlik sahibimiz, Semyon Sergeyeviç, Bay Bortsov... Ne halde olduğunu görüyor musun? İnsana benziyor mu? Tam... tam bir ayyaş, diyorum sana... Doldur şunu! *(İçer)* Ben onun köyündenim: Bortsovka'dan, bilir misin orayı? Yergovski yöresinde, buradan yirmi verst ötede. Babasının köleleriydik... Yazık!

MERİK: Zengin miydi?

KUZMA: Hem de nasıl!

MERİK: Yiyip yuttu mu babasının paracıklarını?

KUZMA: Yok be dostum! Kaderi buymuş! Mühim bir adamdı, zengindi... ve kupkuru; ayıktı! *(Tikhon'a)* Sen bile, arabasıyla şehre

giderken kim bilir kaç kere görmüşsündür. Güzel, çevik, hızlı atlar, yaylı bir araba... Hepsi mükemmeldi! Tam beş troykası vardı dostum. Beş yıl önce, aklıma geldi de söylüyorum. Mikişka'ya giderken, salcıya beş kopek yerine, bir ruble atıp "Paranın üstünü bekleyecek vaktim yok!" demişti. Gördün mü adamı!

MERİK: Aklını mı kaybetmişti?

KUZMA: Yok be dostum! Aklı falan yerindeydi. Hayır! Eliaçıklıktan. Yumuşak başlılıktan... Zayıf karakterlilikten de denebilir. Bir kadınla başladı bu hali aslında. Şehirli bir kadına vuruldu. Sanki dünyada ondan başka güzel yoktu. Kadın tam bir kargaydı ama, buna sorarsan bülbülün hası! Soylu bir ailenin kızıydı. Ahlaksız falan değildi, asla, ama beyinsizdi. Kalça sallar, ona buna göz kırpardı. Durmadan gülerdi! Metelik etmez, aklı kıtın biriydi! Ama, nedense efendiler, böylelerini sever, böylelerini akıllı sanırlar. Biz köylülerse, basarız tekmeyi böylelerine! Neyse. Sırılsıklam âşık oldu ona. Gezmeler başladı sonra. Orda burda para harcamalar... çaydı şekerdi... Geceleri kayık sefaları; piyano başında sabahlamalar...

BORTSOV: Kes şu lafları Kuzma! Kimseyi ilgilendirmez. Benim hayatım, bana ait!

KUZMA: Özür dilerim efendim. Olanların pek azını söyledim zaten. Neyse, susuyorum artık, tek kelime bile yok. Üzüntümden konuştum. Çok üzgünüm efendim... Doldur şu kadehi! *(İçer)*

MERİK: *(Fısıldar)* Ya kadın? Kadın da sevdi mi bunu?

KUZMA: *(Yavaş yavaş sesini yükselterek)* Nasıl sevmesin? Mühim bir adamdı. Onca hektar toprağı, sayılamayacak kadar parası olan bir adam sevilmez mi? İyi adamdı. Kibardı, ağırbaşlıydı... ve her zaman ayıktı. Hükümet adamlarıyla senlibenliydi, ellerini bile sıkardı... böyle *(Merik'in elini sıkar)* "Günaydın! Gene görüşelim! Hoş geldin" Bak, bir akşam bahçelerinin önünden geçiyordum, ne bahçeydi Tanrım! Fersah fersah... neyse, sessizce geçiyordum. İkisini de bir bankın üzerinde öpüşürlerken gördüm. *(Öpücük sesi çıkarır)* Bizimki bir kere öptü onu; o, yılan, iki kere öptü. Bizimki onun o sakız gibi ellerini tuttu; o şey oldu, çoştu da burnunun dibine yaklaştı; şeytan çarpsın! "Seni seviyorum Senya!" dedi bizimkine. Senya, deli gibi, çoşku içinde, salak salak oraya buraya koştu. Birine bir ruble verdi, ötekine iki ruble. Bana da at alacak kadar para verdi. Sevincinden, alacaklılara vereceği paraları saçtı savurdu.

BORTSOV: Ne diye anlatıp duruyorsun be adam? Bunlar acımasız insanlar. İğrendiriyorlar beni.

KUZMA: Birazcık anlattım efendim. Durmadan soruyorlar da... ne çıkar biraz anlatsam? Tamam, tamam, bitti. Madem darılıyorsunuz, ben de susarım. Bu insanlar... bunlar umurumda bile değil! *(Postacının çıngırakları)*

FEDYA: Sen de bağırma öyle, yavaş konuş.

KUZMA: Yavaş konuşuyorum ama, yapılacak bir şey yok, anlatmamı istemiyor... Anlatacak bir şey yok ki zaten. Evlendiler... bütün hikâye bu! Başka bir şey olmadı. Doldur bir kadeh Kuzma'ya... buraya kadar! *(İçer)* Ayyaşlığı sevmem! Nikâhtan sonra... akrabalar tam düğün sofrasına oturacakken, o gelin olacak karı, bir arabayla pırr etti... *(Fısıldar)* Şehre kaçtı, sevgilisi avukata. Yaa! Ne dersiniz bu işe? Tam da millet sofraya oturacakken! Evet... Karıyı cezalandırmak için, gebertmek bile yetmez!

MERİK: *(Sanki düşteymiş gibi)* Peki... sonra?

KUZMA: Gördüğün gibi, fıttırdı! Önce yudumcuklarla başladı içmeye. Sonrası... şimdi, nasıl desem, kırbayla... önceleri birkaç duble, şimdi kırbayla. Ve hâlâ seviyor! Duyuyor musun, seviyor! Şimdi gene yayan yapıldak şehre gidiyor; kadını, çaktırmadan, birazcık olsun gözetlemek, görebilmek için... Sonra da dönecek... Zavallı!

(Posta arabası hanın önüne gelir. Postacı girip, içki içer)

TİKHON: Posta gecikti bugün!

(Postacı, bir şey söylemeden, parayı verip çıkar uzaklaşan çıngırak sesleri)

SES: *(Köşeden)* Tam postayı soyacak hava ha! Hem de hiç zahmetsiz.

MERİK: Şu dünyada otuz beş yıldır sürünüyorum, ama, bir gün olsun postayı soymaya kalkmadım. *(Sessizlik)* Şimdi ise, çok geç. Geçti artık. Çok geç.

KUZMA: Kürek cezasına mı kaşınıyorsun?

MERİK: Niceleri, nereleri soyuyor da hapse bile girmiyor! *(Birden Kuzma'ya sorar)* Eee, sonra?

KUZMA: Şu zavallının sonrası mı?

MERİK: Başka kimin olsun?

KUZMA: Her şeyini kaybetti dostlarım. Sebebi de eniştesi, kardeşinin kocası. Herif bir bankadan aldığı otuz bin rubleye bunu kefil yapmaz mı? Rezilin biriydi zaten eniştesi. Menfaat düşkünü, iblis, aşağılık! Parayı aldı ama, ödemeye gelince... otuz bin rubleyi bizimki ödedi! *(İç çeker)* Aptal adam, aptallığının cezasını çeker. Karısının avukattan çocukları var; eniştesi Paltova'da arazi aldı; bizim efendiye gelince, zavallı aptal, aşağılık meyhanelerde sürünüyor, bizim gibi köylülere, "İnancımı kaybettim dostlarım! Kimseye inanamıyorum!" diye yakınıp duruyor. Yumuşak yüzlülüğün sonu bu işte! Herkesin yüreğinde yılan gibi çöreklenmiş acı var, ama, içkiye kurban olmak için sebep değil bu. Bizim köyün muhtarına bak mesela. Karısı açık açık okulun öğretmeniyle kırıştırıyor, kocasının parasını içkiye yatırıyor; ama muhtarsa, hiçbir şey olmamış gibi dolaşıyor ortalıkta... Gene de biraz zayıflamadı değil hani...

TİKHON: *(İç çeker)* İnsan her derde dayanır, yeter ki Tanrı güç versin.

KUZMA: Doğru, ama herkeste aynı güç yok... Ee, borcumuz ne kadar? *(Öder)* Al bakalım,

şu alınteriyle kazandıklarımı! Hoşca kalın dostlar! İyi geceler, iyi rüyalar! Ben kaçayım artık, geç kaldım. Daha hastaneden ebe alıp, karıma götüreceğim. Zavallıcığın bekleyecek hali kalmamıştır. *(Koşa koşa çıkar)*

TİKHON: *(Bir sessizlikten sonra, Bortsov'a seslenir)* Hey sen! Adın neydi senin? Gel buraya... zavallı! Bir kadeh yuvarla. *(Doldurur)*

BORTSOV: *(Kararsız, yaklaşır. İçer)* Şimdi sana iki kadeh mi borcum oldu?

TİKHON: Ne borcu? Bir şey borçlu değilsin. İç, boğ şu kederini!

FEDYA: Bir kadeh de benden iç, efendi! Of! *(Tezgâha bir ruble atar)* İçsen, ölürsün; içmesen, gene ölürsün. İçmesen iyi, ama içersen, daha iyi! Votkayla acı, acı olmaktan çıkar. Yuvarla gitsin!

BORTSOV: Of! Ateş gibi!

MERİK: Bir daha bakayım şu resme! *(Tikhon'dan madalyonu alıp, bakar)* Nikâhtan hemen sonra kaçtı ha? Ne kadınmış be!

SES: *(Köşeden)* Tikhon, benden de bir içki ver ona!

MERİK: *(Madalyonu hızla yere vurur)* Lanet karı! *(Hızla yerine gider Yüzünü duvara dönüp yatar. Herkeste bir gerginlik)*

BORTSOV: Nedir? Ne demek oluyor bu? *(Madalyonu yerden alır)* Bu ne cesaret? Hayvan! Ne hakkın var buna? *(Ağlamaklı)* Geberteyim mi seni ha? Köylü! Kaba herif!

TİKHON: Öfkelenme bey. Camdan değil, kırılmadı işte... Hadi, bir kadeh iç de uyu! *(İçki doldurur)* Seni dinlemek isterdim ama,

meyhaneyi kapama vakti geldi. *(Gidip dış kapıyı kapatır)*

BORTSOV: *(İçer)* Nasıl da cesaret etti? Aptal herif! *(Merik'e)* Sen nesin, biliyor musun? Aptalın birisin! Eşeğin birisin sen!

SAVVA: Evlatlarım! Dostlarım! Kavga çıkarmanın ne gereği var? Bırakın da millet uyusun.

TİKHON: Tamam, tamam, yat! Yeter artık! *(Tezgâhın arkasına gider, para çekmecesini kapatır)* Yatma zamanı geldi!

FEDYA: Doğru. *(Yatar)* İyi geceler dostlar!

MERİK: *(Kalkıp paltosunu sıranın üstüne serer)* Gel bey, buraya yat!

TİKHON: Sen nerde yatacaksın?

MERİK: Mühim değil, yerde de yatarım. *(Deri ceketini yere serer)* Benim için hepsi bir. *(Baltayı yanına koyar)* Ama, onun için yerde yatmak, işkence. O ipeğe, pamuğa alışmış...

TİKHON: *(Bortsov'a)* Hadi, yat artık bey! Bırak şu resme bakmayı! *(Mumu söndürür)* Yat artık!

BORTSOV: *(Ayakta sallanır)* Ne... nerede yatacağım?

TİKHON: Serserinin yerinde. Duymadın mı? Yerini sana verdi.

BORTSOV: *(Sıraya yaklaşır)* Ben... biraz sarhoş oldum... Bu... Bu ne bu? Yatacağım yer burası mı?

TİKHON: Evet, evet, korkma. *(Tezgâhın üzerine uzanır)*

BORTSOV: *(Yatar)* Ben... sarhoş oldum... Her

şey dönüyor.. *(Madolyonun kapağını açar)* Mum yok mu? *(Bir süre sessizlik)* Ne acayip kadınsın sen Maşa! Çevçeveden bakıp gülüyorsun bana... *(Güler)* Sarhoş muyum? Ee? Sarhoş bir adamla alay edilir mi? Şastlivtsev'in* dediği gibi, bırak ayrıntıları da, sev benim gibi ayyaşı...

FEDYA: Rüzgâr da amma uğulduyor! Korkunç!

BORTSOV: Sen yok musun, sen! Niye böyle dönüyorsun? Yakalayamıyorum seni!

MERİK: Sayıklıyor! Resme, kadına tapınıyor. *(Güler)* Ne hikâye be! Bu beyler, her türlü makineyi, ilacı buldular da, bir akıllısı çıkıp, şu zayıf cinse karşı bir çare bulamadı... Bütün hastalıkları iyi etmenin yollarını araştırıyorlar da kadın yüzünden hapı yutmuşları hesaba almıyorlar... Hepsi kurnaz bu kadınların; açgözlü, beyinsiz hepsi! Kaynanalar gelinlerine işkence ediyorlar; gelinler de kocalarını aldatmanın yollarını arıyorlar... ve bu, dön baba dönelim... bitmek bilmiyor!

TİKHON: Anlaşılan karılar bu herifin canına okumuş, şimdi öcünü alıyor!

MERİK: Yalnız değilim bu davada. Bugünü bırak, dünya dünya olalı, erkekler davacı kadınlardan... Boşuna değil şarkılarda, masallarda kadınların şeytanla bir tutulmaları. Boşuna değil! Çoğu doğru! *(Sessizlik)* Bu bizim bey de salağa dönmüş... Benim de anamı, babamı terk edip, serseri oluşum, kötü yürekliliğimden değil herhalde?

---

* Ostrovski'nin "Orman" adlı oyununun kişilerinden.

FEDYA: Kadın yüzünden mi?

MERİK: Bu bey gibi, aynen... Gece gündüz deli gibi, büyülenmiş gibi, ateş içinde dolandım durdum. Mutluluktan çatlayacak hale geldim... Ama gün geldi, gözlerim açıldı. Aşk değil, aldatmaymış!

FEDYA: N'aptın ona?

MERİK: Sana ne bundan! *(Sessizlik)* Öldürdüm mü sanıyorsun? Elim varmadı. Yok, insan öldüremiyor... acıyor bile... Yaşasın... mutlu olsun! Yeter ki bir daha karşıma çıkmasın! Yılan! *(Kapı çalınır)*

TİKHON: Bu şeytan da kim ola?..Kim o? *(Kapı bir daha çalınır)* Çalan kim? *(Kalkıp kapıya gelir)* Çalan kim? Çekil git! Kapalı!

SES: *(Kapı dışından)* Bırak da gireyim Tikhon, Tanrı aşkına! Arabanın yayı kırıldı. Bize yardım et, göster dostluğunu. Bir ip parası olsaydı, iyi kötü yola devam edebilirdik, ama...

TİKHON: Yanında kim var?

SES: *(Dışardan)* Hanımım! Varsonofiyevo'ya gidiyor. Beş verstlik yolumuz kaldı. Bizden yardımını esirgeme

TİKHON: Hanımına söyle, eğer on ruble verirse, hem ip veririz, hem arabanın yayını onarırız.

SES *(Dışardan)* On ruble ha? Çıldırdın mı sen? Kuduz köpek seni! Başkalarının başı derde girdi mi, zevkten geberiyorsun, değil mi?

TİKHON: Sen bilirsin. Benimkisi bir teklif, istersen kabul etmeyebilirsin.

SES: *(Dışardan)* Pekâlâ, bekle biraz. *(Sessizlik)* Hanımım "Pekiyi!" diyor.

TİKHON: Eh, hoş geldiniz öyleyse. *(Kapıyı açıp, arabacıyı içeri alır)*

ARABACI: İyi akşamlar dindaşlar!.. Hadi bakalım, ver ipi! Çabuk ol! Dostlar, içinizden kim gelip, bize yardım eder, ha? Bahşişi esirgemeyiz.

TİKHON: Bahşişe ne gerek var? Bırak yatsınlar, ikimiz hallederiz.

ARABACI: Of! Bittim be! Soğuk, çamur; kuru yerim kalmadı... Ha, bir şey daha var dostum. Hanımımın gelip ısınacağı küçük bir odan var mı? Araba yana yattı, oturulacak gibi değil.

TİKHON: Ne odası? Üşüdüyse, gelsin burda ısınsın. Bir yer buluruz. *(Bortsov'un yanına gidip, bir yer açar)* Kalk bakayım! Hanım ısınırken biraz da yerde yat... Kalk efendi! Dikil! *(Bortsov kalkar)* İşte sana yer! *(Arabacı çıkar)*

FEDYA: Hangi şeytan gönderdi o kadını buraya? Gün ışıyana kadar uyuyabilirsen, uyu artık!

TİKHON: On beş ruble istemediğime pişmanım. Mutlaka verirdi. *(Kapıya gidip bekler)* Hey bana bakın, hepiniz! Terbiyeli durun, o biçim laflar etmeyin! *(MARYA Yegorovna, Arabacı'nın önünde, girer. Tikhon eğilir)* Hoş geldiniz hanfendi! Hanımız köylülere mahsus, biraz da pire var... Umarım bağışlarsınız.

MARYA: Bir şey göremiyorum... Nereye gideceğim?

TİKHON: Şurdan hanfendi! *(Bortsov'un yanındaki sıraya götürür)* Beni bağışlayın, ne yazık ki, ayrı bir odam yok, fakat çekinmeden oturabilirsiniz. Hepsi de akıllı uslu insanlardır.

MARYA: *(Bortsov'un yanına oturur)* Havası çok boğucu buranın. Bari kapıyı açın biraz!

TİKHON: Emredersiniz! *(Koşup kapıyı açar)*

MERİK: Millet burda donuyor, bunlarsa tutup kapıyı ardına kadar açıyorlar! *(Kalkıp, kapıyı kapar)* Bu kadın emir memir veremez burada! *(Yatar)*

TİKHON: Hoş görün hanfendi, budalanın biridir... Kafadan çatlaktır biraz. Ama korkmayın bir şey yapmaz. Yalnız, kusurumna bakmayın hanfendi, ben on rubleye evet demedim. Size iyi gelirse, on beş diyelim.

MARYA: Peki, yalnız acele et!

TİKHON: Derhal! Bir çırpıda bitiririz tamiratı... *(Tezgâhın altından ip alır)* Hemencecik... *(Sessizlik)*

BORTSOV: *(Marya'ya dikkatle bakar)* Mari... Maşa!

MARYA: *(Bortsov'a bakar)* Bu da nesi?

BORTSOV: Mari... sen misin? Nerden geldin?

MARYA: *(Bortsov'u tanıyarak, bir çığlık atıp, meyhanenin ortasına gider. Bortsov da peşinden)*

BORTSOV: Mari... Benim! Ben.. *(Güler)* Karım! Mari! Nerdeyim ben? Hey! Bir mum yakın!

MARYA: Çekil yanımdan! Gerçek değil bu! Sen değilsin *(Elleriyle yüzünü örter)* Yalan bu! Çılgınlık..

BORTSOV: Onun sesi... onun hareketleri... Mari, benim... Bir an sarhoş değilim sandım... Başım dönüyor... Tanrım! Dur, bekle... Hiçbir şey anlamıyorum. *(Bağırır)* Karım! *(Ayaklarına kapanarak hıçkırır, ikisinin etrafında bir daire oluşur)*

MARYA: Çekil yanımdan! *(Arabacıya)* Denis! Gidelim burdan! Bir dakika bile kalamam!

MERİK: *(Birden kalkıp, dikkatle Marya'ya bakar)* Resim! *(Marya'nın kolunu tutar)* O! O kadın! Hey millet! Beyfendinin karısı bu!

MARYA: Çekil pis köylü! Bırak kolumu! *(Kolunu kurtamaya çalışır)* Denis, daha ne bekliyorsun? *(Denis'le Tikhon koşup, Merik'i sımsıkı tutarlar)* Haydut iniymiş burası! Bırak kolumu! Senden korkmuyorum. Defol!

MERİK: Dur biraz, hemen bırakacağım. Yalnız bir şey söyleyeceğim sana... anlayacağın tek bir kelime söyleyeceğim. *(Denis'le Tikhon'a döner)* Bırakın beni salaklar! Defolun! Ona bir kelimecik söylemeden bırakmam kolunu. Bekle biraz... bir saniyecik. *(Alnına vurur)* Hayır, Tanrı bana akıl makıl vermemiş! Sana söyleyecek laf bulamıyorum.

MARYA: *(Kolunu kurtarır)* Bırak beni! Hepsi sarhoş bunların. Gidelim Denis! *(Kapıya yaklaşır)*

MERİK: *(Yolunu keser)* Ona bir kerecik olsun bak! Tatlı bir söz et! Tanrı adına, yalvarıyorum sana!

MARYA: Alın başımdan bu... çatlağı!

MERİK: Öyleyse geber şeytan karı! *(Baltayı kaldırır... Büyük bir telaş. Herkes gürültüyle, çığlık atarak sıçrar... Savva, Marya'yla Merik'in arasına girer. Denis, hırsla Merik'i çekip, Marya'yı, kolları arasında handan çıkarır. Herkes, çakılmış gibi, hareketsiz durur Uzun bir sessizlik)*

BORTSOV: *(Elleriyle aranır)* Mari... Mari nerdesin?

NAZAROVNA: Tanrım! Tanrım! Ödümü patlattınız, katil herifler! Ne uğursuz bir gece bu!

MERİK: *(Baltayı tutan kolunu indirir)* Öldürdüm mü o kadını?

TİKHON: Tanrıya şükür, kellen kurtuldu!

MERİK: Demek ki, öldürmedim onu. *(Sendeleyerek yerine gider)* Demek ki, çalınmış bir balta yüzünden ölmek yokmuş kaderde... *(Ceketine kapanarak hıçkırır)* Bir hamamböceğiyim ben! İğrenç bir hamamböceği... Acıyın bana ey dini bütünler!

PERDE

TÜTÜNÜN ZARARLARI

BİR KONUŞMA
(1886 - 1902)

Konuşmacı, favorili, fakat bıyıksızdır. Eski bir elbise giymiştir. Kasılarak girer. Eğilerek selam verir. Yeleğini düzeltir.

Sayın bayanlar... Hadi usûle uyalım ve baylar! Herhangi bir konu üzerinde konuşmam için karıma başvurulmuş, niçin konuşmayayım? Madem ki konuşmam gerek, o halde konuşayım; bence hepsi bir, hepsi bir, hepsi bir! Yalnız size şunu söyleyeyim ki, profesörlüğüm olmadığı gibi, ilmi bir unvanım da yok. Böyle olmakla beraber, otuz yıldan beri durmadan ilmi konularla uğraşmaktayım. Bazen bayağı kafa patlatıp, ilmi yazılar yazarım... daha doğrusu pek ilmi değil de, nasıl söyleyeyim, ona yakın. Nitekim bugün de "Bazı Böceklerin Zararları" konulu önemli bir yazı yazdım. Bu yazımın özellikle tahtakuruları ile ilgili bölümü kızlarımın çok hoşuna gitti. Fakat ben birkaç defa okuduktan sonra yırtıp attım. Öyle ya, hâlâ DDT kullandıktan sonra ne faydası var yazının? Üstelik bizim tahtakuruları kuyruklu piyanoda bile kol geziyor. Çıkan müziği varın siz hesabedin!

Bugünkü konuşmamın konusu, "Tütünün Zararları. Tütünün insan nesli üzerinde yaptığı zararlar. Hemen şunu söyleyeyim, ben de sigara

içerim. Fakat, ne var ki, karım tütünün zararları üzerine konuşmamı -ş'apptı- emretti. Eh, bu emre boyun eğmekten başka çare yok. Madem ki tütünden söz etmem gerek, o halde ben de tütünden söz edeyim. Bence hepsi bir, hepsi bir, hepsi bir!

Size gelince bayanlar ve baylar, konuşmamı büyük dikkat ve ciddiyetle dinlemenizi tavsiye ederim. Eğer içinizde bu kadar ciddi ve ilmi konuşmadan ürken varsa, şapkasını başına koyduğu gibi, doğru evine gitsin. Şapkası yoksa şapkasız gitsin!

(Yeleğini düzeltir)

Evet, aranızda bir doktor var mı? Eğer varsa, kendisinden ayrı, özel bir dikkat rica edeceğim. Belki bir şeyler gösterebilirim.

Tütün zararlı bir bitki olmakla beraber, Tıp'ta da kullanılır. Mesela, bir sineği tutup bir enfiye kutusunun içine koysak, n'olur? Geberir. Niçin? Geberir de ondan! Tütün, genel deyimle, bir bitkidir... Ha, evet. Ben konuşma yaparken ekseriya sağ gözümü kırparım. Siz ona kulak asmayın. Bu alelade heyecanın tesiridir. Mani olmaya çalışırım... Ben genellikle sinirli bir adamım. Bu bende, 1889 yılının Eylül ayının 13. günü başladı. O gün karım. 4. kızımızı, Barbara'yı dünyaya getirmiştir. Zaten benim bütün kızlarım hep ayın 13'ünde doğmuşlardır. Fakat...

(Saatini çıkarıp, bakar)

Zamanımız az olduğu için, konumuzun dışına çıkmayalım.. Ne var ki, size şunu söylemek zorundayım. Karım, bir musiki mektebi, bir de hususi pansiyon -daha doğrusu, pek pansiyon değil de, eh, ona yakın bir şey- işletir...

(Sesini alçaltır)

Söz aramızda, daima parasızlıktan dem vurur. Oysa kirli çıkısında, aşağı yukarı 40-50 bine yakın parası vardır. Bana gelince, meteliğim bile yoktur. Her neyse, bırakalım bunu.

Karımın pansiyonundaki görevim, nasıl derler, bir nevi vekilharçlıktır. Erzak temin ederim, masrafları yazarım, uşakları gözetlerim, gücümün yettiğince, tahtakurularını yok ederim, karımın fino köpeğini gezdiririm, fare tutarım... Mesela, dün gece, bugünkü menü için gözleme yapılacağından aşçıya tereyağı ile yumurta vermiştim. Fakat tam cânım gözlemelerin hazır olduğu sırada, -yani bugün- karım gelip de, üç çocuğun boğazlarından rahatsız olduklarını, dolayısıyla gözleme yiyemeyeceklerini söylemez mi? Bu yüzden birkaç gözleme arttı. Peki, n'apalım bunları? Karım, önce, kilere koymamı söyledi. Sonra uzun uzun düşünüp "Bunları sen ye bostan korkuluğu" dedi. Keyfi yerinde olmadığı zamanlar bana hep bostan korkuluğu der. Yahut, engerek yılanı. Veya şeytan! Niçin bostan korkuluğu oluyormuşum? Çünkü hep keyfi yerinde değildir de ondan.. Fakat ben o gözlemeleri yiyemedim, yuttum. Açlıktan, çiğnemeden yuttum. Çünkü hep açım. Nitekim dün karım yiyecek vermedi. Ve "Sana bostan korkuluğu, sana ekmek yedirmek haram" dedi. Böyle olmakla beraber...

(Saatine bakar)

Çok gevezelik ettik ve konudan uzaklaştık. Peki, devam edelim... Tabii biliyorum, bu konuşmanın yerine, bir aşk şarkısı dinlemeyi tercih

edersiniz. Etmez misiniz? Edersiniz tabii. Bir senfoni, yahut başka şey... Ya da bir arya:

"Artık hercailik etmeyeceksin...

Yuvana, yuvana döneceksin...

Ha bakın, bir mesele daha var... Karımın musiki mektebinde, yukarıda sözünü ettiğim işlerden başka, cebir, fizik, kimya, coğrafya, tarih, musiki, edebiyat gibi dersleri de okuturum. Bunlar yetmiyormuş gibi, karım bendenize, dans, şarkı öğretmenliğini de yükledi.

Bizim mektep Beş Köpek sokağı 13 numaradadır. Zaten benim bütün talihsizliğim, bu 13 numarada oturmaktan ileri geliyor. Az önce söylediğim gibi kızlarım hep ayın 13'ünde doğdular. Evimizin 13 penceresi var. 13'ü uğursuz sayarım. 13... Neyse, bırakalım bunları! Mektep ve pansiyon hakkında bilgi almak isteyen varsa karım her zaman evdedir. Ayrıca mektebin programı kapıcıda 30 kuruşa satılıyor.

(Cebinden birkaç nüsha çıkarır)

Ama isterseniz birer tane verebilirim şimdi. Tanesi 30 kuruş. *(Duruş)* Kimse istemiyor mu? Öyleyse 20'ye. *(Duruş)* Yazık!

Evet, o 13 numara! Ömrüm orada geçti, serseme döndüm. Bakın, ben şimdi burada konuşma yapıyorum ve size göre mutlu pırıl pırıl bir görünüşüm var. Oysa avazım çıktığı kadar bağırmak, dünyanın sonuna kadar koşmak geliyor içimden. Kan ağlıyorum, ama derdimi anlatacak kimsem yok. İşte bu beni deli ediyor. Diyeceksiniz ki kızlar sadece gülerler. Sadece gülerler.

Karımın, yani bizim 7 kızımız var. Hayır, pardon, 6 zannederim... Yo, yo, 7! En büyükleri, Anna, 27 yaşında, en küçükleri 17 Bu 7 rakamını nasıl denk düşürdük, hâlâ anlamam!

Baylar ve Baylar!

(Çevresine bakınır)

Ben bedbahtım, sersemim, önemsiz bir adamım, ama şunu da biliniz ki, babaların en mutlusuyum. Evet, evet! Bu böyle olmalı, ben kimim ki aksini söyleyeyim? Karımla tam 33 yıldır beraber yaşıyoruz. İnanın, bu 33 yıllık zaman, hayatımın en iyi yıllarıdır. Değilse bile, genel olarak öyledir diyebilirim. Bu kadar uzun bir zaman, nasıl denir, bir tek mutlu an gibi gelip geçti. Doğrusunu söylemek gerekirse, gelip geçemez olsaydı. Olmaz olsaydı!

(Arkasına bakar)

Sanırım ki karım daha gelmedi, burada da değil. Onun için istediğimi söyleyebilirim. Ondan korkuyorum. Evet, bana baktığı zaman tir tir titriyorum. Ha bakın, bir mesele daha var. Kızlarımın şimdiye kadar koca bulamamaları, sırf kendi korkaklıklarından, kimseye görünmemelerindendir. Ama bunun yanı sıra da karım parti vermez, kimseyi çağırmaz yemeğe. Çok hasis, zalim, hırçın, titiz bir kadındır. Zaten bu yüzden de kimse bizim evin kapısını çalmaz. 33 yıldır bu böyle. Fakat size bir sır vereyim.

(Önce yaklaşır)

Bayram günleri bizim kızları halalarının evinde görebilirsiniz. Bu kadıncağız asil ve romatizmalıdır. Sarı üzerine siyah benekli entari-

siyle tıpkı bir hamamböceğine benzer. *(Sessiz güler Yüzüne acı basar. Tekrar güler, yerine döner)*

Evinde her şey emrinizdedir. Hem yiyebilir, hem karım olmadığı zamanlarda da... *(Göz kırpıp, içme işareti yapar)*

Ben bir kadehle kafamı bulurum. Ve derhal büyük bir mutluluğa boğulurum. Ama aynı zamanda öyle bir hüzün yapışır ki yakama, anlatamam. Birden gençliğim düşer aklıma. Nasıl başımı alıp kaçmak gelir içimden. Bir nasıl her şeyi fırlatıp atarak, hiç ardıma bakmadan kaçmak. Uzun, upuzun! Fakat nereye? Nereye olursa. Yeter ki bu âdi yaşamadan, bu miskin, zalim, 33 yıldır beni kemiren cadıdan; musikiden, mutfaktan, karımın parasından çok uzaklara. Mavi gökyüzü altında, bir ağaç gibi, bir kazık gibi hür yaşamak; bütün gece parlak ve sessiz mehtabı seyretmek. Ve her şeyi unutmak; unutmak! Hiçbir şey hatırlamamak... Kim bilir ne kadar güzeldir hiçbir şey hatırlamamak? Şimdi n'apıcam, biliyor musunuz? Ceketimi çıkaracağım. Evlendiğimiz günden beri bu pis ceketi giyiyorum. Düşünün, burada konuşma yapıyorum ve hâlâ bu ceketi giyiyorum.

(Ceketini çıkarır yere atar).

Çıkar şu mereti!

(Çiğner)

Oh be!

Ben fakirim, ihtiyarım, patetik bir herifim ben.

(Sırtını döner. Yeleğin arkasını gösterir)

Tıpkı bu sırtı yırtık, yağdan parlayan yelek gibi! Ne var ki, ben de bir zamanlar gençtim, zekiydim. Ben de üniversiteye gittim. Benim de kendime göre hayallerim vardı. Adam sanırdım kendimi. Şimdi; şimdi ise bittim. Artık hiçbir şey istemiyorum. Sadece huzur, sessizlik; sadece huzur, sessizlik, dinlenmek.

(Arkasına bakar bakmaz ceketini giyer)

Karım gelmiştir artık, kuliste beni bekler.

(Saatine bakar)

Vakit de çok geçmiş. Eğer size sorarsa, lütfen söyler misiniz konuşmamı. Lütfen söyler misiniz aptal kocasının, yani benim büyük bir başarı gösterdiğimi... *(Arkaya bakar, boğazını temizler)*

Aman buraya bakıyor!

(Sesini yükseltir hemen)

Deliller açısında –hm– yukarıda da söylediğim gibi, tütün çok zararlı bir bitkidir. Onu hiçbir şekilde kullanmayın.

Sonuç olarak, bugünkü "Tütünün Zararları" konuşmamın sizlere faydalı olacağını umarım. Bu kadar! Dixi et animam levavi."*

(Eğilerek selam verir. Kasılarak çıkar)

PERDE

*Konuştum ve kafamdaki yükü attım.

KUĞUNUN ŞARKISI

BİR DRAM ÇALIŞMASI
(1887 1888)

KİŞİLER

Vasili Vasiliç SVETLOVİDOV, ihtiyar bir aktör
68 yaşında

Nikita İVANİÇ, yaşlı bir suflör

2. sınıf bir taşra tiyatrosunun sahnesi. Oynanan oyunun ve sahne gerisinin kalıntılarıyla dolu. Sahnenin ortasında, ters dönmüş bir tabure. Gece ve karanlık. SVETLOVİDOV, üzerinde Kalhas'ın (Dönek Troya'lı bilici) giysileri, elinde şamdan, güleрek, sahneye girer.

SVETLOVİDOV E, ne dersin bakalım bu işe? Olanlara bak! Soyunma odasında uyuyup kalmışım. Oyun bitmiş, tiyatro dağılmış, bense soyunma odasında horul horul uyumuşum! Ne maskaralık! Ne maskaralık! Miskin, kocamış bir köpeğim, hepsi bu! Öylesine yorulmuş olmalıyım ki, sandalyemde sızıp kalmışım... Parlak bir iş yapmışsın kocaoğlan! Dâhi doğup, hiçe varan herif! *(Bağırır)* Yegorka! Yegorka! Nerdesin şeytan herif? Kim bilir nerelerde uyuyor habis! Cehennemin dibine kadar yolun var! İnşallah zebaninin biri diri diri yakar seni! Nankör herif! Yegorka! *(Durur. Ters dönmüş tabureyi çevirip oturur. Şamdanı yere koyar)* Ses yok! Sadece bu aksi seda. Oysa bana iyi baktığı için bugün bile üç ruble vermiştim ona. Bu gece bir polis köpeğiyle bile zor bulursun herifi! Sanırım tiyatro da kilit-

lenmiştir. Seni kokarca, seni iğrenç seni! *(Başını sallar)* Off! Sarhoş yaratık! Ne diyeceksin bakalım bu işe? Yüz verdiler bana, ben de teşekkürümü, gırtlağımdan aşağı, bir ton şarapla bira yuvarlayarak gösterdim. Şarapla bira! Öööl! Her yanım titriyor. Ağzımda, sanki, bir ordu kamp kurup, çekip gitmiş! Tam mânâsıyla iğrenç! *(Duruş)* Aptallık bu! Başka bir şey değil, tam aptallık! Yaban ördeği gibi sarhoş olmuş bir soytarıya, neden içtiğini sorsan, cevap veremez. Niye? Niyesi var mı? Her zamanki gibi içmiştir işte! Of Allahım! Sırtım da amma ağrıyor ha! Her yanım tir tir titriyor. Kalbim, rutubetli, karanlık bir bodrum gibi. Bana bak, eğer sıhhatini kollamazsan, ihtiyarlığında acınacak hale gelirsin Pagliacci oğlum... Hıh! Gence bak! İstediğin kadar hayal kur, kendini aldat, hatta bu mevzuda soytarılık bile et! Sen hayatını yaşadın kocaoğlan! Söylenecek laf kalmadı. 68 senen yandı bitti, kül oldu! Hayatını iki kere yaşayamazsın! Şişe boşaldı. Dibinde de kala kala, bir tutam posa kaldı. İşte senin hikâyenin hulasası! İster rol al, ister rol alma, bundan böyle sana prova ettirecekleri tek rol *(göğsüne vurur)* bu ceset olacaktır. Azrail kuliste bekliyor, haberin ola! *(Durur. Salona bakar)* Olanlara bak! 45 senedir sahnedeyim. Ömrümde ilk defa, gecenin yarısında bir tiyatroda yapayalnızım. İlk defa! İşe bak! Burası da amma tekinsiz görünüyor ha! *(Öne yürür)* Hiçbir şey görmüyorum. Yo, suflörün kümesini görü-

yorum... Şimdi de ilk locayı... Orkestra şefinin sekisini... Ötesi kesif karanlık. Simsiyah, dipsiz bir kuyu. Ölülerin bile korkuyla saklandıkları bir mezar burası. Brr! Amma soğuk ha! Sanki bir bacadan korkunç, tüyler ürpertici bir rüzgâr esiyor. Ne oyun oynanacak yer ha! Eşi görülmemiş uğursuz bir mezbele! İliklerine kadar donduruyor insanı. *(Birden bağırır)* Yegorka! Yegorka! Hangi cehennemdesin şeytan herif? Hay Allah! Ağzımdan yel alsın! Yahu, şeytan, cehennem lafları edilir mi şimdi burda? Laflarına dikkat et! İçkiyi kes! Kocadın artık. Ölme vaktin geldi. Senin gibi 68 yaşındaki insanlar, kiliseye kapanır, kendini ölüme hazırlar. Ya sen? Sense durmadan beddua ediyor, tehditler savuruyor, bir Yunan soytarısı gibi giyiniyorsun. Ne mide bulandırıcı bir manzara bu! En iyisi gidip adam gibi bir şey giymeli. Tekin değil burası! Biraz daha siftinip durursan, korkudan gebereceksin! *(Kuliste yürürken, NİKİTA İVANİÇ, üzerinde uzun, beyaz bir bornoz, sahneye girer, SVETLOVİDOV, korkuyla çığlık atar. Geri geri yürür)* Kimsin sen? Ne istiyorsun? Neyin peşindesin? *(Yarı kızgın, yarı mızırdar)* Kimsin sen?

NİKİTA: *(Yavaşça yaklaşır)* Benim, suflör Nikita İvaniç... benim Vasili Vasiliç.

SVETLOVİDOV: *(Zorlukla soluk alır Titreyerek, umarsız, tabureye çöker)* Büyük Allahım! Bu da kim? Oh, sen, sen misin Nikita? Ne yapıyorsun burda?

NİKİTA: Soyunma odasında uyuyordum. Ama Alla'şkına, müdüre filan söylemeyin. Kalacak hiçbir yerim yok. Allah sizi inandırsın, hiçbir yerim yok!

SVETLOVİDOV: Demek sensin ha Nikita? Allahım! Büyük Allahım! Dinle! Bu gece perde benim için tam on altı kez açılıp kapandı. Üç de çiçek buketi geldi. Aldığım öteki ıvır zıvırı da Allah bilir. Çok beğendiler oyunumu! Ama içlerinden hiçbiri yolunu değiştirip, bu ihtiyar sarhoşu uyandırıp, eve götürmeye gelmedi. İhtiyarladım. Nikita, kocadım! 68 yaşındayım. Ruhunu teslim etmeye hazır hasta bir köpek gibiyim.

(Ağlamaklı, Nikita'nın önünde diz çöker) Beni bırakma Nikita, ihtiyarım ben, yardıma koşacak kimsem yok. Gebermek üzereyim... Korkunç bir şey bu! Korkunç!..

NİKİTA: *(Saygı ve sevgiyle)* Eve gitme zamanınız geldi Vasili Vasiliç.

SVETLOVİDOV: Niye? Evim yok ki benim! Hıh! Ev!

NİKİTA: Yani oturduğunuz evi hatırlamıyor musunuz?

SVETLOVİDOV: Tabii hatırlıyorum. Ama gitmek isteyen kim? Ben değil herhalde! Bak Nikita, bu dünyada yapayalnızım. Ailem yok, karım yok, çocuklarım yok, hiç kimsem yok! Otların arasında esen bir rüzgâr gibi yapayalnızım. Ben ölünce kim dua edecek bana? Hiç kimse! Sana bir şey söyleyeyim mi? Yalnız olmak beni geberesiye kor-

kutuyor. Beni çekip çevirecek, şefkat gösterecek, sarhoşken yatağa yatıracak kimsem yok. Kime aitim ben? Kimin bana ihtiyacı var? Kim adam yerine koyar beni? Hiç kimse Nikita, hiç kimse!

NİKİTA: Halk sizi seviyor Vasili Vasiliç.

SVETLOVİDOV: Halk mı? Halk şimdi yatağında mışıl mışıl uyuyor. Üstelik rüyasında da bu ihtiyar soytarıyı görmüyor. Kimsenin bana ihtiyacı yok. Ne karım var, ne çocuklarım.

NİKİTA: Bu mevzuda niye bu kadar bedbinsiniz?

SVETLOVİDOV: Çünkü ben bir erkeğim! Yaşıyorum! Damarlarımda su değil, kan dolaşıyor. Hem de asil bir kan! Ben asil bir adamım Nikita. Asil bir ailedenim. Bu karanlık kuyuya düşmeden önce ordu'daydım ben. Topçu zabitiydim. Görmeliydin beni! Genç, yakışıklı, cesur, hayat dolu! O genç adama ne oldu şimdi? Sonra... sonra, zamanımın en iyi aktörüydüm. Öyle değil miydim, ha, Nikita? Hem de ne aktör! Peki, ona ne oldu? Ne oldu hayatıma? *(Kalkar Nikita'ya eğilir).* Biliyor musun, geçenlerde şöyle bir gerilere baktım. Hayatım bir şerit gibi gözlerimin önünden geçti. Bu uğursuz delik, hayatımın kırk beş senesini yuttu Nikita! Ne hayattı ama! Şimdi şu karanlığa bakıyorum da, hayatımın en hurda teferruatını bile apaçık görüyorum. Tıpkı senin yüzünü gördüğüm gibi. Mesela: Gençlik! Fikirler! İman! Güç! Güven ve kadınlar! Hem de ne kadınlar Nikita!

NİKİTA: Yatma zamanınız gelmedi mi Vasili Vasiliç?

SVETLOVİDOV: Sevk dolu genç bir aktörken, bir kadın, yalnızca oyunculuğuma âşık oldu. İnanır mısın? Bir sosyete kızı: Şık, bir fidan gibi incecik, genç, masum. Üstünü üstlük, bir yaz günbatımı gibi ateş doluydu Nikita, harika bir yaratıktı! Masmavi, ışıl ışıl gözleri vardı. Kapkaranlık bir gecede, o gözler aklına düşse, ortalık gün ışığı basmış gibi, pırıl pırıl aydınlanırdı. Ya o nefis gülüşü, o dalgalı saçları?! Bırak da sana o dalgalı saçları anlatayım: Okyanusun dalgalarının güçlü olduğunu sanırsın değil mi? Nerdee? Ama onun o dalgalı saçlarına, genç bir erkek gözüyle baktın mı, o dimdik kayalıkları, aysbergleri, hatta dağları bile, nasıl parçalayacağını şıp diye keşfediverirsin! O dalgaların, bir şelale gibi, başından aşağı inmesini istemez misin? İstersin elbet!.. Şimdi kendimi onun önünde görüyorum. Tıpkı senin önünde durduğum gibi. O gün her zamankinden güzeldi. Bana öyle bir bakışı vardı ki, ömrüm boyu unutmayacağım. Aşktı bu Nikita! Beni Hamlet'te görmüş, bu da ona yetmişti. Kur filan yapmamıştım ona, yalan da söylememiştim. Sadece sevmişti beni. Ümit verici, saadet ve sevgi dolu, güçlü bir oyunculuğa sahip genç bir aktördüm. Dizlerimin üstüne çöküp, benimle evlenmesi için yalvardım. *(Sesi düşer)* Ya o ne yaptı? "Tiyatroyu bırak!" dedi. Tiyatroyu bırakmak?! Ne dersin bu işe? Bir kız, bir aktöre âşık olabilirdi ama, evlenmeye gelince? Hayır efendim! Hayatta görülmemiştir böyle bir şey! Hatırlı-

yorum, o gece... şeyde oynamıştım, saçmasapan bir komedide. O aptalca yazılmış rolümü oynayıp, kulise çıktığımda, birden gözlerim açıldı. İşte o gün, onca sene sonra, aktörlüğü mukaddes bir sanat zannedenlerin, tam birer salak olduklarını anladım. Birdenbire, tiyatronun baştan sona yalan ve mânâsız olduğunu gördüm. İşten sonra kafa dinlemeye gelen halkı eğlendirmek için yırtınan, hayatta kalmaya çalışan bir esirdim, bir meydan delisi, bir çadır maskarasıydım. Kısacası bir soytarı! Halkın ne olduğunu gördüm o gün. İşte o günden beri, alkışlara, tenkitlere, mükafatlara, "Tiyatro"ya inanmıyorum! Evet, beni alkışlarlar, fotoğrafımı satın alırlar. Ama aralarına girmek istedin mi, bir yaban'ım onlar için. bir çirkefim, kağşamış bir fâhişeyim! Kendilerini oyalamak için, seninle muhabbete otururlar, içki ısmarlarlar, fakat senin kız kardeşleriyle veya kızlarıya evlenmek istediğini öğrendiler mi, senin...! Halka inanmıyorum artık! *(Tabureye çöker)* İnanmıyorum artık halka!

NİKİTA: Eskisi gibi görünmüyorsunuz Vasili Vasiliç. Korkutuyorsunuz beni. Hadi bırakın da sizi evinize götüreyim.

SVETLOVİDOV: Bu lanet işin ne hallt olduğunu iyice anladım. İnan bana, böylesi bir rezillik görmemişsindir! Ondan sonra... o kızdan sonra... yaptığım hiçbir işe aldırmadım. Sadece yaşadım. Yarını düşünmeden, harcadım hayatımı. Hilkat garibelerini, maskaraları, ahmakları oynadım. Kırıntı roller aldım.

Soytarılık yaptım. Şöhretimi yere çaldım! Durmadan sermayeden yedim! Ama bütün bunlara rağmen gene de aktördüm. Aktörün hasıydım! Kabiliyet desen gürül gürül. Hem de hebâ ettiğim halde. Evet, o haltı ettim ben, fırlatıp attım. Sesim bozuldu. O, bir karakter, o otorite yaratma faziletini, gücünü kaybettim. Bu karanlık delik beni diri diri yuttu! Bunu daha önce bilmiyordum. Ama bu gece uyandığımda, maziye bir baktım. 68 sene bırakmışım ardımda. Daha ne bekliyorum bu yaşta?! Benim şarkım söylendi! *(Hıçkırır)* Söylendi benim şarkım! *(Bitkinleşir)*

NİKİTA: Hadi Vasili Vasiliç, toparlanın artık, kendinize gelin. Allah hepimizin yardımcısı olsun! *(Bağırır)* Yegorka! Yegorka!

SVETLOVİDOV: *(Birden toparlanır)* Fakat ne kabiliyet vardı bende! Dinle! *(Göğsüne vurur)* Burda yatan gücü, hisleri, irade, idare kabiliyetini, yaratıcılığı tahayyül edemezsin! Dinle adam! Dinle şunu! Hele bir nefes alayım! Marc Anthony'nin şu tiradını hatırlıyor musun?

"Nankörlük, hiyanetin kollarından
beter,
yıktı bitirdi onu, yarıldı aslan yüreği,
kapayıp peleriniyle yüzünü koca
Sezar
düştü Pompeis'in heykelinin dibine,
o kanının oluk oluk aktığı yere!"

Fena değil, ha? Bekle, şimdi de Kral Lear'den bir parça geliyor! Bilirsin: Gökyüzü

kararmış. Yağmur. Fırtına-aaa. Şimşekkkzzz-shh... Ve derken *(Gürler):*

"Esin rüzgârlar, esin! Yanaklarınızı çatlatın, kudurun, esin! Siz, ey kasırgalar, seller; çan kulelerini, üzerlerindeki fırıldakları suya boğun. Siz kükürtlü ve düşünce kadar hızlı şimşekler, bir vuruşta meşeyi ikiye bölen yıldırımın öncüleri, benim ak saçlı başımı yakın! Sen, her şeyi sarsan yıldırım, dünyanın yuvarlaklığını ve kalınlığını yamyassı et, tabiatın bütün şekillerini parçala ve nankör insanlığı vücuda getiren tohumları bir anda yok et!"

(Sabırsızlıkla) Hadi çabuk! Soytarı'nın repliği! Söyle! Ömür boyu bekleyemem!

NİKİTA: *(Soytarı'yı oynar)* "Yağmurdan barınılacak bir evde, sarayın mukaddes suyu: Dalkavukluk, dışardaki bu yağmurdan daha iyidir babalık. Benim iyi babalığım, kızlarının yanına dön ve onlardan af dile... İşte ne akıllıya, ne de deliye acıyan bir gece!"

SVETLOVİDOV: "Haydi, var kuvvetinle gürle! Ateş kus, sel boşalt! Yağmur, rüzgâr, yıldırım ve ateş, siz benim kızlarım değilsiniz, size nankörlük ediyorsunuz demiyorum, size ne bir krallık hediye ettim, ne de çocuklarım dedim. İşte sana güç! Kabiliyet! Ha? İşte aktör! Biraz daha. Şöyle eski günlerden. Hadi seninle *(Parlak bir gülüşle)* şöyle bir Hamlet'e uzanalım! Dur bakalım, neresi olabilir? Tamam, buldum... "Hah! İşte flavtalar geldi! Verin şunlardan birini bana! *(Nikita'ya)* Siz neden hep bordama sokuluyorsu-

nuz benim, yolumdan çıkarmak istercesine beni?"

NİKİTA: "Haddimi bilmiyorsam, sevgimin sınırları aşmasındandır bu efendimiz."

SVETLOVİDOV: "Pek anlayamadım ne demek istediğinizi. Şunu çalar mısınız biraz?"

NİKİTA: "Çalmasını bilmem efendimiz."

SVETLOVİDOV: "Rica ederim.

NİKİTA: "Sahi söylüyorum, çalamam."

SVETLOVİDOV: "Yalvarırım, çalın.

NİKİTA: "Elimi sürmüş değilim flavtaya.

SVETLOVİDOV: "Kolay canım, yalan söylemek kadar kolay. Şu deliklere parmaklarınızı koyacaksınız, ağzınızı da şuraya, üfleyeceksiniz. En tatlı sesler çıkıverecek kendiliğinden. Alın, bakın, işte delikleri, şunlar."

NİKİTA: "Ama iki sesi bile yan yana getiremem. Hiç anlamam bu işten."

SVETLOVİDOV: "Yaa, gördünüz mü? Düşünün, ne kadar küçük görüyorsunuz beni. Çalmaya kalkıyorsunuz beni. Perdelerimi bitirmiş gibi davranıyorsunuz. Sırlarımı üfürmek istiyorsunuz yüreğimden, en yüksek, en alçak sesleri çıkarmak istiyorsunuz benden. Oysa şu çalgıyı, içi güzelim seslerle dolu şu ufacık çalgıyı söyletmesini bilmem, beceremem diyorsunuz. Allahtan korkun, bu düdükten daha mı kolay beni öttürmek? Dilediğiniz çalgıya benzetin beni, kırın, koparın tellerimi, perdelerimi, bir tek ses çıkaramazsınız benden!" *(Gülüşler, alkışlar)* Bravo! Bravo! Nerde şimdi senin ihtiyarlığın ha? İhtiyarlık

yok artık! İhtiyarlık da, bütün saçmalıklar da cehenemin dibine! Eğer bu, gençlik, canlılık, hayat değilse, nedir? Sorarım sana! Kabiliyetin olduğu yerde, ihtiyarlık yoktur Nikita! Hakiki hayat budur işte! Seni canlandırdı değil mi, ha, Nikita? Seni şaşkına çevirdi, çarptı seni. Niye çarpmasın? Dur, daha bitmedi. Ne dersin şu yumuşacık, nefis, müzik dolu... Şşş! Sus! *(Dışardan, açılan bir kapının sesi gelir)* Neydi bu?

NİKİTA: Yegorka olmalı...

SVETLOVİDOV: *(Gürültüye dönüp bağırır)* Buraya gel canım! *(Nikita'ya)* İhtiyarlık diye bir şey yoktur! Hem kim açtı bu mânâsız mevzuyu? Neyse! *(Mutlulukla güler)* Hey ağlıyor musun yoksa? Niye ağlıyorsun ihtiyar dostum, niye? Ne lüzumu var şimdi? Hadi kes ağlamayı! Sırası mı? Hadi... *(Ağlayarak öper)* Sanat ve dehânın olduğu yerde, ihtiyarlık, yalnızlık, hastalık yoktur. Hatta ölüm dehşetinin bile yarısı kaybolur. *(Gözünde bir damla yaş belirir)* Evet Nikita, bizim şarkımız söylendi! Hıh! Dehâymış! Laf! Bomboş bir şişeyim ben. Posası çıkmış bir limonum. Sürüngenin biriyim. Ve sen, sen de bir tiyatro faresisin. Bir çadır suflörü. Tamam, hadi gidelim. *(Çıkışa yürürler)* Biliyor musun, benim kabiliyetim filan yok. Sadece dramlarda iyiyim, hani şu Fartinbras'ın maiyeti gibi rollerde. O roller için bile yaşlıyım artık... Evet... Ne dersin bu işe?... Bana bak, Othello'dan şu parçayı hatırlıyor musun Nikita?

"Elvedâ sâkin kafa! Elvedâ huzur!
Elvedâ tuğlu kıtalar, ihtirası fazilet kılan büyük savaşlar! Hepinize elvedâ!
Elvedâ kişneyen kısraklar, tiz borazanlar, çoşturan davullar, kulak yırtan trompetler, şanlı sancaklar, ve o güzelim savaşın gurur verici, muhteşem neticesi, elvedâ"

NİKİTA: Harika! Harikulâde!

SVETLOVİDOV: Yahut şunu dinle: *(Çıkarlarken)*

"Hayat yüreyen bir gölgedir, fakir bir çalgıcı kurumla gezinir, harcar
zamanını bir sahnede.
sonra da hiç duyulmaz olur sesi."

(Sesi dışardan gelir)

"Bir at! Bir at! Bir ata kurban gitti
krallığım!"

PERDE

AYI

BİR PERDELİK ŞAKA
(1888)

KİŞİLER

BAYAN POPOV, dul. mülk sahibi, ufak tefek, gamzeli
BAY GRİGORY SMİRNOV, çiftçi, orta yaşlı
LUKA, Bayan Popov'un uşağı, yaşlı
BAHÇIVAN
ARABACI
YANAŞMA

Bir oturma odası. Bn. Popov derin bir üzüntü içinde, elindeki fotoğrafa bakmakta, Luka da teselliye çalışmaktadır.

LUKA: Bu yaptığınız doğru değil han'fendi, kendinizi harap ediyorsunuz. Aşçı, hizmetçiyle beraber çilek toplamaya gitti. Kedi, her zamanki gibi avluda kuş avlıyor. Yaşayan her varlık mutluluk içinde. Sizse manastırdaymış gibi, üzüntü içinde, kendinizi eve kapattınız. Hiçbir şeyden zevk almıyorsunuz. Gerçek bu, han'fendi. Bir yıldır kapıdan dışarı adım atmadınız.

POPOV: Hiçbir zaman da atmayacağım, Luka, hiçbir zaman! Dışarı çıkmam için de bir sebep yok zaten. Benim için yaşamanın anlamı kalmadı. O mezarda. Ben de kendimi diri diri bu eve gömdüm. İkimiz de mezardayız artık.

LUKA: Saçmalıyorsunuz han'fendi. Artık sizi dinlemek istemiyorum. Bay Popov öldü. Bunun için ne yapabiliriz? Kader bu. Allahın isteği. Siz, size düşeni yaptınız. Ağladınız, matem tuttunuz. Ama her şeyin bir sınırı vardır. Ömrünüz boyu, ağlayıp, sızlayacak değilsiniz ya? Benim de karım öldü. Bir ay,

durmadan ağlayıp, üzüldüm. Ama, o kadar. Ömrümce ağlayıp sızlayacak değildim ya! Hem değer miydi buna? *(İç çeker)* Sonra komşularınızı da unuttunuz han'fendi! Hem ziyaretlerine gitmiyorsunuz, hem de gelmelerine müsaade etmiyorsunuz. İkimiz de tıpkı bir çift örümcek gibiyiz, benzetmemi mazur görün, gerçekten örümcek gibi yaşıyoruz. Gün yüzü gördüğümüz yok. Etrafımız, bütün kasaba, iyi insanlarla dolu oysa... Ridlov'da bir Alay var. Subayları da çok yakışıklı. Genç kızlar gözlerini ayıramıyorlar. Kampta her cuma balo veriliyor. Askeri bando hemen her gün çalıyor hafta içinde. Ne dersiniz han'fendi? Gençsiniz, güzelsiniz. Eğlenecek çağdasınız. On yıl sonra kendinizi subaylara göstermek isteyeceksiniz ama, iş işten geçmiş olacak.

POPOV: *(ciddi)* Bana bir daha bu konulardan söz etme Luka! Bay Popov öldüğü günden beri hayatın benim için boş bir rüya olduğunu biliyorsun. Benim, yaşadığımı sanıyorsun ama, zavallı, cahil Luka; yanılıyorsun. Ben ölüyüm, mezardayım. Hiçbir zaman gün yüzü görmeyeceğim. Bu üstümdeki matemlikleri, karaları çıkarmayacağım. Anlıyor musun Luka? Bırak, Popov'un ruhu, onu ne kadar sevdiğimi görsün. Evet biliyorum, sen de biliyorsun, bana iyi davranmazdı, zulmederdi, vefasızdı da. Ama ne çıkar? Ben ona daima sadık kalacağım, hepsi bu kadar. Kendisini nasıl sevdiğimi göstereceğim. Ve bir gün, bundan daha iyi bir dünyada, öbür dünyada, nasılsam, öyle bulacak beni.

LUKA: Burada inleyeceğinize bahçede biraz yürüyüşe çıkın. Yahut Tobi'yi arabaya koşsunlar; bir gezinti yapın; komşularınıza gidin.

POPOV: *(Kapanır)* Oh, Luka!

LUKA: Evet han'fendi? Ne söyledim han'fendi? Hay Allah!

POPOV: Tobii! Tobi dedin! Bu atı deli gibi severdi. Beni komşulara götürdüğü zaman hep Tobi'yi koşardı arabaya. Hatırlıyor musun, ne güzel sürerdi. Ne yakışıklı, ne kuvvetliydi. Yularları kudret ve sağlamlıkla çekişi hâlâ gözlerimin önünde. Tobi! Söyle, Tobi'ye bugün, her zamankinden fazla yulaf versinler!

LUKA: Peki han'fendi.

(Kapı zili çalınır)

POPOV: Kim olabilir? Söyle, evde yokum!

LUKA: Pekâlâ han'fendi. *(Çıkar)*

POPOV: *(Tekrar resme dikkatle bakar)* Görçeksin, Popov'um, bir kadın, bir eş, nasıl sever, nasıl bağışlar? Ölüm bizi ayırıncaya; hayır, daha da öte; ölüm bizi birleştirinceye kadar! *(Birden gözyaşları arasında tebessüm eder)* Utanmıyor musun Popov? İşte, küçücük karın, her zamanki gibi iyi ve sadık olmakta berdevam. Kendini bu eve kapatarak, kendi ölümünü bekleme kararına da sadık, tâ ki sen... Bütün bunlar seni utandırmıyor mu huysuz çocuk? Berbat bir adamdın, biliyorsun. Vefasızdın. Kaga eder, beni yalnız bırakır, haftalarca görünmezdin. *(Luka girer)*

LUKA: *(Öfkeli)* Biri gelmiş sizi görmek istiyor han'fendi. Diyor ki mut...

POPOV: Kocamın öldüğü günden beri kimseyle görüşmediğimi söylemişsindir sanırım.

LUKA: Evet han'fendi. Söyledim han'fendi. Fakat dinlemedi han'fendi. Çok acele diyor.

POPOV: *(Tiz bir sesle)* Kimseyi göremem!

LUKA: Laf anlamıyor han'fendi! İlendi, yemin etti ve zorla eve girdi. Tam bir canavar han'fendi. Şimdi yemek odasında.

POPOV: Yemek odasında mı? Gösteririm ona ben! Derhal buraya getir! *(Luka çıkar. Birden gene hüzünlenir.)*

Neden bunu yaparlar bana? Niçin matemimi bozup, inzivama davetsiz girerler? *(İç çeker)* Korkarım bir manastıra kapanmam gerekecek: Evet evet; bir manastıra kapanmalıyım mutlaka. *(Smirnov ve Luka girerler)*

SMİRNOV: *(Luka'ya)* Ahmak! Budala! Çok konuştun! *(Bn. Popov'u görür. Saygılı)* Kendimi size takdim etmek şerefine nail olabilir miyim? Grigory Smirnov, toprak sahibi, emekli topçu teğmeni. Eğer huzur ve sessizliğinizi bozdumsa beni bağışlayın hanımefendi. Fakat işim çok acale ve ağır.

POPOV: *(Elini vermekten kaçınır)* Nedir efendim isteğiniz?

SMİRNOV: Kendisiyle tanışmak şerefine nail olduğum müteveffa kocanızın, bendenize 1200 ruble borcu kalmıştı. Bunu ispat edebilecek iki senet var elimde. Yarın bir banka borcunun faizini ödemek zorundayım. Bu

sebepten ötürü, mezkûr borcu ödemenizi rica ediyorum hanımefendi.

POPOV: 1200 Ruble demek? Fakat ne oldu da bu parayı borçlandı size kocam?

SMİRNOV: Yulafı daima benden alırdı bayan.

POPOV: *(Luka'ya, iç çekerek)* Söylediğimi unutma Luka! Tobi'ye bugün her zamankinden daha çok yulaf versinler.

(Luka çıkar) Azizim bay... neydi adınız?

SMİRNOV: Smirnov, hanımefendi.

POPOV: Azizim Bay Smirnov, kocamın size olan borcu, son meteliğine kadar ödenecektir. Fakat bugün beni bağışlamalısınız bay... neydi adınız?

SİMİRNOV: Smirnov, hanımefendi.

POPOV: Evet Bay Smirnov, elimde, maalesef, para yok bugün. *(Smirnov konuşmak ister)* Yarın, Bay Smirnov, hayır, öbür gün daha iyi. Kâhyam şehirden gelecek o gün. Bakarız; borcumuz neyse verir. Fakat bugün imkânsız. Ayrıca, kocam öleli bugün tam 7 ay oluyor. Böylesi bir günde para işlerini düşünemeyecek kadar üzüntülü olduğumu kabul edersiniz herhalde.

SMİRNOV: Eğer bu parayı şimdi vermezseniz, malımı mülkümü haczedecekler.

POPOV: Paranızı alacaksınız. *(Smirnov teşekkür edecekken)* Yarın *(Smirnov tekrar konuşmak ister)* Daha doğrusu, öbür gün.

SMİRNOV: Paraya öbür gün değil, bugün ihtiyacım var.

POPOV: Özür dilerim bayy...

SMİRNOV: *(Bağırır)* Smirnov!..

POPOV: *(Tatlılıkla)* Evet... fakat parayı bugün alamazsınız.

SMİRNOV: Ama beklemeye tahammülüm yok.

POPOV: Lütfen anlayışlı olun. Elimde para olmayınca nasıl veririm?

SMİRNOV: Demek paranız yok?

POPOV: Evet, param yok.

SMİRNOV: Emin misiniz?

POPOV: Tabii.

SMİRNOV: Pekâlâ. Bunu bir tarafa yazayım! *(Omuz silker)* Bir de benden soğukkanlı olmamı isterler! Yolda vergi tahsildarına rastladım. Adam, "Neden hep böyle terssiniz" dedi bana. Ters! Nasıl ters olmayayım. Allah aşkına? Paraya ihtiyacım var. Hem çok ihtiyacım var. Mesela dün, sabah sabah evden çıktım. Bütün bana borcu olanlara baş vurdum. Kimse borcunu vermedi. Yorgun argın indiğim bir küçük handa, geceyi, bölük pörçük uyuyarak, bir votka fıçısının dibinde geçirdim. Sonra yol boyu "nihayet, nihayet para alacağım" diye sayıklayarak, evden 50 millik mesafeyi aşıp buraya geliyorum, bir de bakıyorum, siz o havalarda değilsiniz! Bir sürü laf sunuyorsunuz, para yerine. Nasıl ters olmayayım Allahım?

POPOV: Sanırım size durumumu açıkça anlattım Bay Smirnov. Kâhyam geldiği an paranızı alacaksınız.

SMİRNOV: Kâhyanızın cehenneme kadar yolu var! Bu benzetmemi bağışlayın. Fakat ben sizi görmeye geldim. Kâhyanız olacak herifi değil.

POPOV: Bu ne biçim dil, bu ne biçim konuşma? Bir hanımla böyle konuşulmaz. Sizi ızla dinleyemem! *(Çabucak çıkar)*

SMİRNOV: Para işlerini düşünemeyecek durumdaymış. Laf! *(Taklit eder)* "Kocam öleli tam yedi ay oldu!" Hıh! Bana ne? *(Arkasından bağırır)* Bu faiz ödenecek mi, ödenmeyecek mi bankaya? Sana basit bir soru soruyorum: Bu para ödenecek mi, ödenmeyecek mi? Yok, kocan ölmüşmüş, yok durumun kötüymiş, yok kâhyan bilmem nereye gitmişmiş, yok şu, yok bu! Bana ne bütün bunlardan! Ha? Ne yapmamı istiyorsun? Kendimi kaldırıp atayım mı bir yerlerden? Kafamı duvarlara mı vurayım? Bir balona mı binip kaçayım? Öteki borçlu heriflerden haberin yok senin! Gruzdeff'e gittim, evde yok. Yoroşeviç'e baktım, herif bir yerlere saklanmış. Kuritsin'i buldum. Öyle kavga ettik ki, herifi pencereden aşağı attım. Listemdeki herkese gittim, metelik bile alamadım. Sonra size geldim. –Allah kahretsin– bu benzetmeyi bağışlayın, umurunuzda bile değil. *(Yavaşça kendi kendine)* Tabii, kabahat bende! Hepsine yüz verdim, gerçek bu! Fakat gösteririm onlara! Buna da! Parayı alıncaya kadar burada oturacağım. *(Öfkeyle titrer)* Öfke içindeyim. Hem de öfkenin dikâlâsı. Bütün sinirlerim tepeden tırnağa kadar ayakta. Nefes alamıyorum. Bayılacağım herhalde. Hey kimse yok mu orada? *(Luka girer)*

LUKA: Buyurun efendim. Bir şey mi istediniz?

SMİRNOV: Su, su! Yok, votka getir! *(Luka çı-*

kar) Şu mantığa bak! Bir zavallı yaratığa para lazım, buna korkunç derecede ihtiyacı var. Ve nerdeyse kendini asacak; bu kadın, bu süt kuzusu, tutmuş parayı ödemiyor. Neden? Çünkü, gerçekten o havalarda değilmiş! Ah, şu kadın mantığı! İşte bu yüzden sevmem kadınları, onlarsız görürüm işimi. Bir kadınla konuşmak mı? Bir barut fıçısı üzerinde oturmayı tercih ederim. Onları düşünürken tüylerim diken diken oluyor. Kadınlar! Şiirin, hüznün yaratıkları! Birini karşımda gördüm mü, deli oluyorum, her tarafıma kaşıntılar basıyor, "İmdat!" diye bağırasım geliyor. *(Luka girer. Smirnov'a bir bardak su uzatır)*

LUKA: Han'fendi hastalandı efendim. Kimseyi görmek istemiyor.

SMİRNOV: Defol! *(Luka çıkar)* Han'fendi hastalanmış! Kimseyi görmek istemiyormuş! İyi, beni ister görsün, ister görmesin, ama ben buradayım. Paramı verinceye kadar da buradan ayrılmayacağım. Bir hafta boyunca hasta olsan, bir hafta boyunca buradayım! Bir yıl hasta olsan, bir yıl! Bana o dul kadın numaralarını, talebe kız gülücüklerini yuttturamazsın! Bilirim o gamzeleri, gülücükleri ben! *(Pencereden bağırır)* Semyon, çöz atları! Burada kalıyorum. Söyle onlara, atlara yulaf versinler. Evet, yulaf, aptal herif, ne sandın? *(Pencereden çekilir)* Ne aksilik! Aksiliğin dikâlâsı! Dün gece hiç uyuyamadım. Bugün de hava cehennem sanki. Bir Allahın belası da çıkıp para vermedi. Bu

yaşlı eksik etek de "havam yok" diyor... Başım ağrıyor. Nerde şu... *(Bardağı diker, fışkırtır)* Puuh! Su! Hey, buraya bak! *(Luka girer)*

LUKA: Buyurun efendim, bir şey mi istediniz?

SMİRNOV: Nerede senden istediğim o iğrenç votka?*(Luka çıkar. Smirnov oturur. Üstüne başına bakar)* Of! Şu halime bak. Biri tüy dikse üstüme bari! Yıkanmamış, taranmamış, tıraşsız, yeleğim samana batmış, üstüm başım toz içinde. Küçük hanımefendi beni eşkıya falan sanmıştır herhalde. *(Esner)* Sanırım bu halle salona girmek pek yakışık almadı, ama umurumda bile değil. Ben ziyaretçi değil, alacaklıyım. Yani en hoşlanılmayan misafir; ölüm'den sonra. *(Luka girer)*

LUKA: *(Votkayı uzatır)* Bakıyorum, eve iyice yerleşmişsiniz, efendim.

SMİRNOV: Ne?!

LUKA: Bir şey efendim, bir şey yok!

SMİRNOV: Allahın belası, kiminle konuştuğunu sanıyorsun? Kapa çeneni!

LUKA: *(Çıkarken)* Eve bela indi sanki. Bu herifi mutlak şeytan göndermiştir. *(Çıkar)*

SMİRNOV: Amma öfkeliyim ha! Bütün dünyayı tuzla buz edesim geliyor. Gene hastalanıyorum. Hey, buraya bak!

(Bayan Popov girer)

POPOV: *(Yere bakarak)* Bu muhkem yalnızlığımda, çoktandır insan sesini unutmuştum Bay Smirnov. Hem bu bağırtılara gelemem ben. Rica ederim sükûnetimi bozmayın.

SMİRNOV: Pekâlâ. Verin paramı gideyim.

POPOV: Size kaç defa söyledim, gene de söylüyorum Bay Smirnov. Param yok. Öbür güne kadar beklemeniz gerek. Anlamanız için davul mu çaldırayım?

SMİRNOV: Ben de size kaç defa söyledim; gene söylüyorum: Benim bu paraya ihtiyacım var. Öbür gün çok geç olur. Eğer bu parayı şimdi vermezseniz, yarın sabah kendimi asmak zorunda kalacağım.

POPOV: Size param yok diyorum, amma tuhafsınız!

SMİRNOV: Demek ödemiyorsunuz ha?

POPOV: Ödemiyorum Bay Smirnov.

SMİRNOV: O halde ben de buradan bir yere ayrılmıyorum! *(Yere oturur)* Madem öbür gün vereceksiniz, ben de öbür güne kadar burada otururum. *(Duruş. Yerinden fırlar)* Bana bakın, ben yarın bu parayı ödemek zorunda mıyım, değil miyim? Yoksa şaka yaptığımı mı sanıyorsunuz?

POPOV: Lütfen bağırmayın Bay Smirnov, burası ahır değil.

SMİRNOV: Kim dedi size ahır diye? Ben bu parayı yarın ödemek zorunda mıyım, değil miyim?

POPOV: Bay Smirnov, bir "hanımefendi"nin huzurunda nasıl konuşulacağını, nasıl davranılacağını bilmiyor musunuz?

SMİRNOV: Hayır bayan! Bir "hanımefendi"nin huzurunda nasıl konuşulacağını, nasıl davranılacağını bilmiyorum!

POPOV: Tam düşündüğüm gibi! Size baktığım zaman ne hissediyorum biliyor musunuz? Iıı! Hele konuştunuz mu, anlıyorum ki, bir bayanla konuşmasını bilmeyecek kadar kabasınız.

SMİRNOV: Hanımefendi Fransızca mı döktürmemi isterlerdi acaba? "Enchante, Madame! Merci beaucoup, paramı ödemediğiniz için, Madame! Pardonez moi eğer sizi rahatsız ettiysem, Madame! Ne charmante görünüyorsunuz bu mateminizle, Madame!"

POPOV: Gülünç oluyorsunuz Bay Smirnov.

SİMİRNOV: *(Taklit eder)* "Gülünç oluyorsunuz Bay Smirnov!" "Bir hanımla nasıl konuşulacağını bilmiyorsunuz Bay Smirnov!" Bana bakın, Bayan Popov, sizin tanıdığınız yastık kedilerinden daha çok kadın tanıdım ben. Onlar uğruna üç defa düello yaptım. On iki kadını ben bıraktım, dokuzu da beni. Evet Bayan Popov, bir zamanlar ne budalalıklar yaptım: Tatlı, değersiz fısıltılar, yerlere eğilmeler, çocuksu selamlar, zorlama neşeler; budalalığın türlüsünü! Sakın bana sevmeyi bilmediğimi söylemeyin. Üzüntüyü, hüznü, yağ gibi erimeyi. Aşk nedir, demeyin bana! Nedir özlemin ağrısı, nedir hüzün, nedir yağ gibi erimek, zavallılaşmak? Ben de cayır cayır yandım bir zamanlar. Ben de ıstırap çektim. Servetimin yarısını kaldınlara yedirdim. Kadınların toplum baskısından kurtulması uğruna çene yarıştırdım. Ama her şeyin bir sonu vardır sayın bayan! Yanan gözler, siyah kirpikler, olgun kızıl dudaklar, gamzeli

yanaklar, kalkıp inen göğüsler, yumuşak fısıltılar; yukarda mehtap, aşağıda göl: Bütün bu saçmalıklara metelik bile vermiyorum artık Bayan Popov. Kadınların ne mal olduğunu anladım. Hepsi yalancı. Bütün davranışları sahte; konuşmalarının tümü dedikodu. Evet, sayın bayan, yaşlı veya genç, bütün kadınlar hatalı, bayağı, değersiz, zalim, son derece mantıksızdırlar. Akla gelince, bir serçe bile onlardan akıllıdır. Karşıdan baktın mı, bütün kadınlar, belki şiirdir, aşktır, tanrıçadır, melektir, ipektir, müslindir. Bir durma cennetler düşünürsün karşıdan baktın mı! Ama ben kadının ruhuna, derinliklerine baktım, Bayan Popov. Ne buldum biliyor musunuz? Bir Timsah! *(Bir sandalyenin arkalığını tutar, kırılır)* Beni isyan ettiren, bu timsahın, birtakım derin duyguları, sadece kendi tekeline alması; kendini aşk ülkesinin kraliçesi sanmasıdır. Kesin gerçek şu sayın bayan: Eğer bir kadın fino köpeğinden başka bir şey severse, beni bacağımdan şu çiviye asın! Bir erkek için aşk ıstıraptır, fedakârlıktır. Oysa kadın etrafınızda dönenir, kırıtır, sırıtır. Siz kadın olduğunuz için onları benden daha iyi tanırsınız. Şimdi elinizi vicdanınıza koyup söyleyin bana; hiç vefalı bir kadın gördünüz mü mesela, ya da samimi? Yalnız cadılar değil mi? Bazıları doğuştan cadılar ya ötekiler? Haklısınız: Vefalı kadın bir hilkât garibesidir. Tıpkı boynuzlu bir kedi gibi!

POPOV: Öylese, vefalı olan kim peki? Aşkına sadık? Erkek mi?

SMİRNOV: Evet Bayan Popov, erkek. Hem de şeksiz, şüphesiz!

POPOV: *(Acı bir gülüşle)* Erkek! Erkek vefalı, ha? Bir yaşıma daha girdim! *(Hiddetle)* Bu sözü nasıl söyleyebiliyorsunuz Bay Smirnov? Hangi sebebe dayanarak? Erkek mi sadıkmış? Müsaadenizle bir çift söz edeyim size. Tanıdığım bütün erkeklerin en iyisi rahmetli kocam Popov'du. Onu seviyordum. –Ve sevmeyi bilen kadınlar vardır Bay Smirnov– Ona gençliğimi, mutluluğumu, hayatımı, servetimi verdim. Ona tapındım. Ama sonunda n'oldu? Bu erkeklerin en iyisi beni aldattı Bay Smirnov. Hem bir kere değil, üst üste. Her zaman. Öldükten sonra çalışma masasının gözünde bir yığın aşk mektubu buldum. Daima, bensiz hafta tatilleri yapar, benim paramı harcardı. Gözümün önünde başka kadınlarla kırıştırırdı. Buna rağmen, Bay Smirnov, ben ona sadık kaldım. Kendimi diri diri bu eve gömdüm. Ömrümün sonuna kadar da yasını tutacağım.

SMİRNOV: *(Küçümseyerek güler)* Beni bunlara inanacak kadar aptal sanıyorsunuz herhalde?... "Kendimi diri diri bu eve gömdüm! Ömrümün sonuna kadar!" Ne zamana kadar? Tâ ki bir küçük şair yahut bıyıkları yeni terlemiş genç bir subay, al küheylânıyla kapınıza varıp, "sakın burası, kocasına olan büyük aşkından ötürü kendini diri diri eve gömen esrarengiz Tamara'nın evi olmasın? Erkek görmeye yemin etmiş hani" deyinceye kadar, ha?

POPOV: *(Hiddetle)* Ne cesaretle, ne cesaretle benim...

SMİRNOV: Evet, kendinizi buraya diri diri gömmüşsünüz ama Bayan Popov, burnunuzu pudralamayı da unutmamışsınız.

POPOV: *(Hiddetle)* Bu ne cesaret? Bu ne...

SMİRNOV: Kim bağırıyor şimdi, ha? Siz! Neden? Dobra dobra konuştuğum için. Sizi tam on ikiden vurduğu için. Lütfen bağırmayın, ben kâhyanız değilim!

POPOV: Ben değil, siz bağırıyorsunuz! Of, rahat bırakın beni!

SMİRNOV: Paramı verin, bırakayım.

POPOV: Size beş para vermeyeceğim!

SMİRNOV: Ya, demek öyle!

POPOV: Evet, öyle! Hadi defolun şimdi! Yalnız bırakın beni!

SMİRNOV: Hey, hey, ben kocanız değilim. Bırakın böylesi numaraları. *(Oturur)* Sevmem bu numaraları ben!

POPOV: *(Öfkeyle)* Bak, bak; bir de yere oturuyor!

SMİRNOV: Evet doğru, oturuyorum!

POPOV: Hemen çıkıp gitmenizi istiyorum!

SMİRNOV: Önce paramı verin! *(Kendi kendine)* Of, amma öfke bastırdı gene be!

POPOV: Küstah! Sizinle konuşmak istemiyorum artık. Defolun! *(Duruş)* Gidiyor musunuz?

SMİRNOV: Hayır!

POPOV: Hayır mı?!

SMİRNOV: Hayır!

POPOV: Allah lâyığını versin! Luka!

(Luka girer) Baya yolu göster Luka!

LUKA: *(Yaklaşır)* Afedersiniz efendim... Sizden rica edeceğim, hm, çıkmanızı, efendim şimdi, hm...

SMİRNOV: *(Ayağa fırlar)* Kapa çeneni ihtiyar bunak! Kiminle konuştuğunu sanıyorsun? Un ufak ederim şimdi seni!

LUKA: *(Kalbini tutarak)* Allahım acı bize! Bizi koru! *(Bir koltuğa düşer)* Hastalanıyorum, nefes alamıyorum!

POPOV: Daşa nerede? Daşa! Daşa, çabuk buraya gel! *(Zili çalar)*

LUKA: Herkes çilek toplamaya gitti. Evde yalnız ben varım. Su, su; fena oluyorum!

POPOV: *(Smirnov'a)* Defol buradan!

SMİRNOV: Biraz nâzik olamaz mısınız Bayan Popov?

POPOV: *(Yumruklarını sıkar, tepinir)* Size karşı mı? Siz vahşi bir hayvansınız, yabanisiniz, yabanisiniz!

SMİRNOV: Ne? Ne dediniz bakayım?

POPOV: Siz vahşi bir hayvansınız, yabanisiniz dedim!

SMİRNOV: *(Üzerine yürür)* Benimle böyle konuşmaya ne hakkınız var?

POPOV: Nasıl konuşmaya?

SMİRNOV: Hakaret etmeye bayan!

POPOV: N'olur hakaret edersem? Sizden korkacağımı sanıyorsanız aldanırsınız!

SMİRNOV: Kadın olduğunuz için bu hakareti ödemekten kurtulacağınızı sanmayın. Şiirin, hüznün yarattığı nâzenin, ha? Bunun altında kalmam ben. Sizi düelloya davet ediyorum!

LUKA: Acı bize Allahım, koru bizi! Su!

SMİRNOV: Vuruşacağız!

POPOV: Beni gene korkutmaya mı çalışıyorsunuz? İri yumruklarınız, boğa sesli olduğunuz için, ha? Ayı! Siz bir ayısınız!

SMİRNOV: Kimse cezasını görmeden Grigory S. Smirnov'a hakaret edemez. Hatta kadın bile olsa!

POPOV: *(Onun sesini bastırmaya çalışarak)* Ayı! Ayı, ayı!

SMİRNOV: Kadın erkek müsavidir deriz hep, değil mi? Güzel! Bundan böyle sadece erkek ödemeyecek hakaretin cezasını. Sizi düelloya...

POPOV: *(Haykırır)* Pekalâ! Düello mu istiyorsunuz? Buyurun vuruşalım öyleyse!

SMİRNOV: Vuruşalım! Şimdi ve burada!

POPOV: Burada ve şimdi ha? Pekâlâ. Kocamın tabancalarını alıp geliyorum. *(Yürür. Sonra döner)* Onun tabancasıyla şu aptal kafanızı kurşunlamak büyük bir zevk olacak. Aurevoir! *(Çıkar)*

SMİRNOV: Onu bir ördek gibi yere sereceğim. Ben ne sünepe bir şair, ne bıyıkları yeni terlemiş bir çocuğum! Hayır efendim, bu zayıf yaratıklar umurumda bile değil.

LUKA: Efendim, beyefendi! *(Dize gelir)* Bu ihtiyar adama bir iyilikte bulunun lütfen; çıkıp gidin buradan. Yaptıklarınız yetti. Korkudan öldürecektiniz beni. Şimdi de düel....

SMİRNOV: Evet, düello! Kadın erkek müsavatı budur işte! Budur işte kadınların toplum zincirlerinden kurtuluşu! Prensip olarak, onu

ördek gibi vururum be! Fakat ne kadın yahu! *(Taklit eder)* "Kocamın tabancasıyla şu aptal kafanızı kurşunlamak... Ve Allah şahittir, düelloyu kabul etti. Böylesi kadına şimdiye kadar hiç rastlamadım.

LUKA: Beyefendi, efendim! N'olur gidin artık. Ömrüm boyunca duacınız olurum.

SMİRNOV: *(Aldırmaz)* Ne kadın be! *(Islık çalar)* Tam kadın! Ne mızırdıyor, ne zırlıyor. Ateş, barut sanki. Sanki top-tüfek! Böylesi bir kadını vurmak ayıp olur.

LUKA: *(Ağlar)* Lütfen beyefendi, gidin lütfen!

SMİRNOV: *(Önceki gibi)* İşin tuhafı sevdim bu kadını yahu! Gamzelerine, her şeyine rağmen. Sevdim. Alacağımdan bile vaz geçeceğim nerdeyse. Öfkem uçup gitti. Ömrümde böyle kadın görmedim. *(Bayan Popov, tabancalarla girer)*

POPOV: İşte tabancalar Bay Smirnov. Fakat önce bana nasıl kullanılacağını gösterin. Şimdiye kadar hiç kullanmadım. Elime almadım hiç.

LUKA: Allahım acı bize! Gidip bahçıvanla arabacıyı bulayım. Allahım nereden uğradık bu belaya! Oh Allahım! *(Çıkar)*

SMİRNOV: *(Tabancaları inceler)* Bakın, birkaç cins tabanca vardır. Biri, Motimer markadır ki, kapsül atar, daha çok düello için kullanılır. Sizinkiler ise Smith-Vesson, hem de en mükemmelinden. En az doksan rubledir değeri... Böyle tutacaksınız. *(Kendi kendine)* Allahım ne gözler! Yakıp yandırıyor beni!

POPOV: Böyle mi?

SMİRNOV: Evet öyle. Horozu kaldırırsınız. Şöyle nişanlarsınız hedefi: Baş yukarda, kol ilerde, gerili; böyle. Sonra parmağınızı buraya, tetiğe basarsınız. Hepsi bu kadar. Asıl olan soğukkanlı olmak; acele etmeden nişan almaktır. Elinizin titremesini de önleyin.

POPOV: Anladım. Fakat, eğer burası düelloya elverişli değilse, bahçeye çıkabiliriz.

SMİRNOV: Çok iyi olur. Yalnız size şunu söyleyeyim ki ben havaya ateş edeceğim.

POPOV: Havaya mı? Bu da nereden çıktı? Niçin?

SMİRNOV: Şey... çünkü... özel sebeplerden...

POPOV: Korktunuz mu yoksa? *(İçten güler)* Bu işten kurtulamazsınız Bay Smirnov. Ben hazırım. Kellenize bir delik açmadan içim rahat etmeyecek. Beni takip edin!.. N'oldu, korktunuz mu?

SMİRNOV: Evet, korktum.

POPOV: Hadi canım! N'oldu size böyle?

SMİRNOV: Şey... Hm... Bayan Popov... ben... hm... sizden hoşlandım.

POPOV: *(Acıyla güler)* Hey Allahım, benden hoşlanmış; şu işe bak?! Zavallı! *(Kapıyı gösterir)* Gidebilirsiniz Bay Smirnov.

SMİRNOV: *(Çabucak tabancayı bırakır, şapkasını alır. Kapıya yürür. Sonra döner. Konuşmadan karışılıklı bakışırlar. Sonra ihtiyatla yaklaşır Smirnov)* Bakın Bayan Popov. Hâlâ bana kızıyor musunuz? Ben de kızgınım ama, buna rağmen, görüyorsu-

nuz... söylemek istediğim... bu yönden.... işin aslı. *(Bağırır)* Eğer sizi sevmişsem, Allah kahretsin, suç bende mi? *(Sandalyenin arkalığını tutar, kırılır)* Hay Allah, amma da sırçaymış eşyalarınız! Sizden hoşlandım. Anlıyor musunuz beni? Hatta size âşık bile olabilirim.

POPOV: Sizden nefret ediyorum! Defolun buradan!

SMİRNOV: Ne kadın! Böylesini asla görmemiştim. Oh mahvoldum, olanlar oldu bana; kapana kısılmış fare gibiyim.

POPOV: Çıkın gidin bu evden, yoksa vururum!

SMİRNOV: Vurun!. Ne saadettir bu kadife ellerin ateşlediği tabancayla vurulmak; bu büyülü gözlerin bakışları altında ölmek! Mecnuna döndüm. Biliyorum; çabuk karar vermelisiniz. Bir saniye düşünün, sonra karar verin. Çünkü buradan çıktım mı bir daha geri gelemeyeceğim. Karar verin! Ben yakışıklı bir adamım; toprak sahibi bir centilmen de diyebilirim. On bin yıllık gelir. Sağlam ahır. Havaya bir metelik atın, tam ortasından vururum. Benimle evlenir misiniz?

POPOV: *(Kızgınlıkla tabancayı sallar)* Bırakın bunları şimdi. Hadi düelloya! Alın tabancanızı!

SMİRNOV: Mecnun gibiyim. Hiçbir şey anlayamıyorum. *(Bağırır)* Hey buraya bak! Nerede votka?

POPOV: Ne mazeret, ne tehir! Düelloya!

SMİRNOV: Mecnuna döndüm. Âşığım! Tam

mânâsıyla âşığım! *(Bn. Popov'un eline kuvvetle sarılır, kadın inler)* Sizi seviyorum! *(Diz çöker)* Kimseyi böylesine sevmedim. On iki kadın bıraktım; dokuzu beni bıraktı. Fakat hiçbirini sizin kadar sevmedim. Cayır cayır yanıyorum. Yağ gibi eriyorum. Zavallılaşıyorum. Bir budala gibi dize geldim ve desti izdivacınızı talep ediyorum. Utanılacak bir şey bu, rezalet! Beş yıldır âşık olmamıştım. Hep karşı durdum. Fakat şimdi birdenbire dize düştüm; tam bir skandal! Desti izdivacınızı talep ediyorum. Kabul ediyor musunuz, etmiyor musunuz? Demek etmiyorsunuz? Peki etmeyin! *(Kalkar, kapıya yürür)*

POPOV: Ben bir şey söylemedim!

SMİRNOV: *(Durur)* Ne?

POPOV: Yok bir şey, gidebilirsiniz. Şey, hayır, bir dakika! Hayır, gidebilirsiniz. Gidin! Sizden iğreniyorum! Fakat, bir saniye!. Oh, ne kadar hiddetliyim, bir bilseniz, *(Tabancayı masaya fırlatır)* Bu pis şeyi tutmaktan parmaklarım uyuştu. *(Mendilini parça parça yırtar)* Hâlâ duruyor musunuz orada? Çıkın gidin buradan!

SMİRNOV: Allahaısmarladık!

POPOV: Gidin, gidin, gidin! *(Bağırır)* Nereye gidiyorsunuz? Durun bir dakika! Hayır, hayır, tamam, gidin artık. Deli olacağım. Yaklaşmayın bana, yaklaşmayın bana!

SMİRNOV: *(Yaklaşmaktadır)* Ben de kendimden nefret ediyorum. Bir çocuk gibi âşık oldum; kamçılanmış gibi dize geldim... Dü-

şündükçe kaz gibi ürperiyorum. *(Kaba)* Sizi seviyorum! Ama neye yarar! Yarın faizi ödemem gerek ve neredeyse hasat başlayacak. *(Beline sarılır)* Kendimi hiç affetmeyeceğim.

POPOV: Çekin ellerinizi üstümden, sizden nefret ediyorum! Kapatın bu konuyu! *(Uzun bir öpüş. Luka, bir balta; bahçıvan bir orak, arabacı bir tırmık, yanaşma da bir sopa ile girerler)*

LUKA: *(Öpüşürlerken görür)* Allahım sen bize acı! Sen bizi koru!

POPOV: *(Bakışları yerde)* Luka söyle ahırdakilere. Tobi'ye bugün hiç yulaf vermesinler!

PERDE

BİR EVLENME TEKLİFİ

BİR PERDELİK ŞAKA
(1888-9)

KİŞİLER

Stepan Stepanoviç ÇUBUKOF, toprak sahibi, yaşlı, kurumlu, fakat nazik.

İvan Vasilyeviç LOMOF, sağlıklı; fakat kuruntulu, sinirli, kuşkucu. O da toprak sahibi.

NATALYA Stepanovna, Çubukof'un kızı; 25 yaşında, henüz evlenmemiş.

Çubukof'un konağı - oturma odası.
Lomof girer, fraklıdır. Beyaz eldiven, silindir şapka. Sinirli.

ÇUBUKOF: *(Kalkar)* Vay vay, bakın kim gelmiş! İvan Vasilyeviç! *(İçten, elini sıkar)* Bu ne sürpriz koca adam! Nasılsınız?

LOMOF: Eh, fena değil. Ya siz?

ÇUBUKOF: İdare edip gidiyoruz. Lütfen oturun. Biliyor musunuz, komşularınızı unuttunuz aziz dostum. Görüşmeyeli çok oldu. Niye bugün resmisiniz böyle? Frak, eldiven ve daha bir sürü. Cenaze mi var oğlum? Yoksa bir yere mi gidiyorsunuz?

LOMOF: Hiçbir yere. Yani buraya gidiyorum. Şey... geldim. Sadece sizi görmeye aziz Stepan Stepanoviç.

ÇUBUKOF: Öyleyse niye resmi, kocamış oğlum? Şimdi yılbaşı değil ki ve daha bir sürü.

LOMOF: Şey... yani... onun gibi bir şey. Buraya, azizim Stepan Stepanoviç, sizi, bir rica için rahatsız etmeye geldim. Birkaç defa, yahut çok kere, hatta daha fazla; sizden yardım istirham etmiş ve yardımınıza nail olmak, nasıl desem, şerefinizi bahşetmiştiniz. Yani şey ihsan etmiş... Evet. Özür dilerim, her şeyi dolaştırıyorum birbirine. Bir bardak su lütfeder misiniz Stepan Stepanoviç? *(İçer)*

ÇUBUKOF: *(Kendi kendine)* Para isteyecek! Hava alır. *(Lomof'a)* Size ne gibi bir yardımda bulunabilirim aziz dostum?

LOMOF: Evet, bakın, azizim Stepaniç. Afedersiniz, yani Stepan azizim'oviç. Hayır. Yani, her şeyi karıştırıyorum, gördüğünüz üzre. Sözün kısası, bana yardım edebilecek tek insan sizsiniz. Tabiatiyle buna lâyık değilim, üstelik sizden bunu beklemeye hakkım da yok. Ve bunlara da.

ÇUBUKOF: Lafı dolaştırıp durmayın. Atın açıkça ortaya.

LOMOF: Bir dakika. Yani şimdi. Derhal. Gerçek şu ki buraya elini istemeye geldim. Yani kızınız Natalya Stepanovna'nın. Ben, ben onunla evlenmek istiyorum.

ÇUBUKOF: *(Sevinçle)* Hey Allahım! İvan Vasilyeviç! Bir daha söyleyin bakayım.

LOMOF: Kızınızın desti izdivacını...

ÇUBUKOF: *(Keser)* Siz bir harikasınız! Memnun oldum, mesrur oldum ve daha bir sürü. Evet gerçek bu. *(Sarılır, öper)* Senelerdir hep bunu düşünürdüm. Nihayet rüyalarım hakikat oldu. *(Gözünden bir damla yaş düşer)* Ve, bilirsiniz, ben size hep kendi oğlum gözüyle bakardım. Allah ikinize de huzur, saadet ve daha bir sürü, ihsan etsin. Hep bunu istedim. Hay Allah, niye böyle aptallaştım? Çünkü sevinçten ne yapacağımı şaşırdım. Evet, şaşırdım. Oh, bütün kalbimle... Ben gidip Natalya'yı getireyim. Ve daha bir sürü.

LOMOF: *(Heyecanla)* Azizim Stepan Stepanoviç acaba kabul edecekler mi dersiniz?

ÇUBUKOF: Ne demek, elbette, eski dostum! Hay Allah: "ya razı olmazsa?!" Sizin için deli oluyor! Hey Allahım, hem de azgın bir kedi gibi. Ve daha bir sürü. Şimdi dönerim. *(Çıkar)*

LOMOF: Allahım ne soğuk! Bir kaz gibi tir tir titriyorum, sanki imtihana gireceğim. Önemli olan, aklımı başıma toplayıp bu fikre razı etmek kendimi. Eğer durmadan düşünür, tereddüt eder, ince eler, sık dokursam, ideal veya gerçek aşkı beklersem, ömrüm boyu evlenemem. Brrr! Amma soğuk! Natalya Stepanovna mükemmel bir ev kadını. Çirkin sayılmaz. İyi bir tahsili de var. Daha ne isterim? Hiç. Amma sinirliyim ha, kulaklarım çınlıyor. *(İçer)* Hem canım, tam evlenecek çağdayım. Yaş otuz beş. Kritik bir yaş. Artık durup oturmalı, düzenli bir hayat sürdürmeliyim. Ayrıca durmadan çarpıntılara uğruyorum. Buyurun bakalım: İşte dudaklarım titriyor, gözüm seyiriyor. En korkuncu geceler. Uykum! Efendi efendi yatağa girerim, tam uyuyacağım, birden içime bir şey düşer. İlkin başım zonklar, sonra omuzlarım sızlar; deli gibi yataktan fırlayıp bunlardan kurtulmaya çalışırım... Sonra tekrar yatağa uzanır, tekrar uyumayı denerim. Ama ne mümkün? Hemen içime gene bir şey düşer. Ve bu, böylece, belki yirmi kere, belki...

(Natalya Stepanovna girer)

NATALYA: Oh, demek yalnız siz varsınız. Oysa babacığım, "İçeri git, bir tüccar gelmiş, cicilerini gösterecek" dedi. Neyse. Nasılsınız İvan Vasilyeviç?

LOMOF: Teşekkür ederim. Siz nasılsınız, aziz Natalya Stepanovna?

NATALYA: Giysimin kusuruna bakmayın; böyle önlükle çıktım karşınıza. Nohut ayıklıyorduk da. Çoktandır görünmüyordunuz. Oh, lütfen oturun. *(Otururlar)* Bir şeyler yemek ister misiniz?

LOMOF: Hayır, teşekkür ederim. Yedim.

NATALYA: O halde, isterseniz sigara içebilirsiniz. *(Lomof içmez)* Hava da bugün çok güzel. Ama dün çok yağışlıydı, yanaşmalar çalışamadı. Siz ne kadar ot kaldırdınız ambara? Ben aç gözcülük edip hepsini biçtirdim, ama, şimdi içim pek rahat değil. Yağmur belki iyi gelirdi, değil mi? Beklemeliydim. Fakat siz niye böyle resmi giyinmişsiniz? Yoksa balo falan mı var? Tabiatiyle, çok yakışmış olduğunu söylemeliyim. Ama söylesenize niye böyle giyindiniz?

LOMOF: Şey... görüyorsunuz aziz Natalya Stepanovna, gerçek şu ki, buraya sizden... şey, bakın dinleyin beni, tabii, sizin için muhtemelen bir sürpriz olacak ve belki de kızacaksınız, fakat... *(Kendi kendine)* Hay Allah, amma da soğuk burası be!

NATALYA: Evet, ne demek istiyorsunuz? *(Duruş)* Evet?

LOMOF: Kısaca anlatmaya çalışacağım. Efendim, biliyorsunuz, aziz Natalya Stepanovna, sizleri çocukluğumdan beri, hatta, nasıl derler, tanımak şerefine nail oldum, ailenizi. Malını mülkünü bana miras bırakan müte-

veffa halam, enişte, ki biliyorsunuz, babanıza ve müteveffa annenize derin bir saygı duyarlardı. Lomof'lar, Çubukof'lar daima birbirlerine dosttular. Hatta akrabaydılar da diyebilirsiniz. Ve tabiatiyle, biliyorsunuz, tarlalarımız yan yanadır. Hatta benim Öküz Çayırı...

NATALYA: Sözünü kesmekten nefret ederim ama, azizim İvan Vasilyeviç, yanılmıyorsam "benim Öküz Çayırı" dediniz. O yerin gerçekten sizin olduğundan emin misiniz?

LOMOF: Elbette, eminim.

NATALYA: Ne demek eminim? Orası sizin değil, bizim.

LOMOF: Oh, hayır aziz Natalya Stepanovna, orası benimdir.

NATALYA: Hay Allah, bir yaşıma daha girdim! Bu fikri nereden aldınız?

LOMOF: Nereden mi? Bakın, ben, sizin kayın ağaçlarıyla, bataklığın arasına kama gibi girmiş olan Öküz Çayırı'ndan söz ediyorum.

NATALYA: Evet, muhakkak; ama orası bizimdir.

LOMOF: Oh hayır, yanılıyorsunuz aziz Natalya Stepanovna, orası bizimdir.

NATALYA: Oh, herhalde buna inanmamı istemezsiniz?

LOMOF: Fakat bu gerçeği vasiyetnâmede görebilirsiniz aziz Natalya Stepanovna. Şüphesiz, şüphesiz bir zamanlar, orası dâvâlıydı ama, herkes de bilir ki benimdir. Münakaşa edilecek hiçbir yönü yok bunun. Eskiden

halamın ninesi, babanızın dedesinin köylülerine şöyle kullansınlar diye vermiş. Onlar da bir zaman sonra kendi mallarıymış gibi davranmaya başlamışlar. Fakat gerçek şu ki...

NATALYA: Bunların konumuzla ilgisi yok. Benim dedem de, dedemin dedesi de tarlalarının bataklığa kadar uzandıklarını söylerlerdi ki, bu da Öküz Çayırı'nın benim olduğunun tam bir kanıtıdır. Tartışılacak hiçbir yönü yok bunun. Yoksa çok saçma olur.

LOMOF: Fakat vasiyetnâmeyi gösterebilirim Natalya Stepanovna.

NATALYA: Siz benimle alay ediyorsunuz. Hey Allahım! Bu topraklar yüz yıldır bize ait. Oysa siz tutup, birdenbire, bize ait olmadığını söylüyorsunuz. Neniz var İvan Vasilyeviç? Bu, on beş dönümlük, değeri üç yüz ruble bile olmayan tarlanın sözü edilmez kuşkusuz ama, haksızlığa katlanamıyorum. Evet, katlanamıyorum haksızlığa.

LOMOF: Fakat beni dinlemelisiniz mutlaka. Babanızın dedesinin köylüleri, tuğla pişirmek istemişler halamın ninesine; halamın ninesi de iyilik olsun diye...

NATALYA: Bütün bu söylediklerinizi, bu halalar dedeler, nineler, falan filan; hep saçma! Çayır bizimdir! Bu konuda söylenecek söz, bu kadar!

LOMOF: Hayır, benimdir!

NATALYA: Bizimdir! Bu konuda iki gün laf etseniz de, on beş frak kuşanıp, yirmi çift eldiven giyseniz de orası bizimdir, bizimdir, bizimdir!

LOMOF: Natalya Stepanovna ben çayırı istemiyorum. Ben sadece prensip üzerinde duruyorum. Eğer istiyorsanız orasını size verebilirim.

NATALYA: Size asıl ben verebilirim. Çünkü orası bizimdir. Bu konuda söylenecek söz, bu kadar! Fakat şunu da söyleyebilirim ki azizim İvan Vasilyeviç, davranışınız çok acayip. Şu ana kadar sizi iyi bir komşu, hatta dost bilirdik. Nitekim geçen yıl size harman makinemizi vermiştik de, bizim buğdayı kasıma kadar içeri alamamıştık. Şimdi de kalkmış çingenelere davranır gibi davranıyorsunuz bize. Benim toprağımı bana vermek! İşe bakın! Buna komşuluk denmez; arsızlık denir buna. Düpedüz, tam anlamıyla...

LOMOF: Ya, demek siz beni zorba sanıyorsunuz ha? Buraya bakın aziz bayan, ben şimdiye kadar kimsenin toprağını zorla almadım. Kimse de şu anda böyle bir halt ettiğimi söyleyemez. *(Gidip çabucak su içer)* Öküz Çayırı benimdir!

NATALYA: Yalan! Bizimdir!

LOMOF: Benim!

NATALYA: Yalan! Size, bizim olduğunu ispat edeceğim. Orakçılarımızı göndereceğim şimdi oraya.

LOMOF: Anlamadım?

NATALYA: Orakçılarımı göndereceğim bugün oraya!

LOMOF: Tekmeyle kovarım onları!

NATALYA: Sıkıysa! Cesaretiniz varsa!

LOMOF: *(Kalbini tutar)* Öküz Çayırı benimdir, anlıyor musunuz, benim!

NATALYA: Lütfen bağırmayın! Evinizde istediğiniz gibi bağırabilirsiniz ama, burada kendinize hâkim olun.

LOMOF: Eğer kalbim böylesine çarpmasaydı, eğer kan tepeme çıkmasaydı, sizinle böyle yumuşacık, efendi efendi konuşmazdım. *(Bağırır)* Öküz Çayırı benimdir!

NATALYA: Bizim!

LOMOF: Benim!

NATALYA: Bizim!

LOMOF: Benim!

(Çubukof girer)

ÇUBUKOF: N'oluyor burada? Ne diye bağırıyorsunuz?

NATALYA: Babacığım, lütfen bu baya söyler misiniz? Öküz Çayırı kimindir? Onun mu? Bizim mi?

ÇUBUKOF: *(Lomof'a)* Tabiatıyla bizim, kocamış arkadaşım.

LOMOF: Nasıl sizin olabilir azizim Stepan Stepanoviç? İnsaf edin! Belki halamın ninesi orayı dedenizin köylülerine vermiş olabilir ve onlar da çayırı kendi malları sayabilirler ama...

ÇUBUKOF: Hayır, hayır aziz oğlum. Bir noktayı unutuyorsunuz. Siz bu hükme, köylülerin para vermemesinden varıyorsunuz, halanızın ninesine ve daha bir sürü. Ama çayır dâvâlıydı o zamanlar. Sonraları bile. Sonra sonra yoluna girdi her şey. Bilhassa herkes bilir ki çayır bizimdir.

LOMOF: Orasının bana ait olduğunu ispat edebilirim.

ÇUBUKOF: Siz hiçbir şeyi ispat edemezsiniz kocamış oğlum.

LOMOF: Edebilirim!

ÇUBUKOF: Aziz delikanlı, ne diye böyle bağırıyorsunuz? Bağırmakla hiçbir şey ispat edemezsiniz! Bana bakın, benim hiçbir şeyinizde gözüm yok. Ama bana ait olan bir şeyi size bırakacak değilim. Hem neden bırakayım? Kaldı ki siz bu mevzuda münakaşaya devam ederseniz, ben de onu derhal köylülere veririm. İşte o kadar.

LOMOF: "İşte o kadar" değil. Başkasının malını, başkasına verme hakkını kimden aldınız?

ÇUBUKOF: Bu hakka sahip olup olmadığımı ben bilirim. Ayrıca şunu da kafanıza sokun, aziz genç adam, karşımda bu ton'da konuşulmasına alışık değilim. Ve daha bir sürü. Ayrıca ben, aziz genç adam, sizden iki defa daha yaşlıyım. Ve sizden benimle böyle konuşmamanızı rica ediyorum. Ve daha bir sürü.

LOMOF: Beni aptal mı sanıyorsunuz? Önce malıma sahip çıktınız sonra da sakin ve nazik olmamı bekliyorsunuz. İyi bir komşu böyle davranmaz Stepan Stepanoviç. Siz bir komşu değil, zorbasınız.

ÇUBUKOF: Neydi o? Ne dediniz bakayım?

NATALYA: Babacığım orakçıları derhal çayıra gönder.

ÇUBUKOF: *(Lomof'a)* Ne söylemiştiniz beyefendi?

NATALYA: Öküz Çayırı bizimdir ve asla bırakacak değiliz, asla, asla, asla!

LOMOF: Görürüz! Mahkemeye vereceğim sizi. Göstereceğim size!

ÇUBUKOF: Mahkemeye mi vereceksiniz? Pekâlâ, verin bakalım mahkemeye. Ve daha bir sürü. Ben zaten bilirim sizi, mahkemeye vermek için fırsat kolluyordunuz. Ve daha bir sürü vesaire. Sizi düzenbaz, şirret, sizi! Bütün soyunuz böyleydi zaten. Topunuz!

LOMOF: Soyumu bu işe karıştırmayın! Lomof'lar daima namuslu ve asildi. Hiçbiri dedeniz gibi emanete hıyanet etmedi.

ÇUBUKOF: Lomof'ların hepsi de zırdelidir, topu birden!

NATALYA: Topu birden!

ÇUBUKOF: Dedeniz bir ayyaştı. Sonra o, mimarla kaçan öteki halanızdan ne haber? Ve daha bir sürü.

NATALYA: Ve bir sürü!

LOMOF: Sizin ananız da kamburdu! *(Kalbini tutar)* Oh, kalbim çarpıyor... Başım dönüyor. İmdat! Su!

ÇUBUKOF: Babanız su katılmamış bir kumarbazdı!

NATALYA: Halanız da skandallar kraliçesiydi!

LOMOF: Sol ayağıma inme indi. Siz fesatsınız... Oh, kalbim! Herkes biliyor son seçimlerde çevirdiğiniz do... yıldızlar uçuyor etrafımda. Nerde şapkam?

NATALYA: Aşağılık! Çirkef!

ÇUBUKOF: İki yüzlü, çirkef!

LOMOF: İşte şapkam... Oh, kalbim.. Kapı nerde? Nasıl çıkarım buradan?... Oh, galiba ölüyorum... Ayaklarım dolanıyor. *(Kapıya gider)*

ÇUBUKOF: *(Peşinden)* Bir daha evime ayak basayım deme sakın!

NATALYA: Git bakalım mahkemeye! Görüşürüz.

(Lomof güçlükle çıkar)

ÇUBUKOF: Şeytan alsın! *(İçer, kızgın dolaşır)*

NATALYA: Kötü adam! Böyle bir olaydan sonra insan nasıl olur da komşularına güvenebilir?

ÇUBUKOF: Alçak! Bostan korkuluğu!

NATALYA: Tam bir canavar! Önce toprağımızı çalmak istedi, sonra da sana bağırıp çağırdı.

ÇUBUKOF: Evet, bu şalgam, bu aptal tavuk, kalkmış bir de teklifte bulunuyor; hem de ne teklif?

NATALYA: Ne teklifi?

ÇUBUKOF: Ne teklifi olacak? Sana evlenme teklifi!

NATALYA: Evlenme teklifi mi? Bana? Neden daha önce söylemedin bunu bana?

ÇUBUKOF: İşte bu yüzden o resmi kılığa bürünmüş o doldurulmuş bumbar, o kurutulmuş lahana.

NATALYA: Bana evlenme teklifi ha? Oh! *(Bir koltuğa düşüp, ağlamaya başlar)* Çağır onu, çağır! Getir buraya! Çağır onu! Ohhh!

ÇUBUKOF: Kimi getireyim? Kimi çağırayım?

NATALYA: Çabuk, çabuk! Hastalanıyorum. Getir onu. *(Tamamen isteriye tutulur)*

ÇUBUKOF: Neden? N'oldu sana? *(Başını tutar)* Ah, ne aptalım! Kendimi vuracağım! Asacağım kendimi! Kızı kısmetinden ettim.

NATALYA: Ölüyorum. Getir onu!

ÇUBUKOF: Peki, peki, şimdi! Yalnız bağırma! *(Çıkar)*

NATALYA: Ne yaptılar bana? Bulun onu! Getirin geriye! Getirin buraya! *(Duruş. Çubukof girer)*

ÇUBUKOF: Geliyor, yılan! Ve daha bir sürü! Off! Sen konuş onunla; benim konuşacak halim yok.

NATALYA: *(Ağlayarak)* Getirin onu buraya, getirin onu buraya!

ÇUBUKOF: *(Bağırır)* Geliyor dedim sana! Oh! Allahım, ne zormuş yetişkin kız babası olmak? Yemin ederim bir gün gırtlağımı keseceğim; yemin ederim. *(Kızına)* Adama ilendik, hakaret ettik, sövdük, dışarı attık şimdi de... bütün suç senin, senin!

NATALYA: Benim mi? Bütün suç senin asıl.

ÇUBUKOF: Benim mi? Ne demek istiyorsun suç se...

(Lomof eşikte görünür)

LOMOF: Bu ne çarpıntı... Oh kalbim... Ayaklarım tamamen uyuştu. Böğrümü bir şeyler didikliyor.

NATALYA: Bizi bağışlayın İvan Vasilyeviç. Fazla sinirliydik. Öküz Çayırı sizindir.

LOMOF: Kalbim çok fena çarpıyor. Çayırım! Kirpiklerim! İkisi birden seyiriyor.

NATALYA: Evet, çayır tümüyle sizindir, evet, sizin. Lütfen oturun. *(Otururlar)* Kuşkusuz biz yanıldık.

LOMOF: Benim münakaşam prensipten ötürü. Yoksa çayırın önemi yok benim için, sadece prensip...

NATALYA: Oh evet, tabii prensip evet, asıl konu bu. Fakat başka şeylerden söz edelim artık.

LOMOF: Ayrıca elimde delil de var. Bakın, halamın ninesi, bu çayırı, sizin babanızın dedesine...

NATALYA: Evet, evet, evet; unutalım artık bunları. *(Kendi kendine)* Ona ne söyleyeceğimi bilsem? *(Lomof'a)* Yakında ava çıkacak mısınız?

LOMOF: Harmandan sonra keklik avına çıkacağım... Fakat, oh azizem, bilmem başıma geleni duydunuz mu? Köpeğim Ok'u bilirsiniz, değil mi? Hah! Şimdi topallıyor.

NATALYA: Çok yazık! Neden?

LOMOF: Bilmem. Ya ayağını burktu, ya kavga falan etti. *(İç çeker)* En iyi köpeğim! Verdiğim parayı bir bilseniz. Mironov'a 125 ruble ödedim, onun için.

NATALYA: Çok vermişsiniz İvan Vasilyeviç.

LOMOF: Bilâkis, az bile. Harika bir köpek.

NATALYA: Fakat babam, Ok'tan daha iyi olan Yay için sadece 85 ruble verdi

LOMOF:Yay mı, Ok'tan daha iyi? Laf mı bu şimdi? *(Güler)* Yay, Ok'tan daha iyi!

NATALYA: Tabii iyidir. Kuşkusuz henüz genç ama, görünüş ve soy bakımdan Volçaneski'de bile yoktur öylesi.

LOMOF: Afedersiniz Natalya Stepanovna, onun çarpık suratlı olduğunu unutuyorsunuz. Bu tip köpekler iyi avlanamaz.

NATALYA: Yay demek çarpık suratlı ha? Bir yaşıma daha girdim!

LOMOF: İnanın, alt çenesi, üst çenesinden daha kısadır.

NATALYA: Ölçtünüz mü?

LOMOF: Evet. Şüphesiz iyi koşabilir ama, yakalamaya gelince...

NATALYA: Önce bizim Yay soyludur. Soyu üstüne de yoktur. Donanım'la Kuşanım'ın yavrusudur. Sizin ucubenin ise soyu sopu yoktur. Sütçü beygiri gibi yaşlı ve yıpranmıştır.

LOMOF: Yaşlı olabilir ama, onu beş Yay'a değişmem. Nasıl münakaşa edebiliyorsunuz bu konuda, anlamıyorum. Ok, tam bir köpektir. Yay ise gülünç! Kime baksanız bir Yay'ı vardır. Her çalının altında bulabilirsiniz. O tip köpeklere 25 ruble verseniz bile, aldanmış olursunuz.

NATALYA: Bugün sizi şeytan çarpmış İvan Vasilyeviç. Her şeyde bir terslik çıkarıyorsunuz. Önce çayırın kendi malınız olduğunu söylediniz. Şimdi de Ok, Yay'dan iyidir diyorsunuz. İnsan ne söylediğini bilmeli. Ayrıca siz de çok iyi biliyorsunuz ki, Yay. Ok'tan yüz kez daha iyidir. Neden tersini söylüyorsunuz?

LOMOF: Bakıyorum, beni ya aptal, ya kör sanıyorsunuz, Natalya Stepanovna. Sözün kısası, sizin Yay çarpık suratlıdır.

NATALYA: Değildir!

LOMOF: Öyledir!

NATALYA: Değildir!

LOMOF: Ne diye bağırıyorsunuz han'fendi?

NATALYA: Saçmalıyorsunuz da ondan! Korkunç bir şey bu. Sizin Ok yakılacak kadar yaşlandığı halde, tutmuş Yay'la karşılaştırıyorsunuz.

LOMOF: Afedersiniz, artık devam edemiyeceğim. Kalbim... Çarpıntılar bastı gene.

NATALYA: Biliyordum zaten, mim koymuştum: Tartışan avcıların, çoğu, hiçbir şey bilmeyenlerden çıkıyor.

LOMOF: Lütfen! Susun biraz! Kalbim duracak nerdey... *(Bağırır)* Susun!

NATALYA: Hayır! Yay'ın Ok'tan yüz kez daha iyi olduğunu söylemediğiniz sürece susmayacağım!

LOMOF: Yüz kere daha kötü! Başım... Gözlerim... Omuzlar...

NATALYA: Sizin Ok nerdeyse ölecek!

LOMOF: *(Ağlar)* Susun! Kalbim patlayacak.

NATALYA: Susmayacağım!

(Çubukof girer)

ÇUBUKOF: Nedir gene derdiniz?

NATALYA: Babacığım, lütfen söyler misiniz hangi köpek daha iyi? Onun Ok'u mu? Bizim Yay mı?

LOMOF: Stepan Stepanoviç, sizden bir tek şey rica edeceğim. Sizin Yay çarpık suratlı mı, değil mi? Evet? Hayır?

ÇUBUKOF: Öyle olsa da ne çıkar? Halen bu civarın en iyi köpeği. Ve daha bir sürü.

LOMOF: Benim Ok ondan iyi değil mi? Gerçekten öyle değil mi?

ÇUBUKOF: O kadar sinirlenme kocamış adam. Şüphesiz sizin köpeğin iyi bir görüntüşü var; soylu, sağlam, iyi sıçrar, vesaire. Fakat iki kusuru kabul etmelisiniz: Yaşlı ve bastıbacak.

LOMOF: Bastıbacak ha? Oh kalbim! Gelin delillere bakalım: Marunski avında köpeğim, Kont'un köpeğiyle başabaş koştular. Sizin Yay ise bir mil arkalarında kalmıştı.

ÇUBUKOF: Evet ama, Kont'un adamı Yay'ı kırbaçlamıştı.

LOMOF: Haklıydı ama. Tilki avında olduğumuz halde sizinki koyunları kovalıyordu.

ÇUBUKOF: Yalan! Bana bakın, asabım bozulmaya başlıyor. *(Toparlar kendini)* Bu yüzden, aziz arkadaşım, münakaşayı keselim. Asıl sebep, kıskançlık. Ne denir... Yakında anlarsınız köpeklerin sizinkinden daha iyi olduğunu. Mesela, bizim köpeğin! Yok şu, yok bu! Sebebin kıskançlık olduğunu biliyorsunuz, sadece kıskançlık! Ben her şeyi hatırlıyorum.

LOMOF: Ben de hatırlıyorum!

ÇUBUKOF: *(Taklit eder)* "Ben de hatırlıyorum!" Ne hatırlıyorsunuz?

LOMOF: Kalbim... Ayaklarım uyuştu... Yapa...

NATALYA: *(Taklit eder)* "Kalbim! Ayaklarım uyuştu!" Ne biçim avcısınız siz? Siz tilki yeri-

ne, mutfakta hamamböceği avlayın. "Kalbim.!"

ÇUBUKOF: Evet, ne biçim avcısınız siz? Siz hayvanların peşinden koşacağınıza bu çarpıntılarınızla evinizde oturmalısınız. Av kim, siz kim? Siz varsa yoksa insanlarla münakaşa edin, köpeklerine laf edin. Ve daha bir sürü. Allah aşkına tepem atmadan konuyu değiştirin! Siz avcı falan değilsiniz!

LOMOF: Ya siz, avcı mısınız? Ha? Siz ava, Kont'a dalkavukluk etmek, onu bunu çekiştirmek, entrika çevirmek ve kumpas... Oh kalbim! Siz bir kumpasçısınız, bu'sunuz siz!

ÇUBUKOF: Ne dedin bakayım! Ben mi kumpasçı, dalavereciyim ha? *(Bağırır)* Kapayın çenenizi!

LOMOF: Dalavereci!

ÇUBUKOF: Süt kuzusu! Yavru köpek!

LOMOF: İhtiyar sıçan! Cizvit!

ÇUBUKOF: Kapayın çenenizi, yoksa sizi keklik gibi vururum! Ahmak!

LOMOF: Herkes bilir ki -oh, kalbim- karınız döverdi sizi... Oy, ayaklarım... başım... yıldızlar uçuyor... Bayılıyorum! *(Koltuğa düşer)* Çabuk, bir doktor! *(Bayılır)*

ÇUBUKOF: *(Üstüne gider, teskin edici)* Muhallebi, çocuğu! Hanım evlâdı! Aptal! Hastalanıyorum! *(Su içer)* Ben Hastayım!

NATALYA: Ne biçim avcısınız siz? Atın üstünde bile duramazsınız! *(Babasına)* Babacığım, n'oldu buna böyle? Bak baba! *(Çığlık atar)* İvan Vasilyeviç! Öldü!

ÇUBUKOF: Şok geçiriyorum. Nefes alamıyorum... biraz hava... hava ver bana!

NATALYA: Öldü! *(Lomof'u sarsar)* İvan Vasilyeviç, İvan Vasilyeviç! Ne yaptınız bana? Öldü! *(Koltuğa düşer, çığlık çığlığa)* Bir doktor! Doktor! Bir doktor!

ÇUBUKOF: Ohh... Nen var? N'oldu?

NATALYA: *(İnler)* Öldü! Öldü!

ÇUBUKOF: Kim öldü? *(Lomof'a bakar)* Allahım! Ölmüş! Çabuk! Su! Doktor! *(Suyu Lomof'un dudaklarına dayar)* İçin şunu! İçemiyor. Ölmüş olmalı. Ve daha bir sürü... Oh, ne sefil hayat bu! Niye kendimi öldürmüyorum? Çoktan kesmeliydim gırtlağımı. Ne bekliyorum. Bir bıçak verin bana! Tabanca verin! *(Lomof kımıldar)* Bak, diriliyor, kendine geliyor. Alın biraz su için... Hah, şöyle!

LOMOF: Yıldızlar uçuşuyor... Sis... Nerdeyim ben?

ÇUBUKOF: Haydi hemen evlenin, ondan sonra şeytan alsın sizi! Natalya kabul etti. *(El ele getirir)* Natalya razı, vesaire. Dualarım sizinle beraber. Ve bir daha bir sürü. Yalnız beni rahat bırakın!

LOMOF: *(Ayağa kalkar)* Ha? Ne? Kim?

ÇUBUKOF: Kabul ediyor. E, hadi? Hadi aptal, öpsene kızı!

NATALYA: Yaşıyor! Evet, evet, kabul ediyorum.

ÇUBUKOF: Hadi öpün birbirinizi!

LOMOF: Ha? Öpmek mi? Kimi? *(Öpüşürler)*

Güzel! Yani, afedersiniz, n'oldu? Oh, nihayet anladım... Kalbim... Yıldızlar... Çok mutluyum Natalya Stepanovna. *(Kızın elini öper)* ayaklarım uyuşuyor.

NATALYA: Ben... ben de mutluyum.

ÇUBUKOF: Ne yük kalktı üstümden, ne yük! *(Islık çalar)*

NATALYA: E, belki şimdi kabul edersiniz Yay'ın Ok'tan daha iyi olduğunu!

LOMOF: Bilâkis, kötü.

NATALYA: İyi!

ÇUBUKOF: Aile saadeti başlıyor! Haydi şampanya içelim!

LOMOF: Kötü!

NATALYA: İyi! İyi! İyi!

ÇUBUKOF: *(Kızın sesini bastırmaya çalışarak)* Şampanya! Şampanya getir! Şampanya! Şampanya!

PERDE

SAYFİYEDE YAZ

FARS DEĞİL, TRAJEDİ

(1889)

KİŞİLER

TOLKAÇOF, bir memur
MURAŞKİN, arkadaşı

Muraşkin'in St. Petersburg'taki apartmanı. Çalışma odası. Rahat döşenmiş. Muraşkin masası başında. Tolkaçof, bir lamba abajuru, bir çocuk bisikleti, üç şapka kutusu, bir elbise paketi, bir sepet bira ve bir sürü küçük paketlerle içeri girer. Aptallaşmış bir halde etrafına bakınır. Sonra bitkin bir durumda sedire yığılır.

MURAŞKİN: O, merhaba İvan! Nasılsın azizim? Seni gördüğüme memnun oldum. Hangi rüzgâr attı böyle?

TOLKAÇOF: *(Zorla nefes alarak)* Aziz dostum senden bir ricada bulunacağım... Yalvarırım, bana yarına kadar, ödünç bir tabanca ver. Göster dostluğunu!

MURAŞKİN: Ne yapacaksın tabancayı?

TOLKAÇOF: İhtiyacım var. Allah aşkına bana bir su ver. Su!. Bir tabancaya ihtiyacım var. Bu gece, karanlık bir ormandan geçmek zorundayım, bu yüzden... Göster dostluğunu. Bir tabanca bul bana!

MURAŞKİN: Seni gidi yalancı, seni! Ormanda ne işin varmış? Aslında senin kötü bir niyetin var; bunu yüzünden okumak hiç de zor değil. Söyle bakalım şimdi, hasta mısın? Ne oldu?

TOLKAÇOF: Dur, bir nefes alayım. Allah şahidim, feci yoruldum. Şişte kebap gibi hissediyorum kendimi. Ayakta duracak halim yok artık. Göster dostluğunu; işin girdisini çıktısını sormadan bana bir tabanca ver. Yalvarırım sana!

MURAŞKİN: Haydi, haydi İvan, bu ne korkaklık! Bir aile reisi! Bir memur! Utan!

TOLKAÇOF: Aile reisi mi? Ben dert babasıyım, hamalım, esirim; bir yük hayvanıyım üstelik; öteki dünyaya çekip gidecek yerde, sanki bir şey alacakmış gibi, siftinip duruyorum bu dünyada. Ben ahmağın biriyim. Hem n'oluyor yani? Ne diye yaşıyorum? *(Ayağa fırlar)* Cevap ver bana! Niye yaşıyorum? Ne var bu peş peşe gelen azabın ardında; maddeten, manen, ha? Bir fikrin azabını çekmeyi anlarım, fakat, bak Allahaşkına şunlara, bir abajurun, bir etekliğin azabı çekilir mi? Hayır. Şerefsizim gücüm tükendi. Hayır, hayır, hayır!

MURAŞKİN: Bağırma İvan, komşular duyacak!

TOLKAÇOF: Bırak duysunlar umurumda bile değil! Eğer sen bir tabanca vermezsen, ben de başkasından bulurum. Er veya geç bu duruma bir son vereceğim nasıl olsa; kısası bu!

MURAŞKİN: *(Geri çekilir)* Hey dikkat et, düğmemi kopardın! Kendine gel! Hayatında seni bu derece kötü eden ne var, anlıyamıyorum.

TOLKAÇOF: Kötü mü? Bunu anlamıyor mu-

sun? Peki, anlatayım. Evet, anlatayım. Böylece biraz ferahlamış olurum. Oturalım. Oh, hâlâ zor nefes alıyorum... Evet, mesela bugünü ele alalım. Bildiğin gibi saat ondan, dörde kadar dairedeyim. O korkunç sıcağın yanısıra sinekler ve felâket bir düzensizlik, âdeta kaos. Sekreter de izinli. Öteki yardımcı ise balayında. Küçük memurlarsa sayfiye diye deli oluyorlar; sonra aşk oyunları, amatör tiyatroculuklar; velhasıl hiçbirinden olumlu bir iş alamazsın. Üstelik ya sarhoşturlar, ya da uykulu. Sekreterin işine bakan herif ise, sağır ve âşık. İş takip edenler de aptallaşmış bir halde, sinirli sinirli dolaşırlar. Sadece şaşkınlık ve telâş. İmdat diye bağırasın gelir. Benim işime gelince, o da dolap beygirliği. Hep aynı şeyler. Rapor, tavsiye, rapor, tavsiye. Al-ver, al-ver. Tıpkı denizin gel giti gibi. Gözlerin yuvalarından düşecekmiş gibi olur. Bir bardak su daha verir misin?... Daireyi yorgun argın terk edersin. Yemek yiyip, bir yatağa uzanmak istersin. Ama hatırlarsın ki; Yaz'dır. Tatil zamanı! Bu demektir ki sen parçavrasın, bir sicim parçasısın. Kısacası: Bir esir. Peşinde koşulacak işler vardır çünkü. Sayfiyede charming; gönül çekici bir âdete bağlıdır bu! Adamın biri şehre mi inecek, inmez olsun, değil sadece karısı, bütün sayfiyedekiler sipariş verirler. Karım terziye gönderip, "bluzunun önü çok geniş, omuzları çok dar olduğundan" terzi kadına çıkışmamı tembihler; küçük kızın ayakkabıları mutlaka değişmelidir.

Baldız hanım 20 kopek değerinde kırmızı ipek ile iki buçuk metrelik kordon ister. Dur sana alacağım şeyleri okuyayım. *(Cebinden bir kâğıt çıkarıp okur)* "Bir abajur, bir kilo bonbon, beş kopeklik tarçın ve karanfil, Mişa için hint yağı, beş kilo kesme şeker. Ayrıca apatmandan getirilecekler de var: Bakır tencere, şeker havanı, karbolik asit, DDT, on kopeklik pudra, yirmi şişe bira, sirke. Ve komşu kıza 82 numara korse. Ve sakın unutma Mişa'nın kışlık paltosuyla lastiklerini." Of! Bu sadece karıma ve aileme ait liste. Aziz dost ve komşuların da listesi var. Allah kahretsin! Volodya Vlassin'in doğum günü için bir oyuncak bisiklet. Vesaire, vesaire. Beş liste daha var cebimde. Mendilim düğüm dolu. İşte aziz Tolkaçof'un hayatı, daireden çıkma saati ile treni yakalama saati arasında, bir köpek gibi, dili bir karış dışarda, doğduğuna küfrederek, şehirde alışverişle geçer. Elbiseciden bakkala; bakkaldan, terziye; terziden, domuz kasabına; domuz kasabından tekrar bakkala. Önce, telâştan düşer bir yerini sakatlarsın, sonra çantanı kaybedersin; üçüncüsü, parayı ödemeyi unutursun, herkesin önünde bağırırlar; dördüncüsü bir kadının eteğine basarsın. Of! Öylesine yorulursun ki bu gidip gelme, alıp vermelerden; bütün gece kemiklerin ağrır, rüyanda timsahlar görürsün... Evet, her şeyi aldın, peki nasıl taşıyacaksın şimdi bunları? Havanla abajur bir elde; karbolik asit'le çay öteki elde; peki bisikletle biraları nereye

koymalı? Neyse, birtakım cambazlıklar, numaralarla yerleştirirsin kollarına. Ama tren ayrı bir dert. Trendeki yerini, bacağını ayırıp alırsın, kolların şöyledir. Şu paketi şöyle çenenle tutarsın. Tepeden tırnağa sepet ve kutularla örtülürsün. Ve tren yola çıkar. Biri tutar, eşyalarınız yerimi işgal ediyor der. Kadırır eşyalarını, hiç sormadan başkasının yerine koyar. Biri alır, başka yere atar. Bir kargaşalıktır gider. Eşyaların havada uçuşur. Biri seni dışarı atmak ister. Biri kondoktörü çağırır. Fakat ne yapabilirsin? *(Duruş)* Ben dayak yemiş eşek gibi, aptal aptal bakarım. *(Duruş)* Bak bir de şu halimi dinle. Neyse patırdı-gürültü sayfiyedeki eve varırım. Sanırsın ki bu çalışmam güzel bir yemek ve soğuk birayla mükâfatlandırılacak, değil mi? Ve birazcık da şekerleme bir uyku? Ama ne gezer? Karım çoktan pusuya yatmıştır. Tam ben çorbamı yudumlayacakken o pençesini atmıştır bile. "Acaba dansa yahut amatör bir sayfiye tiyatrosuna gidemez miyiz?" Hayır diyemezsin tabii. Gidersin tiyatroya. "Aile faciası" yahut ona benzer bir oyun oynuyorlardır. Ölmekten başka bir şey istemeyecek kadar hasta hissedersin kendini. Eğer dansa gitmişsek, vaktin karınla dans edecek bir herif aramakla geçer, olmadı mı kendin girişirsin karınla Kadril'e! Eve döndüğün zaman, vakit gece yarısını geçmiştir. Islak bir paçavraya dönmüşsündür ama nihayet kendi kendinesindir. Soyunup yatağa yatarsın. Gözlerini yumarsın. Uyku! Harika! *(Duruş)*

Ne şahane, değil mi? Çocuklar çığlık atmıyor, karından uzaksın nihayet! İnsan başka ne ister? Uyumaya doğru gidersin. *(Duruş)* Nedir o? Hm! Sivrisinekler! Allah kahretsin! *(Yumruğunu eline vurur)* Mısır Vebası! İspanyol engizisyonu felâketi! Sivrisinekler! *(Sivrisinek vızıltısını taklit eder)* Ne acıklı bir ses değil mi bu? Üstelik hüzün dolu bir ses. Sanki özür diliyor gibidir. Ama bu iğrenç mahluk bir soktu mu, artık bir saat, tırmık tırmık kaşınırsın. Ne yaparsın? Sigara? Sivrisinekleri öldürmek? Tepeden tırnağa örtünmek? Hiçbiri fayda etmez. En iyisi onlara kendini teslim edersin. Bırak artık yesinler seni. *(Duruş)* Tam bu sırada başka bir azap başlar. Karının misafirleri gelmiştir aşağıya. Sopranolar. Tenorlar. Bu cins, gündüz uyur, geceleri amatör konserleri için prova yaparlar. Sivrisinekler onlardan daha zararsızdır.

(Bir şarkıya başlar)

Söyle bana, Ooo söyleme bana
Gençliğin gitti havaya!

Domuzlar! Bu seslerden biraz olsun kurtulmak için bir yol buldum. Başparmağımla vuruyorum şuraya, şakağıma. Şöyle, onlar gidene kadar. Dörde değin otururlar. Onlar gider gitmez, karım odama hamle edip bendenizden kanuni hakkını talep eder! Bütün gece o tenorlarla şarkılar söylemiş, bü yüzden aşka gelmiştir. Rahatlama peşindedir. Aziz dostum karım bu halle odama hamle ettiğinde, korkudan, soğuk terler döküyo-

rum. Bir bardak su daha verebilir misin? *(Duruş)* Bütün gece gözünü kırpmadan altıyı bulur, sonra istasyona yollanırsın. Hava soğuk ve çamurludur. Sislidir. Geç kalmamak için koşarsın. Ve nihayet ulaşırsın şehre... Ve her şey yeniden başlar. İşte sevgili dostum, bir hayat ki Allah düşmanıma bile vermesin. Korkunç! Hastalıklara uğradım bu yüzden. Mide ekşimesi, astım, hazımsızlık; daima bir herze. Gözlerime bile duman iniyor. İster inan, ister inanma: Beynim iyice bozuldu. *(Omzunun üstünden sinirli sinirli bakar)* Karıma bir şey söylemedim ama, bir ruh doktoruna göstermeliyim kendimi. İçimi bir şeyler kemiriyor yahut şeytan içime girmiş sanki! Ne zaman öfkelensem, hırslansam; sivrisinekler ısırsa, tenorlar şarkı söylese, gözlerim kararıyor, ayağa fırlayıp, evin içinde dört dönerek: "Kan! Kan içmeliyim" diye bağırasım geliyor, deliler gibi. Öyle anlarda birini bıçaklamak yahut bir sandalyeyle kafasını kırmak istiyorum. *(Daha sakin)* İşte sayfiyede yaz! Kimse de bana hak vermiyor bu konuda, kimseler işin içindeki kahredici noktayı görmüyor. Hatta gülüyorlar. Ve ben hâlâ yaşıyorum, anlıyor musun, hâlâ yaşamak istiyorum. Bu bir fars değil, trajedi! *(Duruş)* Tabancanı vermiyorsun ama, hiç olmazsa bana hak ver.

MURAŞKİN: Tabii hak veriyorum!

TOLKAÇOF: Görüyorum. Neyse, Allahaısmarladık! Daha balık ezmesi, sucuk ve diş macunu alacağım istasyona varmadan önce.

MURAŞKİN: Tam olarak, nerede oturuyorsun?

TOLKAÇOF: Leş körfezinde.

MURAŞKİN: Sahi mi? O halde orada oturan Olga Finberg'i tanırsın.

TOLKAÇOF: Evet, tanışmıştık. Biliyorum.

MURAŞKİN: Çok güzel! Bana büyük bir iyilik etmiş olursun...

TOLKAÇOF: Nedir o?

MURAŞKİN: Herhalde bana küçük bir yardımda bulunmak istersin değil mi?

TOLKAÇOF: Nedir o?

MURAŞKİN: Bir dost olarak: Yalvarıyorum sana. Önce, Olga Finberg'e, tabii, selamlarımı söyle. Sonra küçük bir emanetimi kendisine ver. İstediği dikiş makinesini aldım, ama kimseyi bulamadığımdan bugüne kadar gönderemedim. Götürürsün değil mi? Oh, bir şey daha. Bir kanarya kafesi, tabii kanarya da içinde. Aman dikkat et, küçük kapısı kırılmasın? Ne diye bana öyle bakıyorsun?

TOLKAÇOF: Dikiş makinesi... Kanarya kafesi... Kanarya.... Saka... Keten kuşu...

MURAŞKİN: N'oldu sana İvan? Yüzünü al bastı!

TOLKAÇOF: *(Tepinir eğilir)* Ver dikiş makinesini! Nerde kanarya kafesi? *(Bağırır)* Sen de atla sırtıma! İkiye böl beni! Ye beni! Canımı al! *(Yumruklarını sıkar)* Kan! Kan içmeliyim!

MURAŞKİN: Delirdin mi?

TOLKAÇOF: *(Üzerine eğilir)* Kan! Kan içmeliyim!

MURAŞKİN: *(Korkuya uğrar)* Delirdi! *(Bağırır).* Petruşa! Maria! Nerdesiniz? İmdat! *(Uşaklar görünmez)*

TOLKAÇOF: *(Muraşkin'i odanın içinde kovalayarak)* Kan! Kan içmeliyim! Kan içmek istiyorum! *(diye devam ederken)*

PERDE

TATYANA REPİNA

BİR PERDELİK DRAM
(1889)

KİŞİLER

Dul Bayan **OLENİNA,** gelin
Bayan **KOKOŞKİNA**
MATVEYEV
ZONNENŞTANY
SABİNİN, damat
KOTELNİKOV
KOKOŞKİN
PATRONİKOV
VOLGEN, genç bir subay
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİSİ, gelinin kardeşi
BİR GENÇ KIZ
PEDER İVAN, Katedralin Başpapazı, 70 yaşında
PEDER NİKOLA, genç bir papaz
PEDER ALEKSİ, genç bir papaz
ÇÖMEZ (Diyakoz)
ÇIRAK
KUZMA, Katedralin bekçisi
SİYAHLI KADIN
SAVCI YARDIMCISI
AKTÖRLER
AKTRİSLER
KALABALIK

Akşam, saat 6. Bir Katedral'in içi. Avizelerin hepsi yanmakta. Büyük kapılar ardına kadar açık. Başpiskoposluk'un ve Katedral'in Koro'ları sırayla ezgiler söylemekte. Kilise korkunç kalabalık. Boğucu bir sıcaklığın ortasında, herkes birbirinin üzerinde. Bir evlilik töreni: Sabinin ve Dul Bayan Olenina evleniyor. Damat'a eşlik eden gençler Kotelnikov ile genç subay Volgen. Gelin'e eşlik edenler ise Erkek Kardeşi (Üniversite Öğrencisi) ile Savcı Yardımcısı. Bütün aydın kesimi yerli yerinde. Güzel tuvaletli kadınlar da var. Evlilik, soluk takkeli Başpapaz Peder İvan: uzun kirpi saçlı, takkeli Peder Nikola ve siyah gözlüklü, çok genç olan Papaz Aleksi tarafından 'icra ediliyor', kutsanıyor. Papazların ardında, Peder İvan'ın biraz sağında, elinde kitap, uzun boylu, cılız Çömez (Diyakoz). Kalabalık arasında, başlarında Matveyev, yerel tiyatro topluluğu var.

PEDER İVAN: *(Okuyarak)* "Onları yetiştiren anne babaları da gözet Tanrım. Çünkü, aile ocaklarının temelleri anne-babaların hayır dualarıyla güçleniyor, pekişiyor. Hizmetkârın Piyer'i, benden Vera'yı da gözet Tanrım.

Onları kutsa Ulu Efendim. Beden ve ruhlarının uyumu ve sevgi bağlarının meyvası olarak, onlara güzel çocuklar bağışla. Lübnan servileri, güçlü sarmaşıklarıyla bir üzüm asması gibi gökyüzüne doğru ulaştır. Kendilerine yetmeleri için, verimli bir ürün dönemi ver ki, her iyi işte eli-açık olabilsinler. Onlardan hoşnut ol. Sofralarının çevresinde, taze zeytin fidanları gibi, oğullarının oğullarını görebilsinler. Sana, Sana ey Ulu Tanrım, öylesine bağlanıp kul-köle olacaklardır ki, gökyüzünde, ruhun ve sonsuz yaratıcılığın ile yaşamın kaynağında, yüzyıllar ve yüzyıllar boyunca, şimdi ve daima, tapınmadan doğan sevgiye, güce, ebedi mutluluğa ulaşacak, ve orada meşaleler gibi parıldayacaklardır."

KORO: *(Başpiskoposluk)* Âmin!

PATRONİKOV: İnsan soluk alamıyor burada! Şu boynunda taşıdığın nişan nedir David Salomonoviç?

ZONNENŞTAYN: *(Yahudi vurgusuyla konuşuyor)* Bu bir Pelçika nişanı. Bu kadar çok insan neden var bur'da? Kim vermiş girmelerine izin? Burası tam bir Rüs hamamı gibi!

PATRONİKOV: Polisin hiçbir şeye aldırdığı yok!

ÇÖMEZ: Ulu Tanrı'ya yakaralım!

KORO: *(Katedral)* Ulu Tanrı, acı bize!

PEDER NİKOLA: *(Okuyarak)* "Aziz Tanrı, erkeği çamurdan yoğurup yarattı. O da kaburgasından kadını çıkardı. Ve Tanrı, ondan hoşnut kaldı. Yüce gönüllülük göstererek, erke-

ğin yeryüzünde yalnız kalmaması ve ona yardımcı olması için kadını ona verdi. Bugün de Aziz Tanrı, yine varsın, ulusun, uzat elini, hizmetkârın Piyer'le, benden Vera'yı birleştir. Çünkü kadınla erkeği birleştiren Sensin. Ruhların uyumunda onları birleştir, sevgiyle taçlandır, onları bir et, aynı bedende bütünleşsinler. Sevgi bağlarından bir meyva vermelerini sağla. Çünkü, yüzyıllar ve yüzyıllar boyu, şimdi ve daima, kalıcı güç şan ve şeref Sendedir."

KORO: *(Katedral)* Âmin!

BİR GENÇ KIZ: *(Zonnenştayn'a)* Başlarına taç giydirecekler. Bakın! Bakın!

PEDER İVAN: *(Rahleden bir taç alarak, Sabinin'e döner)* Tanrının hizmetkârı Piyer; Baba, Oğul, Ruhül Kudüs adına, Tanrı'nın bendesi Vera'ya vermek için şu tacı alınız. Âmin! *(Tacı Kotelnikov'a uzatır)*

KALABALIKTAN: *(Sesler)* Eşlik eden genç adam, damatla aynı boyda. Önemsiz biri. Kim acaba?/ Kotelnikov adında biri./ Subay da ondan pek iyi değil./ Bayana izin verin de geçsin./ Bayan, bayan, buradan geçemezsiniz!

PEDER İVAN: *(Gelin Dul Bayan Olenina'ya)* Tanrı'nın bendesi Vera, Baba, Oğul, Ruhül Kudüs adına, Tanrı'nın hizmetkârı Piyer'e vermek için şu tacı alınız. *(Tacı, Kardeşi: Öğrenci'ye uzatır.)*

KOTELNİKOV: Taç amma da ağır! Kolumu hissetmiyorum artık.

VOLGEN: Kaygılanma. Birazdan ben devralırım... Bu ortalığı leş gibi kokutan, tefarik lavantasını kimin süründüğünü bilmek isterdim doğrusu.

SAVCI YARDIMCISI: Kotelnikov.

KOTELNİKOV: Yalancı soyu!

VOLGEN: Sus!

PEDER İVAN: *(Üç kez)* Ulu Tanrı'mız. Efendimiz, onları şan, şeref ve onurla taçlandırınız.

Bayan KOKOŞKİNA: *(Kocasına)* Ooo, Vera bugün ne kadar zarif! Onu hayranlıkla seyretmekten, bıkıp-usanmıyorum. Ayrıca ne kadar da korkusuz görünüyor.

KOKOŞKİN: Ee, alışkanlık meselesi. İkinci evliliği bu.

Bayan KOKOŞKİNA: Evet, doğru *(İç çeker)* Bütün yüreğimle ona... Öylesine iyi ki...

ÇIRAK: *(Katedralin ortasına doğru ilerler)* Prokimenon. VI. Bahis... "Sen onların başına değerli, nadide taşlardan taçlar oturttun. Onlar Senden hayat istediler ve Sen onlara bunu verdin.

KORO: *(Başpiskoposluk)* "Sen onların başına...

PATRONİKOV: Sigara içmek için kuduruyorum...

ÇIRAK: Aziz Pol'ün Mektubu okunacak.

ÇÖMEZ: Dikkatli olalım!

ÇIRAK: *(Kalın sesle, ağır ağır okur)* "Kardeşlerim, Tanrı'mızın bahşettiği her şeye, Efendimiz İsa Peygamber adına, durmadan, üşenmeden şükredelim. Tanrı korkusu egemen

olsun berikinden, ötekine. Kadınlar kocalarının egemenliğinde olmalılar, Tanrı'nın olduğu gibi. Nasıl ki, İsa kilisenin şefiyse, koca da ailenin şefidir. Efendimiz kurtarıcıdır. Ve kilise nasıl girmişse İsa'nın egemenliğine, kadınlar da her şeyde kocalarının egemenliğinde olmak zorundadırlar...

SABİNİN: *(Kotelnikov'a)* Taçla kafamı eziyorsun!

KOTELNİKOV: Daha neler! Tacı başından en az on santim yukarıda tutuyorum.

SABİNİN: Sana beni ezdiğini söylüyorum!

ÇIRAK: "Kocalar, İsa'nın kiliseyi sevdiği gibi, kadınlarınızı seviniz ve kendinizi ona adayınız...

VOLGEN: Ne güzel bas bir ses! *(Kotelnikov'a)* Değişmemizi ister misiniz?

KOTELNİKOV: Daha yorulmadım.

ÇIRAK: "Öyle ki, kocalar karılarını, kendi bedenlerini sever gibi sevmelidirler. Karısını seven, kendini seviyor demektir. Çünkü, hiç kimse, kendi bedeninden nefret edemez. İsa'nın kilise için yaptığı gibi, herkes bedenini beslemeli, ona özen göstermelidir. Çünkü, biz onun bedeninde can bulduk, etinden, kemiğinden biçimlendik. Onun için insan annesini ve babasını bırakıp gidecektir...

SABİNİN: *(Kotelnikov'a)* Tacı daha yukarıda tut! Eziyorsun beni!

KOTELNİKOV: Ne saçmalık!

ÇIRAK: karısına bağlanabilmek için. Ve her ikisi de bir bedende birleşir, tekleşirler."

KOKOŞKİN: Genel Vali burada.

Bayan KOKOŞKİNA: Hani nerde?

KOKOŞKİN: İşte, orada. Koronun yanında. Sağda. Altukin'in yanıbaşında. Gizlice gelmiş.

Bayan KOKOŞKİNA: Hah, gördüm, gördüm onu. Maşenka Hansel'le gevezelik ediyor. En büyük tutkusu da bu zaten.

ÇIRAK: "Bu gizem ne uludur: İsa ile kilise arasındaki ilişkiyi anlatırken, sizler, her biriniz, aynı biçimde davranacak, karınızı kendiniz gibi seveceksiniz ve kadınlarımız da kocalarına saygı duyacaklardır-ır!"

KORO: *(Katedral)* Alleluya!

KALABALIKTA: *(Sesler)* Duyuyor musunuz Natalya Sergeyevna? "Kadınlarımız da kocalarına saygı duyacaklardır!"/ Beni rahat bırakır mısın?!/ Gülüşmeler.../ Susun lütfen! Hiç de doğru bir davranış değil bu!

ÇÖMEZ: Ciddi olalım lütfen! Ayağa kalkın! Ulu İncil'i dinleyelim!

PEDER İVAN: Herkes sussun!

KORO: *(Başpiskoposluk)* Ve senin ulu ruhuna!

KALABALIKTA: *(Sesler)* Havriler! İncil! Amma da uzun sürdü ha! Bizi bırakmalarının zamanı gelmedi mi?/ Boğuluyoruz burada! Çıkmak istiyorum!/ Buradan geçemezsiniz! / Bekleyiniz biraz canım. Pek uzun sürmeyecek.

PEDER İVAN: İncil: Aziz Jan Bahsi.

ÇÖMEZ: Dinleyelim!

PEDER İVAN: *(Takkesini çıkarır)* "Bu arada, Cana'da, Galile'lerde düğün şölenine katılan

konuklar vardı: İsa'nın Anne'si de oradaydı. İsa ve izdeşleri de şölene çağrılmıştı. İsa'nın Anne'si ona dedi ki: 'Hiç şarapları yok. Şarapları yoktu. İsa ona karşılık verdi: 'Kadın, seninle benim aramda ne var?' Henüz sonum gelmedi...

SABİNİN: Bilmiyorum. Bu konuda uzman değilim. Ama pek uzun sürmez.

VOLGEN: Daha rahleyi tavaf etmeleri gerek.

PEDER İVAN: "Annesi hizmetkârlara dedi ki: 'Onun bütün söylediklerini yapın. Ve orada Yahudilerin parmaklarını daldırdıkları, her biri iki üç ölçü içeren, taştan yapılmış altı kavanozcuk vardı. İsa onlara dedi ki: 'Bunları suyla doldurun.' Ve onlar da her birini ağzına kadar su doldurdu. Ve İsa onlara dedi ki: 'Şimdi bunları çekip taşıyın ve şöleni düzenleyen ev sahibine götürün'. *(Bir sızlanma duyulur)*

VOLGEN: Ne oluyor? Birini mi ezdiler?

KALABALIKTA: *(Sesler)* Şişşt!/ Susss!/ Susun lütfen!

PEDER İVAN: ...Ve onları taşıdılar. Şölen sahibi şaraba dönüşmüş suyu tattığında (ki o, bu şarabın nereden geldiğini bilmiyordu, ama suyu taşıyıp getiren hizmetkârlar bunu biliyordu) damadı sorguya çekmeye yöneldi ve ona dedi ki...

SABİNİN: Sızlanan kim?

KOTELNİKOV: *(Kalabalığı araştırarak)* Biri kıpırdanıp duruyor orada... Siyahlı bir kadın... Rahatsızlanmış olmalı... İşte, götürüyorlar...

PEDER İVAN: 'Herkes, önce şarabın en iyisini sunar, ve sonra, daha az iyisinden, bol bol içerler; ama, sen, şu ana kadar şarabın en iyisini sakladın. Böylece, Galile'li Cana'da, İsa, mucizelerinden ilkini gerçekleştirmiş oldu ve gücünü sergiledi ve izdeşleri ona inandılar."

KALABALIKTAN: *(Bir ses)* Böyle isterik kadınların buraya girmelerine nasıl izin verirler, anlamıyorum.

KORO: *(Başpiskoposluk)* Şan senin Efendimiz, şöhret senin!

PATRONİKOV: Kulağımın dibinde vızıldamaktan vazgeç David Salomonoviç! Üstelik sırtını sunağa dönmelisin: Çünkü, böyle yapılmaz.

ZONNENŞTAYN: Öyle dönüveren, şu küçük bayan, ben değilim... He he he!

ÇÖMEZ: Ruhumuzdan ve aklımızdan geçen her şeyi dile getirelim...

KORO: *(Katedral)* Tanrım, bağışla bizi!

ÇÖMEZ: Her şeye kadir olan Yaradan, ataların mızın Tanrısı, sana yakarıyoruz, işit bizi ve bağışla hepimizi...

KALABALIKTA: *(Sesler)* Şişşt!/ Susun!/ Birisi mi rahatsızlandı?

ÇÖMEZ: Senin ulu bağışlayıcılığına sığınıyoruz. Bağışla bizi Tanrım, sana yakarıyoruz, işit bizi ve bağışla hepimizi.

KORO*: *(Üç kez)* Tanrım, bağışla bizi!

*Çehov, bu replikten sonra, Katedral Korosu ile Başpiskoposluk Korosunu ayırmıyor.

ÇÖMEZ: Şimdi de çok dindar, çok güçlü Hükümdarımız, tüm Rusların İmparatoru Aleksandr Aleksandroviç için, hükümranlığı için, şanı, şöhreti için, sağlığı için, onun esenliği için dua edelim...

KORO: *(Üç kez)* Tanrım bağışla bizi! *(Sızlanmalar. Kalabalıkta hareket)*

Bayan KOKOŞKİNA: Ne oluyor kuzum? *(Yanındaki kadına)* Gerçekten dayanılır gibi değil şekerim. Hiç olmazsa kapıları açsalar. Sıcaktan öleceğiz.

KALABALIKTA: *(Sesler)* Götürmek istiyorlar ama, direniyor./ Ne? Ne oluyor?/ Şişşt! Suss!

ÇÖMEZ: Şimdi de sevgili eşleri, çok dindar hükümdarımız, İmparatoriçemiz Mariya Feodorovna için dua edelim.

KORO: Tanrım, bağışla bizi!

ÇÖMEZ: Şimdi de sevgili varisleri, çok dindar Hükümdarımız Çareviç ve Gran-Dük Nikola Aleksandroviç ve hükümdarlık ailesinin tümü için dua edelim.

KORO: Tanrım bağışla beni!

SABİNİN: Ah! Tanrım!

Gelin OLENİNA: Nen var?

ÇÖMEZ: Şimdi de Aziz Sinod, çok Aziz Teofil, N. Piskoposu ve Z. Piskoposu ve Efendimiz İsa'nın tüm kardeşleri için dua edelim...

KORO: Tanrım, bağışla bizi!

KALABALIKTA: *(Sesler)* Avrupa Oteli'nde dün yine bir kadın zehirlenmiş./ Bana öyle geliyor ki, bir doktor karısı idi. Neden biliyor musun?..

ÇÖMEZ: Şimdi de bütün Hıristiyan orduları için dua edelim...

KORO: Tanrım, bağışla bizi!

VOLGEN: Biri ağlıyor sanırım. Topluluk inanılmaz bir biçimde yönetiliyor gerçekten!!

ÇÖMEZ: Papaz kardeşlerimiz için, keşişler ve aziz din kardeşlerimiz için.

KORO: Tanrım, bağışla bizi!

MATVEYEV: Koro, bugün bayağı iyi söylüyor.

BİR OYUNCU: *(Güldürü oyuncusu)* Bize de gerekli olan bu zaten Zakar İliyiç.

MATVEYEV: Bak sen; daha neler istiyorsun? Palyaço bozuntusu! *(Gülüşmeler...)* Şişşt!

ÇÖMEZ: Tanrının hizmetkârları Piyer ve Vera için senden bağışlanma, yaşam, barış, sağlık, esenlik, korunma ve esirgenme dileniyoruz, Tanrım.

KORO: Tanrım, bağışla bizi!

ÇÖMEZ: Şimdi de mutluluğa erenler için dua edelim...

KALABALIKTA: *(Bir ses)* Evet, bir doktorun karısı... Otelde...

ÇÖMEZ: unutulmaz ve çok aziz ortodoks patrikleri.

KALABALIKTA: Tatyana Repina onlara yol göstereli, kendisini zehirleyen bu dördüncü kadın. Bu zehirlenmelerin nedenini bana açıklayabilir misin dostum?/ Çok basit. Bir çeşit psikoz canım./ Bir taklit yolu mu sence?

ÇÖMEZ: çok dindar Çar ve Çariçe için, bu aziz tapınağın yaratıcıları, kurucuları için, ölmüş ortodoks kardeşlerimiz ve atalarımız için...

KALABALIKTA: *(Sesler)* İntihar bulaşıcıdır... Günümüzde pek çok dengesiz kadın var./ Çok ürkütücü bir şey./ Susun./ Biraz rahat durur musunuz kuzum?

ÇÖMEZ: Buraya ya da başka yerlere gömülmüş olanlar için...

KALABALIKTA: *(Bir ses)* Rica ederim, yüksek sesle konuşmayınız! *(Bir yakınma, bir sızlanma duyulur)*

KORO: Tanrım, bağışla bizi!

KALABALIKTA: *(Sesler)* Repina, intihar ederek, ortamı zehirledi. Bütün kadınlar da bu virüse yakalandı. Hepsi de kendilerinin haksızlığa uğramış olduğuna inanıyor. Bu onlarda tam bir saplantı oldu./ Kilisede bile hava zehirlendi. Duymuyor musunuz?

PEDER İVAN: Çünkü sen acıması bol Tanrı'sın, insanların dostusun ve biz seninle yüceliyoruz.. Baba, Oğul ve Ruhül Kudüs, şimdi ve daima ve yüzyıllardan yüzyıllara...

KORO: Âmin!

SABİNİN: Kotelnikov!

KOTELNİKOV: Ne var?

SABİNİN: Hiç... Oh! Tanrım! Tatyana Petrovna burada... O burada...

KOTELNİKOV: Delisin!

SABİNİN: Siyahlı kadın... O işte... Tanıdım onu... Gördüm onu, gördüm.

KOTELNİKOV: En küçük bir benzerlik bile yok. Bu da esmer, öteki gibi, ama, hepsi o kadar.

ÇÖMEZ: Tanrı'ya yakaralım!

KOTELNİKOV: Dizlerin bükülüyor! Âyine böyle katılmak yakışık almaz. Herkes sana bakıyor...

SABİNİN: Tanrı aşkına... Ayakta duramıyorum artık... Gerçekten o... *(Bir sızlanma duyulur)*

KORO: Tanrım, bağışla bizi!

KALABALIKTA: *(Sesler)* Susun!/ Şişşt!/ Kim böyle arkadan iten?/ Şişşt!/ Sütunun arkasına götürdüler.../ Şu kadınlarda ne çene var! Evlerinde kalsalarmış, daha iyi ederlermiş...

KALABALIKTA: *(Biri, bağırarak)* Susun!

PEDER İVAN: "Galile'li Cana'da alçakgönüllülüğünü gösteren, kurtarıcı tutumunu hiç bırakmayan Ulu Tanrı'muz... *(Dikkatle Kalabalığa bakar)* İyi ama, kim bu insanlar? *(Okumasını sürdürür)* " Evliliğin onur verici bir şey olduğunu varlığınla göster... *(Sesini yükseltir)* Sessizliği korumanızı rica ediyorum! Kutsal nikâhı kutlamamıza engel oluyorsunuz. Kilisede dolaşmayınız. Konuşmayınız ve gürültü yapmayınız. Rahat durunuz ve yakarınız. Yeter! İnsanda biraz da Tanrı korkusu olmalı. *(Okur)* evliliğin onur verici bir şey olduğunu varlığınla göster Ulu Efendimiz. Seni hoşnut etmek için birbirlerine ulaşmak isteyen hizmetkârların Piyer ve Vera'nın, uyum ve barış içinde yaşamalarını sağla. Yataklarını temiz kıl, yaşamlarının lekesiz olması için onları kolla. Buyruklarını büyük bir yürek temizliğiyle yerine getirdiklerinde, onları bolluk içinde bir yaşlılığa ulaşmaları için, buna yaraşır kıl. Çünkü sen

Tanrı'mızsın, bağışlayıcısın, kurtarıcısın, ve seninle övünüyoruz, kıvanıyoruz Tanrım, bütün iyinin, bütün hayatın kaynağı sensin, şimdi ve daima, ve yüzyıllardan yüzyıllara.

KORO: *(Başpiskoposluk)* Âmin!

SABİNİN: *(Kotelnikov'a)* Birini polise yolla da artık içeriye hiç kimseyi bırakmamalarını söylesin.

KOTELNİKOV: İsteseler de yapamazlar. Kilise yıkılacak kadar dolu! Sus, konuşma... Mırıldanmayı da kes.

SABİNİN: İşte o!... Tatyana burada...

KOTELNİKOV: Deli misin? Mezarlıkta o.

ÇÖMEZ: Koru bizi, esirge bizi, bağışla bizi, yüce lütfunla gözet bizi Tanrım.

KORO: *(Katedral)* Tanrım, bağışla bizi!

ÇÖMEZ: Tanrı'dan, bugünün kusursuz, esenlik içinde, gürültüsüz, dertsiz ve günahsız geçmesini dileyelim.

KORO: *(Katedral)* Ver bize, Tanrım!

ÇÖMEZ: Tanrı'dan bedenlerimizin ve ruhlarımızın koruyucusu, sadık yöneticisi bir barış meleği dileyelim.

KORO: Ver bize, Tanrım!

KALABALIKTA: *(Bir ses)* Bu çömez hiç susmayacak! Adam: 'Tanrım, bağışla bizi' diyor. Ötekiler: 'Ver bize, Tanrım!' diyor. Ayakta durmaktan bıktım, usandım.

ÇÖMEZ: Tanrı'dan, ruhlarımızı hoşgörmesini ve bağışlamasını dileyelim.

KORO: Ver bize, Tanrım!

ÇÖMEZ: Tanrı'dan, ruhlarımız için iyi ne varsa, ve barış içinde bir dünya dileyelim.

KALABALIKTA: *(Sesler)* İnsanlar itişip-kakışmaya başladılar bile!/ Ne insanlar!

KORO: Ver bize, Tanrım!

Gelin OLENİNA: *(Sabinin'e)* Piyer, titriyorsun. Zorlukla soluk alıyorsun... İyi değil misin?

SABİNİN: Siyahlı kadın... o... Biz suçluyuz....

Gelin OLENİNA: Hangi kadın?

SABİNİN: Bu yakınmalar, bu sızlanmalar... *(Bir sızlanma duyulur)* Tatyana Repina bu... Dayanıyorum, direniyorum... Kotelnikov, taçla başımı eziyor... Yok, yok bir şey... Yok bir şey...

ÇÖMEZ: Tanrı'dan, geri kalan ömrümüzü barış içinde ve günahsız tamamlamamızı sağlamasını dileyelim.

KORO: Ver bize, Tanrım!

KOKOŞKİN: Ölü gibi solgun. Nerdeyse ağlayacak... Ya o... O... baksana şuna!

Bayan KOKOŞKİNA: Burada evlenmeye kararlı olduğunu anladığımda, Vera'ya söyledim, burada insanlara hâkim olmak zordur, dedim. Kent dışında evlenselerdi, daha iyi ederlerdi.

ÇÖMEZ: Mesih'in korkunç yargılaması karşısında iyi bir savunma, yaşamımızın rahat, gürültüsüz, utançsız, acısız bir Hıristiyan yaşantısıyla son bulmasını dileyelim.

KORO: Ver bize, Tanrım!

Bayan KOKOŞKİNA: Peder İvan'ın görevini çabucak yapıvermesini rica etmek gerek. Baksana, yüzü ne hâle geldi Vera'nın.

VOLGEN: İzin verirseniz, sizinle yer değiştirelim. *(Tacı, Kotelnikov'un elinden alır).*

ÇÖMEZ: İnanç birliği diiedikten sonra, bütün yaşamımızı Tanrımıza adayalım.

KORO: Sana, Tanrım!

SABİNİN: Dayan Vera. Benim gibi yap... Evet, birazdan bitecek... Buradan gideceğiz... Gerçekten o....

VOLGEN: Sus!

PEDER İVAN: Cezalandırılmaktan korkmadan, sana güvendik, sana sığındık. Yüceliğine yaraşır bir biçimde yargıla bizi Ulu Tanrım.

KORO: *(Başpiskoposluk)* Göklerdeki Ulu Efendimiz, yüce adınız kutlu, egemenliğiniz sonsuz olsun...

MATVEYEV: *(Oyunculara)* Sevgili dostlarım, şöyle biraz çekilir misiniz? Çekilin ki, diz çökebileyim. *(Diz çöker ve yerlere kadar eğilir)* ...İraden göklerde olduğu kadar, yeryüzünde de kursun egemenliğini. Günlük rızkımızı bağışla bize. Sövgülerimizi hoşgör..

KORO: *(Başpiskoposluk)*... İraden, göklerde olduğu gibi, yeryüzünde de etkin olsun... Günlük rızkımızı bugün ver bize, bugün...

MATVEYEV: Ulu Efendimiz, ölmüş hizmetkârınız Tatyana kulunuzun, bilerek ya da bilmeyerek işlediği günahlarını bağışlayın... Acıyın bize bağışlayın bizi *(Ayağa kalkar)* Ne sıcak!

KORO: Günlük rızkımızı bugün ver bize... ve bağışla bizi. Biz nasıl bize karşı işlenmiş günahları bağışlıyorsak, günahlarımızdan ötürü, sen de bağışla bizi...

KALABALIKTA: *(Bir ses)* Konserdeyiz sanki!

KORO: *(Başpiskoposluk)* kötülüğe karşı dayanma gücü ver bize.. kötüden bizi kor-u-u..

KOTELNİKOV: *(Savcı Yardımcısı'na)* Genç damadı bir sinek ısırmış olmalı. Bak, nasıl titriyor.

SAVCI YARDIMCISI: Ne oluyor ona?

KOTELNİKOV: Biraz önce isteri krizi geçiren siyahlı kadını, Tatyana sanıyor. Düş görüyor.

SAVCI YARDIMCISI: Budalalık etmemesi için, göz kulak ol.

KOTELNİKOV: Dayanacaktır. Taş gibidir o.

SAVCI YARDIMCISI: Yine de onun için çok kötü bir zaman.

PEDER İVAN: Hepimize iç huzuru ver Tanrım.

KORO: Ve senin ruhuna ulaştır.

ÇÖMEZ: Efendimizin önünde başlarınızı eğiniz.

KORO: Senin önünde Tanrım.

KALABALIKTA: *(Sesler)* Öyle sanıyorum ki, şimdi sıra rahleyi tavafa geldi./ Sus!/ Doktorun karısına otopsi yapmışlar mı?/ Henüz yapmamışlar. Kocasının onu terk ettiğini söylüyorlar./ İyi ya, Sabinin de Repina'yı terk etmiş. Doğru mu acaba?/ Evet... Repina'nın otopsisini anımsıyorum...

ÇÖMEZ: Efendimize yakaralım.

KORO: Tanrım, bağışla bizi.

PEDER İVAN: *(Okuyarak)* "Tanrım, her şey senin gücünle varoldu, evren seninle pekişti, senin varlığınla güç bulan her taç, seninle bezendi. Şimdi de, evlilik bağıyla bir araya gelen, bu birbirine bağlı çifti yüce bağışlayıcılığınla kutsa. Çünkü, yüce adın onları yü-

reklendirir, egemenliğin onlara onur verir. Baba, Oğul, Ruhül Kudüs, şimdi ve daima ve yüzyıllardan yüzyıllara." *(Sabinin'e bir şarap kupası uzatır. Sonra da Gelin Olenina'ya)*

KORO: Âmin:

SAVCI YARDIMCISI: Bayılmasa bari.

KOTELNİKOV: Hayvan gibidir o, taş gibidir. Dayanacaktır.

KALABALIKTA: *(Sesler)* Hiç kimse bir yana dağılmasın. Birlikte çıkalım./ Zipunov burada mı?/ Evet./ Arabalarını çevirelim de beş dakika boyunca ıslıklayalım.

PEDER İVAN: Elleriniz, lütfen. *(Bir mendille Sabinin'le, gelin Olenina'nın ellerini bağlar).* Çok sıkmadım ya?

SAVCI YARDIMCISI: *(Öğrenci'ye)* Tacı bana veriniz, genç adam. Şimdi de eteği tutunuz.

KORO: *(Başpiskoposluk)* İsaie, sevinçten, heyecandan tir tir titriyordu. Meryem Ana'nın bağrında... *(Peder İvan rahle tavafını yaptırır Genç evliler, onlara eşlik eden gençler, onu izlerler)*

KALABALIKTA: *(Bir ses)* Öğrenci eteği taşımakta güçlük çekecek.

KORO: ...ve dünyaya bir oğlan getirdi: Emmanuel, Tanrı ve Adam. Adı Orient idi.

SABİNİN: *(Volgen'e)* Bitti mi?

VOLGEN: Henüz değil.

KORO: *(Başpiskoposluk)* ...Meryem'i onurlandırıp, kutsayarak. *(Peder İvan, rahleyi bir kez daha tavaf eder)*

KORO: *(Katedral)* Yiğitçe dövüşen ve taçlanan aziz şehitlerimiz, Tanrı'ya bizim ruhlarımızı bağışlaması için yakarınız... *(Peder İvan, rahleyi üçüncü kez tavaf eder. Koro'ya katılır)* Ruhları-mı-zıı...

SABİNİN: Tanrım, ne bitmez-tükenmez şey bu!

KORO: *(Başpiskoposluk)* Hamdolsun sana Tanrım. Havarilerin gururu, şehitlerin sevinci, aynı cevherden Trinite bayramını öğütleyenler...

KALABALIKTA: *(Bir görevli, Kotelnikov'a)* Sabinin'i uyarın. Öğrenciler, sokakta ıslıklayacaklar onu.

KOTELNİKOV: Teşekkür ederim. *(Savcı Yardımcısı'na)* Şu şey de pek uzun sürdü canım. Hiç bitmeyecek mi ne? *(Yüzünü bir mendille siler)*

SAVCI YARDIMCISI: İyi ama, sizin de elleriniz titriyor. Hepiniz pek hoşsunuz doğrusu!

KOTELNİKOV: Tatyana Repina aklımdan çıkmıyor. Bana öyle geliyor ki, Sabinin, her an ağıt yakıp, her an ağlıyor.

PEDER İVAN: *(Volgen'in ellerinden Sabinin'in tacını alır)* Ey evliler; İsak gibi şükran dolu, Abraham gibi yüceliğe hayran olunuz. Huzur içinde yüreyen ve kutsal emirleri adalet üzre tamamlamanın rahatlığını duyan Yakup gibi çoğalınız.

BİR OYUNCU: *(Genç)* Kopuklar için ne güzel sözler!

MATVEYEV: Tanrı herkes için aynıdır.

PEDER İVAN: *(Gelinin tacını Savcı Yardımcı-*

sı'nın elinden alır) Ve sen, evli kadın. Sara gibi şükran dolu ol. Rebeka gibi neşelen. Raşel gibi çoğal, kocanı mutlu kıl, yasaların buyruklarına uy. Uy ki, Tanrı senden hoşnut olsun. *(Kalabalık çıkışa yürür)*

KALABALIKTA: *(Sesler)* Susun! Daha bitmedi!/ Sus!/ İtmeyin canım!

ÇÖMEZ: Tanrı'ya yakaralım.

KORO: Tanrım, bağışla bizi.

PEDER ALEKSİ: *(Kara gözlüklerini çıkararak)* "Tanrım, Galile'li Cana'ya gelen, oradaki evliliği kutsayan ulu Tanrım, burada, evliliğin ortak yaşantısına giren, birbirine bağlanan hizmetkârlarını da kutsa. Gelmişlerini, geçmişlerini kutsa, yaşamlarını iyilik içre geliştir, taçlarını egemenliğin içre lekesiz ve temiz kıl ve onları yüzyıllar yüzyıllar boyu koru.

KORO: Âmin!

Gelin OLENİNA: *(Erkek Kardeşine)* Bana bir sandalye vermelerini söyle. Kendimi iyi hissetmiyorum.

ÖĞRENCİ: Nerdeyse bitecek. *(Savcı Yardımcısı'na)* Vera kendini iyi hissetmiyormuş.

SAVCI YARDIMCISI: Vera Aleksandrovna, şimdi bitecek. Hemen şimdi. Biraz sabırlı olunuz sevgili dostum.

Gelin OLENİNA: *(Erkek Kardeşine)* Piyer beni işitmiyor. Taş kesilmiş sanki... Tanrım! Tanrım! *(Sabinin'e)* Piyer!

PEDER İVAN: Herkes sussun!

KORO: Ve senin ruhuna.

ÇÖMEZ: Efendimiz önünde başlarınızı eğiniz.

PEDER İVAN: *(Genç evlilere)* Bana, Oğul ve Ruhül Kudüs, Aziz Trinite, aynı cevherden kaynaklanan yaşamın özü, tek Ululuk ve Egemenlik sizi kutsasın, size uzun bir yaşam, birçok çocuk versin, yaşantınızda ve ruhunuzda gelişme bağışlasın. Sizi dünya nimetleriyle donatsın. Tüm azizlerin, Efendimizin Anası'nın duaları ve verdiğiniz söz, iyiliklere yaraşır olmanızı sağlasın.

(Gülümseyerek gelin Olenina'ya) Kocanızı öpünüz.

VOLGEN: *(Sabinin'e)* Ne bekliyorsunuz? Öpüşsenize. *(Evliler öpüşürler)*

PEDER İVAN: Sizi kutlarım! Ve Tanrı, sizin uyum içinde bağlılığınızı artırsın...

Bayan KOKOŞKİNA: *(Gelin Olenina'ya yaklaşır)* Şekerim! Hayatım! Öyle mutluyum ki! Kutlarım sizi.

KOTELNİKOV: *(Sabinin'e)* Tebrikler! İşte evlendin... titremeyi bırak artık. Uzun dualar bitti..

ÇÖMEZ: Terbiyeli olalım! *(Dostlar evlileri kutlarlar)*

KORO: Meleklerin en şanlısı, en temizi, Efendimizin Annesi, hamdolsun sana. Efendimiz, Tanrı'nın adıyla kutsayınız bizi. *(İnsanlar itişip kakışarak, kiliseden çıkarlar. Kuzma, ışıkları söndürmeye başlar)*

PEDER İVAN: Galile'li Cana'da varlığını göstererek, evliliğin onur verici bir şey olduğunu göstermiştir. Tertemiz Annesinin, Azizlerin,

pek şanlı, pek saygıdeğer havarilerin, havarilere eş Konstantin ve Helen, ulu şehit Prokop ve Efendimizin gerçekleştirdiği, aziz kralların ve tüm azizlerin dualarıyla Hazreti İsa, gerçek Efendimiz bizi bağışlamış ve kurtarmıştır. Çünkü, o iyidir, insanların dostudur.

KORO: Âmin!

BAYANLAR: *(Gelin'e)* Tebrikler sevgili dostum... Yüzyıl iyi yaşayın *(Öperler)*

ZONNENŞTAYN: Bayan Sabinina, siz çok iyi Rüssünüz...

KORO: *(Başpiskoposluk)* Uzun ömürler, u-zunn ö-mür-leer, u-zuun ö-mür-leer.

SABİNİN: Pardon Vera! *(Kotelnikov'u kolundan yakalar. Çabucak bir köşeye çeker. Zor soluk almakta ve titremektedir)* Hadi, hemen mezarlığa gidiyoruz.

KOTELNİKOV: Delisin sen! Akşam oldu. Ne yapacaksın mezarlıkta?

SABİNİN: Tanrı aşkına, gidelim oraya. Yalvarıyorum sana...

KOTELNİKOV: Karınla evine gideceksin. Deli herif!

SABİNİN: Hiçbir şey umurumda değil... Binlerce lânet başıma yağsa da, gideceğim. Gideceğim oraya... Ölüler âyinini kutlamalıyım... Yo, hayır. Aklımı yitiriyorum... Ölmeliyim... Ah, Kotelnikov! Kotelnikov!

KOTELNİKOV: Gel, gel... *(Sabinin'i Gelin'e doğru götürür. Çıkarlar. Bir dakika sonra sokaktan keskin ıslık sesleri gelir. Herkes*

yavaş yavaş kiliseyi terk eder. Sahnede yalnız Çömez ve bekçi Kuzma kalır)

KUZMA: *(Avizeleri söndürerek)* Bugün kilisede kimler vardı?

ÇÖMEZ: Bir zenginin düğünü... *(Sırtındaki cübbeyi çıkarır)* Hiç kaygısı olmayanlar vardı...

KUZMA: Tek başına ne işe yarar? Hiçbir işe.

ÇÖMEZ: Ne?

KUZMA: Ne olacak? Bu evlilik... Her gün evlendiriyoz, vaftiz ediyoruz, gömüyoruz. Ne oluyor?

ÇÖMEZ: İyi, ama, ne olmasını istiyorsun?

KUZMA: Bilmiyorum... Hiçbir şey bir işe yaramıyor... Şarkılar söylüyoruz, buhurdanlar sallıyoruz, dualar ediyoruz, ama, Tanrı hiçbir şeyi duymuyor. Kırk yıldır burda çalışıyorum. Tanrı bizi işitmiş olsaydı, ben hemencecik anlardım, değil mi ya?... Nerde bu Tanrı, bilmiyorum... Burada ya da hiçbir yerde...

ÇÖMEZ: Evet... *(Lastiklerini giyer)* Felsefe yapma, yoksa keçileri kaçırırsın. *(Lastik ayakkabılarını gıcırdatarak, çıkışa yönelir)* Allahaısmarladık!

KUZMA: *(Yalnız)* Bugün öğleyin, birini toprağa verdik. Biraz önce birilerini evlendirdik. Yarın sabah da başka birini vaftiz ederiz. Sonu yok bu işin. Tüm bunlara ne gerek var? Kim istiyor bunu? Hiç kimse... Hiçbir işe yaramıyor... *(İniltiler duyulur)*

PEDER İVAN: *(Peder Aleksi'yle mihrabın ar-*

kasından çıkar) Ona yüklü bir çeyiz getirdi sanıyorum.

PEDER ALEKSİ: Bu kendiliğinden oluyor. Kural artık.

PEDER İVAN: Şöyle bir düşünürsek, nedir yaşamımız? Ben de zamanında evlenme teklif ettim, evlendim, bana da çeyiz getirdiler ve her şey yılların girdabında yok oldu gitti. *(Sesini yükseltir).* Kuzma, neden hepsini söndürdün? Karanlıkta düşmekten korkuyorum.

KUZMA: Sizin gittiğinizi sanıyordum.

PEDER İVAN: E, Peder Aleksi, bize gelip bir çay alır mıydınız?

PEDER ALEKSİ: Teşekkür ederim Peder, ama, zamanım yok. Bir rapor yazmak zorundayım.

PEDER İVAN: Peki, nasıl isterseniz.

SİYAHLI KADIN: *(Bir sütunun arkasından, sarsılarak çıkar)* Kim var orada? Götürün beni, beni götürün burdan...

PEDER İVAN: *(Ürkmüştür)* Bu da ne? Kimsiniz? Ne istiyorsunuz bayan?

PEDER ALEKSİ: Tanrım, günahlarımızı bağışla!

SİYAHLI KADIN: Götürün beni... Götürün beni... *(İnler)* Ben memur İvanov'un kız kardeşiyim... onun kız kardeşiyim...

PEDER İVAN: Ne işiniz var burada?

SİYAHLI KADIN: Zehirlendim... bir kin yüzünden... Bir kadını küçük düşürdü, onurunu kırdı... Mutlu olmaya ne hakkı var? Tanrım! *(Bağırır)* Kurtarın beni! Kurtarın beni! *(Yere*

yığılır) Herkes zehirlenecek, herkes! Adalet yok!

PEDER ALEKSİ: *(Çok korkmuştur)* Ne küfür! Tanrım, ne küfür!

SİYAHLI KADIN: ... bir kin yüzünden... Herkes zehirlenmeli. *(İnler. Yerde kıvranır)* O mezarda, ama, öbürü... öbürü... Kadını küçük düşürmek, onun onurunu kırmak, Tanrı'yı küçük düşürmektir... Kadın'ın kurtuluşu yoktur.

PEDER İVAN: Dine karşı ne küfür! *(Ellerini birleştirerek)* Yaşama karşı ne küfür!

SİYAHLI KADIN: *(Giysilerini yırtarak, bağırır)* Kurtarın beni! Kurtarın beni! Kurtarın beni!

PERDE

DÜĞÜN

BİR PERDELİK ŞAKA

(1889- 1890)

KİŞİLER

Bayan ZİMEYUKİN, ebe
YAT, telgrafçı
SAĞDIÇ
Bayan ZİGALOV, gelinin annesi
APLOMBOV, damat
GARSON
DAŞENKA, gelin
Bay ZİGALOV, gelinin babası, emekli memur
DİMBA, yunanlı şekerci
DENİZCİ
NİYUNİN, sigortacı
"GENERAL" REVUNOV
DÜĞÜN KONUKLARI

2. sınıf bir lokantanın özel salonu. Pırıl pırıl aydınlatılmış. Akşam yemeği için hazırlanmış geniş bir masa. Gidip gelen, masaya öteberi taşıyan fraklı garsonlar. Sahneni ardında, orkestra, bir kadrilin son bölümünü çalmakta... EBE, TELGRAFÇI ve SAĞDIÇ sahneden geçerlerken, EBE, çığlık çığlığa bağırır: "Hayır, hayır, hayır!"

TELGRAFÇI: *(İzler)* Acıyın bana! *(EBE, "Hayır, hayır, hayır!" çığlıklarını sürdürür)*

SAĞDIÇ: *(Onları izler)* Bana bakın, böyle devam edemezsiniz? Nereye gidiyorsunuz? Grand Rond ne olacak? Grand Rond, s'il vous plaite! *(Çıkarlar. DAMAT ve GELİNİN ANNE'si girerler)*

GELİNİN ANNESİ: Böylesi sözlerle canımı sıkacağınıza, gidip dans etsenize!

DAMAT: Ben o figürleri beceremem. Spinoza değilim ben. Basit, pratik bir adamım. Kişilik sahibiyim. Öyle şeylerden hoşlanmıyorum. Konumuz dans değil zaten. Kusura bakmayın ama, sevgili anneciğim, davranışlarınızın çoğundan anlam çıkaramıyorum. Örneğin bana mobilya, mutfak eşyası, ve bir sürü öteberiden başka, kızınızla birlikte, iki de hisse senedi verecektiniz. Nerde onlar?

GELİNİN ANNESİ: Zavallı başım! Gene ağrımaya başladı. Havadan olacak. Karların eriyeceğini söylüyorlar.

DAMAT: Konunun dışana çıkmayın! O hisse senetlerini rehine koymuşsunuz. Bugün öğleden sonra öğrendim. Doğrusu çok açıkgözsünüz. Deyimi bağışlayın, gerçekten öylesiniz. Peşin yargıyla konuşmuyorum. Ben o iğrenç hisse senetlerini istemiyorum. Ama bu bir ilke sorunu. Aldatılmayı hiç sevmem. Kızınızı evrenin en mutlu kadınlarından biri yapacağım ama, eğer o hisse senetlerini geri almazsanız, bu anlaşmayı bozup, kızınızın mutluluğunu paramparça ederim. Unutmayın ki, ben onurlu bir insanım.

GELİNİN ANNESİ: *(Masadaki yerleri sayar)* Bir, iki, üç, dört, beş...

GARSON: Aşçıbaşı dondurmayı nasıl arzu ettiğinizi soruyor ham'fendi!

GELİNİN ANNESİ: Dondurmayı nasıl arzu ettiğimi sormakla, ne demek istiyor?

GARSON: Yani Rom'la mı, Madeira'yla mı, yoksa sade mi?

DAMAT: Rom'la, budala! Başgarsona da söyle, burada yerteri kadar şarap yok. Ayrıca daha çok Haute Sauterne istiyoruz. *(Gelinin Anne'sine)* Ha, bir başka anlaşmamız daha vardı: Bana bir General söz vermiştiniz. Düğüne onur konuğu olarak bir General çağıracaktınız. Hani o nerde?

GELİNİN ANNESİ: Gelmemesi benim kabahatim değil azizim.

DAMAT: Peki, Tanrı aşkına, kimin suçu?

GELİNİN ANNESİ: Niyunin'in. Sigortacı'nın. Dün burdaydı. Bir General arayıp bulacağına yemin etmişti ama, anlaşılan hâlâ bulamadı. Biz de sizin kadar üzgünüz. Sizin için yapmayacağımız şey yok. Mademki bir General istediniz, o General mutlaka gelecek.

DAMAT: Bir şey daha var. O Yat denen telgrafçının, kızınız Daşenka'ya kur yaptığını, herkes gibi, siz de bildiğiniz halde, niye düğünümüze çağırdınız? Duygularımın sizce hiçbir değeri yok mu?

GELİNİN ANNESİ: Şey.. ee.. adınızı bir daha söyler misiniz? Ha, evet, Aplombov! Sevgili Aplombov, evleneli iki saat olduğu halde, daha şimdiden yordunuz bizi. Bir sene sonra halimiz ne olacak kim bilir? Düşünün bir kere!

DAMAT: Demek gerçekleri duymak hoşunuza gitmiyor, ha? Anlıyorum. Ama gıllıgışlı davranmanız için bir neden değil bu. Sizden dürüst olmanızı istiyorum.

(Birkaç çift Grand Rond yaparak sahneden geçerler. İlk çift GELİN'le SAĞDIÇ. Arkalarından EBE ile TELGRAFÇI gelip dururlar. Sonra da GELİNİN BABASI ile YUNANLI girer. SAĞDIÇ, sahneye girerken, kulise geçerken de "Promenade! Promenade Messieurs-Dames! Promenade!" diye bağırır).

TELGRAFÇI: *(Ebe'ye)* Acıyın bana! Acıyın da bir şarkı söyleyin!

EBE: Adama bakın! Sevgili dostum, size demin de söyledim: Bugün sesim iyi değil!

TELGRAFÇI: Sadece birkaç notacık! Bir tek! Bir tek nota! Acıyın bana!

EBE: Aa, sıktınız artık! *(Oturur. Sinirli sinirli yelpazelenir).*

TELGRAFÇI: Açıkça söylemem gerekirse, siz, Tanrısal sesli, acımasız bir canavarsınız! Bu güzelim sesle, ebelik yapmaya hakkınız yok sizin! Bir konser şarkıcısı olmalısınız. Ah, şu cümleyi yorumlayışınız? Nasıldı o bakayım? Hah, tamam! *(Şarkı söyler)* "Her ne kadar boşunaysa da seni sevdim.

EBE: *(Şarkıyı sürdürür)* "Sevdim seni yine de seveceğim!" Bu kadarcık mıydı arzunuz?

TELGRAFÇI: Evet. Seçkin!

EBE: Fakat bugün sesim berbat. Yelpazeleyin beni! Çok sıcak! *(Damat'a)* Niye bu kadar üzgünsünüz Aplombov? Hem de düğün gününde? Ne düşünüyorsunuz?

DAMAT: Evlilik, önemli bir adımdır. Enine boyuna, tüm ayrıntılarıyla düşünmek gerek.

EBE: Siz erkekler ne kadar kuşkucusunuz! İnançsızlar! Sizin aranızda nefes bile alamıyorum. Hava verin bana! Hava! *(Bir şarkıdan birkaç nota mırıldanır)*

TELGRAFÇI: Seçkin!

EBE: Yelpazeleyin beni! Yüreğim çatlayacak nerdeyse. Bir tek soruma cevap verin: Niye tıkandım böyle?

TELGRAFÇI: Çok terlediniz de on...

EBE: Bunu suratıma karşı nasıl söylersiniz?

TELGRAFÇI: Özür dilerim. Sizin, açıkça söyle-

mem gerekirse, yüksek sosyeteye geçtiğinizi unutmuştum.

EBE: Of, kesin artık! Şiir verin bana! Tanrısal bir çoşku verin! Yelpazeleyin beni! Yelpazeleyin!

GELİNİN BABASI: *(Yunanlı ile usul usul konuşur)* Bir tane daha? *(Bardağını doldurur)* Her zaman, içmenin tam zamanıdır! Yeter ki, işlerin yolunda gitsin, ha, Dimba? İç!... gene iç!... İç gene!... *(İçerler)* Kaptan var mı, Yunanistan'da?

YUNANLI: *(Gözlerini belerterek)* Var elbet!

GELİNİN BABASI: Aslan?

YUNANLI: Aslan da var, kaplan da. Her şey var. Rusya'da hiçbir şey yok... Yunanistan'da, her şey var. İşte Yunanistan'la Rusya arasındaki fark.

GELİNİN BABASI: Her şey ha?

YUNANLI: Her şey. Babam, amcam, erkek kardeşlerim...

GELİNİN BABASI: Balina var mı, Yunanistan'da?

YUNANLI: Her şey: Balina, köpek balığı...

GELİNİN ANNESİ: *(Kocasına)* Hayatım, sofraya oturma zamanı artık!... O ıstakozlardan da elini çek! General için onlar. General'den yana umudumu daha yitirmedim...

GELİNİN BABASI: Istakoz var mı, Yunanistan'da?

YUNANLI: Her şey. Dedim ya, her şey.

GELİNİN BABASI: Memurlar da var mı?

EBE: Tanrısal bir hava olmalı, Yunanistan'da!

GELİNİN BABASI: Bir tane daha iç!

GELİNİN ANNESİ: Yeter artık! Hayatım, saat on biri geçiyor. Şimdi yemeğe oturmanın zamanı!

GELİNİN BABASI: Yemeğe oturmak mı? Güzel fikir! Oturalım! Herkes otursun! *(Karısı da dışardaki, içerdeki konukları çağırmaya katılır)*

EBE: *(Otururken)* Bana şiir verin! "O serkeş fırtına arar Sanki fırtınada sükûnet var!" Bana fırtına verin!

TELGRAFÇI: Ne ilgi çekici kadın değil mi? Sırılsıklam âşık oldum ona! *(GELİN, DENİZCİ, SAĞDIÇ ile diğer KONUKLAR girer. Gürültüyle otururlar. Bir duruş. Orkestra marş çalar)*

DENİZCİ: *(Kalkar)* Bayanlar ve baylar, şimdiye kadar bir sürü kutlama düğün gördük. Bir yığın nutuk dinledik. Ben hemen dâvâya girelim diyorum: Gelinle damadın şer'fine! *(Herkes "Gelinle damadın şerefine!" diye bağırır. Kadeh tokuşturup içerler. Orkestra gürler)* Şimdi de işi tatlılandırmak gerek, öpüşme gerek!

HERKES: Evet, tatlı tatlı öpüşme gerek! *(Gelinle damat öpüşürler).*

TELGRAFÇI: Seçkin! Bayanlar ve baylar! Saygınlık, gösterildiği yerde saygınlıktır! Bu yetkin yerde verilen, bu etkin toplantı için teşekkür edelim! Evet, yetkin ve seçkin bir yer burası! Fakat, açıkça söylemem gerekirse, bir eksiği var. Elektrik ışığı! Evrenin her yerinde, herkesin elektriği var. Her yerde var; Rusya-Ana'da yok! *(Üzüntüyle oturur)*

GELİNİN BABASI: Hmm... Evet, elektrik ışığı! Gelin, bu mevzuda biraz düşünelim... Baylar! Elektrik ışığı bir hile-hurda işidir! Kimse görmeden, camın içine, bir parça kor kömür koyuyorlar! İşte elektrik ışığı! *(Telgrafçı'ya)* Sevgili dostum, eğer bize ışık vermek istiyorsan, bize o güzelim, alıştığımız ışığı, ateşi ver. Bu uyduruk şeyi değil!

TELGRAFÇI: Siz hele bir bataryaya, bir pile bakın da, uyduruk mu, değil mi, o zaman anlarsınız!

GELİNİN BABASI: Nesine bakayım? Benim öyle palavra şeylere bakmaya hiç niyetim yok! Hem senin, içkini içip, başkalarına içki ikram edeceğine, bu hileli şeyleri müdafaa etmene üzüldüm doğrusu.

DAMAT: Sizinle aynı görüşteyim sevgili babacığım. İlke olarak, bilimsel bulgulara karşı değilim. Ama her şeyin bir yeri, bir sırası vardır. *(Gelin'e)* Sen ne dersin ma chére?

GELİN: Bazıları gösteriş yapmaktan, kimsenin tek sözcüğünü anlamadığı şeyleri söylemekten şey alırlar... zevk alırlar.

GELİNİN ANNESİ: Aldırma hayatım, babanla ben, hayatımız boyunca, bu şey işlerine... eğitim işlerine burnumuzu sokmadık, ama, gene de yaşayıp gidiyoruz. İşte, üçüncü kızımız olan sana da, iyi bir Rus damat bulduk! *(Telgrafçı'ya)* Size göre biz cahilsek, ne demeye geldiniz buraya? Niye o şeyli... malumatlı dostlarınızın yanına gitmiyorsunuz?

TELGRAFÇI: Size ve ailenize büyük saygım var Bayan Zigalov. Elektrik ışığı konusunu, bil-

giçlik taslamak... gösteriş yapmak için açmadım. Ben de Daşenka'nın daima iyi bir koca bulmasını yürekten diledim. Herkesin para için evlendiği bugünlerde, iyi bir koca bulmak...

DAMAT: Bana taş atıyor!

TELGRAFÇI: *(Ürkek)* Taş attığım yok! Bu... bu sözlerim; açıkça söylemem gerekirse, herkesin evet'lediği, genel bir kanı. Herkes bir aşk evliliği yaptığınızı biliyor. Ayrıca verilen çeyiz de üzerinde durulacak kadar değerli değil.

GELİNİN ANNESİ: Ne? Üzerinde durulacak kadar değerli değil mi? Sözlerinize dikkat edin! Peşin bin ruble, üç kürk palto, komple yatak ve oturma odası takımı! Daha ne olsun? Ara da bak bakalım, böyle bir çeyizin eşini bulabilir misin?

TELGRAFÇI: Fakat ben... şey demek istemedim.. Mobilyalar gerçekten seçkin, yetkin... Ben taş filan da atmak istemedim.

GELİNİN ANNESİ: Atmayın da! Sizi buraya ailenizin hatırı için dâvet ettik. Her şeye burnunuzu sokmayın. Aplombov'un kızının parası için evlendiğini biliyordunuz da, ne demeye daha önce söylemediniz? *(Ağlamaklı)* Kızımı misler gibi büyüttüm ben. Saçımı süpürge ettim. Bir pırlantaya bile böyle bakılmazdı! Yavrum, zümrütüm...

DAMAT: Demek ona inanıyorsunuz ha? Çok teşekkür ederim, çook! *(Telgrafçı'ya)* Size gelince Bay Yat, bu ailenin dostusunuz ama, yine de bir başkasının evinde böyle davran-

manıza izin veremem. Gitseniz iyi olur bence.

TELGRAFÇI: Ne demek istiyorsunuz?

DAMAT: Benim gibi, görgülü bir insan olmamanız ne acı! Ama yine de görgülü bir insan gibi çıkıp gitmeniz iyi olacak! *(Orkestra gürler)*

ERKEK KONUKLAR: *(Damada)* Kapat artık bu mevzuu kocaoğlan! Rahat bırak adamı! Eğlencenin tadını kaçırma! Otur yerine! (Vb.)

TELGRAFÇI: Fakat ben asla... yani ben... gerçekten bir şey anlamıyorum. Kuşkusuz gideceğim... Ama siz önce, açık söylemem gerekirse, geçen yıl, pike bir yelek satın almak için benden aldığınız beş rubleyi verin! Sonra da bir kadeh daha içer ve... ve çıkar giderim. Fakat önce paramı verin!

BİR ERKEK KONUK: Oturun yerinize! Kesin artık! Kuru gürültüden başka bir şey değil bu! (Vb.)

SAĞDIÇ: *(Bağırır)* Gelinin ailesi Bay Zigalov şerefine! *(Diğerleri de bu sözlere katılır Kadehler tokuşturulup içilir. Orkestra gürler)*

GELİNİN BABASI: *(Duygulu, her yöne eğilir.)* Teşekkür ederim, dostlarım. Bizi unutmadığınız, bizi küçümsemediğiniz için teşekkür ederim. Bunu sahte bir tevazuyla söylemiyorum. Art niyetim de yok. Sizleri kandırmayı da düşünmüyorum. Ne hissediyorsam, onu söylüyorum. Bütün samimiyetimle. Sizleri kıskanmıyorum da. Sizler benim dostlarımsınız ve ben... Teşekkür ederim. *(Yanındakileri öper)*

GELİN: *(Annesine)* Anne! Niye ağlıyorsun? Ağlamana şey yok... gerek yok! Çok mutluyum.

DAMAT: Annen yaklaşmakta olan ayrılığınıza üzülüyor. Fakat kendisiyle az önce yaptığımız küçük konuşmayı unutmasını hiç öğütlemem.

TELGRAFÇI: Ağlamayın Bayan Zigalov! Bilimsel açıdan bakacak olursak, nedir gözyaşları? Bir nörotik çözülme?

GELİNİN BABASI: *(Yunanlıya)* Mantar var mı, Yunanistan'da?

YUNANLI: Bizde her şey var.

GELİNİN BABASI: Fakat bizdeki kahverengi mantarlardan bulunmadığına bahse girerim.

YUNANLI: Her çeşidi var! Her çeşidi!

GELİNİN BABASI: Peki Dimba, kocaoğlan, nutuk atma sırası sende. Bayanlar baylar! Bay Dimba, şimdi bize bir nutuk çekecek.

HERKES: Nutuk! Bay Dimba! Haydi Dimba! (Vb.)

YUNANLI: Nutuk mu? Evet ama, niye? Ne için? Bir sebep göremiyorum ben.

EBE: Sıra sizde! Hadi uzatmayın!

YUNANLI: *(Kalkar. Ne söyleyeceğini bilemez)* Söyleyebileceğim tek şey... Bir yanda Rusya var, bir yanda Yunanistan var... Rusya'da bir yığın insan var. Yunanistan'da da bir yığın insan var. Denizde gemiler var... Rusya'da ise... Toprak üstünde demiryolları var... Sizler Rus'sunuz, bizler Yunan. Kendim için bir şey istemiyorum. Bir yanda Rusya, bir yanda Yunanistan...

(Niyunin, SİGORTACI, acele girer. Mütebessim)

SİGORTACI: Bir dakika bayanlar ve baylar, bir dak'ka! Bayan Zigalov, biraz benimle gelebilir misiniz? *(Bir kenara çeker)* Generaliniz hazır. Yola çıktı. Yaşayan gerçek bir general! Seksen yaşında. Belki de doksan.

GELİNİN ANNESİ: Ne zaman burda olur?

SİGORTACI: Eli kulağında. Ölünceye kadar bana minnettar kalacaksınız.

GELİNİN ANNESİ: Beni kandırmıyorsunuz ya?

SİGORTACI: Hiç dolandırıcı hali var mı bende?

GELİNİN ANNESİ: Yo, hayır!

SİGORTACI: Teşekkür ederim!

GELİNİN ANNESİ: Boşa para harcamak, hoşuma gitmez de, ondan soruyorum.

SİGORTACI: Hiç merak etmeyin. Tam bir general örneği. *(Herkesin duyması için sesini yükseltir)* "General" dedim kendisine, "bizi nerdeyse unuttunuz!" "Sevgili oğlum Niyunin" dedi bana general. "Damadını tanımadığım bir düğüne nasıl giderim?" "Damadın kötü bir yanı yok!" diye atıldım. "Harika, cana yakın bir insandır damat!" dedim. "Ne iş yapar?" dedi general. "Ne mi?" dedim ben. "Ne mi? Bir rehincinin yanında Eksper. Bir baktı mı, neyin ne olduğunu, kaç para ettiğini, kaç para verilebileceğini şıp diye anlar. "Yaa!" dedi general. "Niye yaa dediniz?" dedim. "Bugün bütün değerli insanlar rehincide çalışıyor. Kadınlar bile!" Bunu söyler söylemez, general omzuma vurdu. Karşılıklı birer Havana purosu içtik, derken...

DAMAT: Ne zaman gelecek buraya?

SİGORTACI: Nerdeyse burda olur. Kendisini bıraktığımda lastiklerini geçiriyordu ayağına.

DAMAT: Orkestraya bir askeri marş çalmalarını söyleyelim.

SİGORTACI: Orkestra şefi! Askeri marş!

GARSON: General Revunov! *(Marş yükselir, "General" Revunov girer. Niyunin'le Zigalov'lar karşılamaya koşarlar)*

GELİNİN ANNESİ: Biz asil değiliz General, milyoner de değiliz. Fakat bu masrafı kaldıramayacak kadar fakir değiliz. Sizi dolandırmayız, aldatmayız da. Hoş geldiniz!

"GENERAL Çok memnun oldum.

SİGORTACI: General Revunov, müsaade ederseniz size damadı takdim edeyim. Bay Aplombov. Ve onun henüz doğmuş olan, şey, yani, onun henüz evlenmiş olduğu karısı: Gelin! Sabık minik Bayan Zigalov. Telgrafhane'nin Bay Yat'ı. Bay Dimba: Yunan asıllı ünlü şekerci ve... vesaire, vesaire. Ötekiler pek önemli kişiler değil. Niye oturmuyorsunuz General?

"GENERAL Çok memnun oldum. *(Oturmaz. Niyunin'i bir kenara çeker)* Bir dakika bayanlar ve baylar! Hususi bir konuşma! *(Niyunin'e fısıldar)* Bana bak. General demekle, ne demek istiyorsun? Bahriyede General yoktur. Hem ben ufak filoda Kaptandım. Albay'a müsavi bir rütbede.

SİGORTACI: *(Sağırla konuşur gibi kulağına eğilir)* Bırakın da size General diyelim. Böylesi daha iyi. Hem bu insanlar, gösterişe,

üne meraklıdırlar. Bırakın kendinizi, onların gözdesi olun!

"GENERAL Yaa! Anlıyorum. Pekâlâ. *(Yumuşaklıkla masaya oturur)* Hak'katen çok memnun oldum.

GELİNİN ANNESİ: Buyrun General! Size alışık olduğunuz o harika yemekleri takdim edemiyoruz ama, bu mütavazı yemekler sizi tatmin edebilirse ne..

"GENERAL *(İzlememiştir)* Ne? Ne, ne? Ha, evet! *(Uzun bir sessizlik)* Ben çok sade bir hayat yaşadım han'fendi. Eskiden herkes çok sade yaşardı. *(Bir sessizlik daha)* Niyunin beni buraya davet ettiği zaman "Ayıp olur, onları tanımıyorum ki!" dedim. Niyunun de, "Niye ayıp olsun?" dedi. "Bu insanlar misafirperverlerdir." "Sahi mi?" dedim. "O zaman başka. Zaten evde de canım sıkılıyordu."

GELİNİN BABASI: Demek ki isteyerek geldiniz General. Nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum! Biz sade insanlarız. Sizi dolandırmayız. Yiyecek bir şey alın General.

DAMAT: Görevden ayrılalı çok oldu mu General?

"GENERAL Ne? Ha, evet.. Çok doğru. Evet. İyi ama, nedir bu? Bu Ringa balığı kokmuş. Ekmek de acı...

HERKES: Tatlı gerek! Öpüşme gerek! *(Gelinle damat öpüşürler)*

"GENERAL *(Gıdaklar)* Sıhhatinize! Sıhhatinize! *(Sessizlik)* Eskiden her şey sadeydi. Sa-

deliği severim ben. Tabii, yaşlandım artık. Yetmiş iki yaşındayım. 1865'te tekaüt oldum. *(Sessizlik)* Tabii, insanlar fırsat buldukça, biraz alâyiş yaparlardı eskiden... *(Gözü Denizci'ye takılır)* Siz Bahriye'li değil misiniz?

DENİZCİ: Evet efendim.

"GENERAL": *(Belirgin bir biçimde rahatlar)* Ahha! Evet, Bariye! Kolay değildir Bahriye hayatı. Daima üzerinde kafa patlatacak bir mesele çıkar. Her lafın, hususi bir mânâsı vardı. "Tepe ıskotasıyla, mayıstra yelkenini bas yukarı!" Ne güzel değil mi? Peki, mânâları ne? İşte onu sadece Bahriyeliler bilir. He, he!

SİGORTACI: General Revunov şerefine! *(Orkestra gürler. Herkes bağırır)*

TELGRAFÇI: Denizciliğin güçlüklerinden söz etmenize teşekkür ederim General. Ya telgrafçılığa ne dersiniz? Şimdi Fransızca, Almanca bilmeyenler, çağdaş bir telgrafçı olamıyor. Telgraf çekmek kolay işi değildir. *(Çatalla masaya, belirli aralalıklarla vurur).*

"GENERAL Mânâsı ne?

TELGRAFÇI: "Sizin soylu kişiliğinize nasıl saygı göstereceğimi bilemiyorum" demektir. E, kolay diyebilir misiniz? Bakın! *(Yine masaya vurur)*

"GENERAL Daha yüksek! Duyamıyorum!

TELGRAFÇI: "Sizi kollarımın arasında tutmaktan öyle mutluyum ki han'fendi.

"GENERAL Hangi han'fendi bu? Oh, evet. *(Denizci'ye döner)* Rüzgâra karşı yüz mil hızla seyrederken, daima kandilisayı hisa edersin evlat. Yelkenler gevşedi mi, çanaklıkla babafingo ve kontrababafingo gerilir.

SİGORTACI: Misafirlerimiz sıkıldı Revunov, bir şey anlamıyorlar.

"GENERAL": İzah ederim! Eğer geminin sancak tarafı bütün yelkenleriyle rüzgâra karşıyken, rüzgârı arkana almak istiyorsan, gemide kim varsa düdükle güverteye çağırırsın. Gelince de "Herkes yerine! Rüzgârı arkana al!" diye emredersin. Adamlar, prasyaları, istiralyaları visa ederler. Ne hayattır! Ne hayattır o! Sen de kendini tutamaz "Bravo! Bravo! Cesur delikanlılar!" diye bağırırsın. *(Konuşması aksırığıyla kesilir)*

SAĞDIÇ: *(Fırsatı kaçırmaz)* Bayanlar ve baylar! Bugün burada bir araya gelişimizin nedeni, gelmedik mi yoksa, sevdiğimiz iki insanın...

"GENERAL "Puruva yelkenleriyle, babafingo yelkenlerinin iskotalarını aç!"

SAĞDIÇ: Konuşma yapıyorum!

GELİNİN ANNESİ: Ama kısa!

"GENERAL": *(Kısa'yı anlamaz)* Teşekkür ederim, az önce aldım. Prasa mı demiştiniz? Hmm. Hayır, teşekkür ederim. Evet! Ah, o eski günler! Ah o okyanus dalgaları üzerindeki hayat! *(Sesi heyecanla titrer)* Ah, o rota değiştirmek! Rota değiştirmek zevki kadar, zevkli şey var mı bu dünyada? Hangi bahriyelinin kalbi küt küt atmaz. Herkes dü-

dükle güverteye çağrılır. Kaptandan kamarotuna kadar, herkesi bir elektrik şoku sorar...

EBE: Ay sıkıldım!

SAĞDIÇ: Ben de!

"GENERAL": Teşekkür ederim, az önce aldım. Pelte mi demiştiniz? Şey... Hayır, teşekkür ederim. *(Çoşku dolu bir sesle)* Bütün gözler kıdemli zabittedir. "Mancayı, büyük yelkeni sancağa!" diye bağırır. "Mizana prasyalarını iskeleye, kontra prasyanalarını da sola! *(Kalkar)* Gemi rüzgâra vurur. Zabit. "Dikkat edin beceriksiz herifler!" diye bağırır. Gözünü çanaklığa diker. Dayanılmaz birkaç saniye geçer. Derken rüzgâra çarpar gemi. Dönmeye başlar. "Stirilyaları gevşet! Prasyaları bırak!" Ortalık Bâbil kulesine döner. Gemideki her şey uçuşur. Emektar geminin her yeri çatırdar. *(Kükrer)* Gemi çark etti! *(Sessizlik)*

GELİNİN ANNESİ: *(Kızgın)* General, bir general olabilirsiniz ama, hiç değilse kendinizden utanmalısınız biraz!

"GENERAL": Kaz mı? Evet, lütfen!

GELİNİN ANNESİ: *(Daha yüksek)* İster general olun, ister olmayın, kendinizden utanın! *(Ne söyleyeceğini bilemez)* Dostlarım, General...

"GENERAL": *(Annenin son sözüyle diklenir)* General değil! Ben General değilim! Ben gemi Kaptanıyım! Albay'a müsavi!

GELİNİN ANNESİ: Yaa! Hem General değilsiniz. hem de paramızı aldınız, ha? Size bir

şey söyleyeyim mi? Kendimize hakaret ettirmek için para vermedik size!

"GENERAL *(Vahşice)* Para mı?! Ne parası?!

GELİNİN ANNESİ: Ne parası olduğunu gayet iyi biliyorsunuz. Niyunin'den aldığınız para! *(Sigortacı'ya)* Niyunin, böyle bir generali kiralamakla her şeyi berbat ettiniz!

SİGORTACI: Kapatın artık canım bu bahsi! Ne gerek var şimdi bu saçmalıklara?

"GENERAL": Kiralamak... Niyunin'den para almak...

DAMAT: Affedersiniz! Siz Bay Niyunin'den yirmi beş ruble almadınız mı?

"GENERAL": Niyunin'den yirmi beş ruble... *(Anlar)* Haa! Demek öyle! Şimdi her şeyi anlıyorum. *(Üzüntüyle başını sallar)* Bu ne rezalet böyle, ne iğrenç şey bu!

DAMAT: Ama yine de paranız ödendi!

"GENERAL": Ödendi mi? Bana para filan ödenmedi! *(Masadan kalkar)* Ne biçim iş bu?! Benim gibi ihtiyar bir adama, bir Bahriyeli'ye, vatanına hizmet etmiş bir zabite böyle hakaret etmek! *(Kendi kendine)* Bunlar centilmen olsaydı, birini mutlaka düelloya davet ederdim, ama, bunlar kim, centilmenlik kim? *(Şaşkın. Bozgun)* Kapı nerde? Garson! Bana yolu göster! *(Yürür)* Ne iğrenç! *(Çıkar. Sessizlik)*

GELİNİN ANNESİ: *(Sigortacı'ya)* Peki, nerde bakalım yirmi beş ruble?

SİGORTACI: İnsanlar eğlenirken, böyle saçma şeylerden bahsetmenin ne gereği var şimdi? *(Yüksek sesle)* Mutlu çiftin şerefine! Orkest-

ra şefi! Bir marş! *(Orkestra marş çalar)* Mutlu çiftin şerefine!

EBE: Hava verin bana! Hava! Boğuluyorum burda!

TELGRAFÇI: *(Mutlu)* Ne seçkin yaratık! *(Gürültü başlar)*

SAĞDIÇ: *(Herkesi bastırmaya çalışarak)* Sayın bayanlar ve baylar! Bugün burada bir araya gelişimizin nedeni... gelmedik mi yoksa... kutlamak için...

PERDE

KUTLAMA

BİR PERDELİK ŞAKA

(1891)

KİŞİLER

Kuzma Nikolayeviç HİRİN, Kredili İştirak Bankası veznedarı, çabuk kızan bir ihtiyar.
Andrey Andreyeviç ŞİPUÇİN, Bankanın başkanı, orta yaşlarda, monokl'lu kendini beğenmiş.
Tatyana ALEKSEYEVNA, Şipuçin'in karısı, 25 yaşında, boş kafalı
Nastasya Federovna MERÇUTKİNA, eski mantolu baş belası bir ihtiyar kadın
ÜÇ YÖNETİM KURULU ÜYESİ
(Biri nutuk verir)

Şipuçin'in odası. Zevksiz döşenmiş lüks mobilyalarla dolu: Kadife koltuk ve kanapeler, şömine, iki yazı masası (biri çok süslü), kalın halılar, çiçek vazoları, büstler, bir yığın küçük süs eşyası ve bir telefon! Solda banka içine açılan bir kapı. Yine solda, duvarda, başkanın işleri yönettiği ya da memurlara seslendiği yukarı açılır, aşağı kapanır, bir küçük pencere. Altı, evrakların geçebileceği kadar aralık. Önündeki rafta, elle vurulur bir zil.

HİRİN: *(Yalnız. Süssüz masada çalışmakta. önünde sayılık: abakus. Boynunda defalarca sardığı, uzun, kalın bir atkı. Ayaklarında keçeden yapılmış, konçları uzun, kaloş-terlikler. Kalkar. Sert bir hareketle küçük pencereyi yukarı kaldırır. Önündeki zile defalarca vurur Bağırır)* Biri gidip bana 15 kapiklik karbonatla, bir testi iyi su alsın! Kaç kere söyleyeceğim! *(Masaya gider Eğilerek, ellerini masaya dayar. Yorgun)* Halim kalmadı artık. Üç gündür gözümü kırpmadan bu rakamlarla savaş veriyorum. Sabahtan akşama kadar burda, akşamdan sabaha kadar evde çalışıyorum. Ne hayat be! *(Aksırır)* Tepeden tırnağa alev alev yanıyorum. Bir sıcak nöbet basıyor, bir soğuk nöbet. Ayaklarım ağrıyor. Gözlerimin

önünde durmadan zarplar, nakıslar, zaitler uçuşuyor. *(Oturur)* Bugün bizim o soytarı, madrabaz reisimiz de senelik içtimada, "Bankamızın bugünü ve geleceği" adlı bir rapor okuyacak. Herifi Vekil filan zannedersin! *(Yazar)* Yazma derdi de bana düştü, 3... Of, of! 200, 68... 2, 6, 8. Herif büyük idareci pozlarında dolaşıyor ortalıkta. Bense burda bir kürek mahkûmu gibi ter fışkırıyorum. O, kıtipiyoz bir mukaddime için, bir saat boyunca bir yığın şairane saçma dikte ettiriyor. Bense mali vaziyeti tespit etmek için günlerimi harcıyorum. Hayata bak! İnşallah rezil-rüsva olur! *(Sayılık'ın boncuklarını birbirine çarpar)* Artık daha fazla dayanamayacağım! *(Yazar)* 1,3, 7. Of, 5... 2, 6, 8. Of! Haa! Bu çalışmalarımı mükâfatsız bırakmayacakmış! Eğer bugün işler yolunda gider, herifleri gene altederse, bana bir altın madalyayla 300 ruble ikramiye verecek... İnşallah! *(Yazar)* Ama o ikramiye hele bir gelmesin, bak sen olacaklara! Sinirli herifin biriyim ben! Bir kızdım mı, taş üstüne, taş komam burda! Hayır efendim! *(Dışardan alkışlar, bağırtılar, ŞİPUÇİN'in sesi duyulur: "Sağ olun dostlarım, sağ olun! Çok duygulandım!" Şipuçin girer. Beyaz kravat takmış, frak giymiştir. Güzünde monokl, elinde az önce armağan edilen deri kaplı bir albüm vardır)*

ŞİPUÇİN: *(Kapı önünde, dışardakilere seslenir)* Dostlarım, inanın, bu armağanı, yaşamımın en kutsal dakikasının anısı olarak, öleceğim güne kadar saklayacağım! Yine,

yine ve yine sağ olun! *(Alkışları eğilerek karşılar. Kapıyı kapatır. Hirin'e yaklaşır)* E, nasılsınız bakalım, benim eski ve saygın dostum Kuzma Nikolayeviç?

HİRİN: *(Kalkar)* Andrey Andreyeviç, bankamızın 15. sene-i devriyesini tes'id ettiğimiz şu anda, sizi tebrik etmekle şeref duyar ve ümit ederim ki.. *(Çalan zil üzerine, konuşmasını keser. Gider pencereden bir elin uzattığı evrakı alıp, Şipuçin'e uzatırken konuşmasını sürdürmek ister)*

ŞİPUÇİN: *(Fırsat vermez)* Sağ olun dostum, sağ olun, bin kez sağ olun! Gelin bu görkemli günde –ne de olsa bir kutlama bu– başarımız için el sıkışalım. *(Büyük bir duygululuk içinde el sıkışırlar. Şipuçin, sol eliyle Hirin'in omzunu tutar)* Sevgili dostum, gösterdiğiniz bağlılık ve her şey için sağ olun demek isterim. Bu bankanın başkanı olarak, başarılı ne yaptımsa bunu kurmayıma, memurlarıma borçluyum. Evet, gerçek bu! *(İç çeker)* Demek bu eski banka, şimdi 15 yıllık banka, ha? 15 yıl! Adım Şipuçin kadar kesin! *(Heyecanla)* E, yazanak, sizin deyiminizle: rapor nasıl gidiyor bakalım?

HİRİN: Kâfi derecede iyi. Beş sayfa filan kaldı.

ŞİPUÇİN: Güzeel! Saat 15'te biter mi?

HİRİN: Bana mâni olacak bir şey çıkmazsa, biter. Pek bir şey kalmadı.

ŞİPUÇİN: Olağanüstü! Olağanüstü! Adım Şipuçin kadar kesin! Durun bir bakalım, toplantı saat 16'da. Demek ki biraz sürem var. Şunun ilk yarısını verin de bir göz atayım. Verin, verin lütfen! *(Alır)* Bu yazanağa büyük

önem veriyorum. Bunda benim özet yatırım-felsefem yatıyor. Ne özet! Tam bir hava fişeği! Evet bayım, hava fişeği! Tam anlamıyla bu! Adım Şipuçin kadar kesin! *(Masasına oturup raporu okur)* Off, amma da yorgunum ha! Dün gece gut'um tuttu yine. Sonra da tüm sabahım sağa-sola koşuşmakla geçti. Derken bu çoşku, bu alkışlar... İnsanı sersem ediyor, yoruyor işte! Gerçekten çok yorgunum.

HİRİN: *(Yazar)* 2 oh, of, 3, 9... 6, oh, 5, 4. Gözlerimi açamıyorum. Başım dönüyor. 3, 9, oh, 6, 2... Sonra... *(Sayılık'ın boncuklarını sağa-sola geçirir)*

ŞİPUÇİN: Ha! Canımı sıkan bir şey var. Biliyor musunuz, bu sabah eşiniz, önümü kesip sizden yana yakındı. Dün eşinizle, eşinizin kız kardeşini, kocaman bir bıçakla kovalamışsınız. Derdiniz nedir Tanrı aşkına Kuzma Nikolayeviç? Yapılacak iş mi bu?

HİRİN: Andrey Andreyeviç, bu tes'id ettiğimiz günün yüzü suyu hürmetine bana bir iyilikte bulunmanızı rica edeceğim. *(Parlar)* Ve bir de, burda bir kürek mahkûmu gibi çalışmamın hatırı için... benim aile meselelerimden uzuk durun! *(Toparlanır)* Lütfen.

ŞİPUÇİN: *(İç çeker)* Siz ne biçim insansınız Kuzma Nikolayeviç? Bir türlü anlayamıyorum sizi. Kuşkusuz saygıdeğer bir adamsınız. Ama bir canavar kesilip, elde bıçak, kadınları önünüze katmanızı bir yere oturtamıyorum. Kadınlardan yana bu kadar kötü düşünmeniz için bir neden göremiyorum.

HİRİN: Ben de kadınlardan yana bu kadar iyi

düşünmeniz için bir sebep göremiyorum. *(Bir sessizlik)*

ŞİPUÇİN: *(Düşüncelerini yüksek sesle söyler)* Memurlar az önce bana bir albüm armağan ettiler. Öyle sanıyorum ki, yönetim kurulundan birkaç delege de küçük bir konuşmayla gümüş bir kupa sunacaklarmış. *(Monokl'u ile oynar)* Çok güzel. Adım Şipuçin kadar kesin! Her şey yerli yerinde, düzenli. Bir bankada böyle törenler yapılmadı mı, o banka, banka değildir. *(Hirin'e)* Doğal olarak işin içyüzünü biliyorsunuzdur. O yapacakları konuşmayı ben yazdım. Gümüş kupayı da ben satın aldım. Hatta konuşmanın konacağı deri dosyayı da. Dosya 45 ruble tuttu ama, değdi doğrusu. O yönetim kurulu üyeleri, bu gibi şeyleri tek başlarına akıl edebilirler miydi? Nerdee? *(Etrafına bakınır)* Örneğin şu eşyalara bakın. Doğruyu söylemem gerekirse, her biri, tek tek, elle seçildi. Yerleştirilmeleri de epey sürdü. Biliyorsunuz, bunları gereksiz buldular hep. Sonra, o kapılardaki pirinçlerin titizce parlatılmasını istemem, veznedara doğru dürüst bir kravat taktırmam, kapıya üniformalı bir koruyucu koymam filan hep aşırıymış. Ama bütün bunlara cevabım şu: Umurumda bile değil! O koruyucuyla pirinçler, bir banka için çok şey deyimler. Ama evde istediğim gibi kaba olabilir, bir domuz gibi yiyip, yatar, zil-zurna oluncaya kadar içe...

HİRİN: Lütfen taş atmayın!

ŞİPUÇİN: Taş atmak mı? Kim taş atıyor? Gerçekten çok şaşırtıcı bir insansınız! Ben yal-

nızca evde bir köylü gibi davranabileceğimi, istediğimi yapabileceğimi söylüyordum. Fakat burda bir biçeme; stil'e gerek var. Burası banka! Halkın gözünü kamaştırmalı, kendine göre bir havası, bir ağırbaşlılığı olmalı! *(Bir kâğıt alıp, ateşe atar)* Burda ne yaptıysam, bankanın ününün artması için yaptım. Ağırbaşlılık, işte sayılmanın, saygınlığın temeli. Adım Şipuçin kadar kesin! *(Çalışan Hirin'e)* Bana bakın ihtiyar! Yönetim kurulu birkaç dakikaya kadar burada olacak. Sizse o korkunç kaloşlarla, o boyun atkısı, o soluk eski paltoyla oturuyorsunuz! Bugün için başka bir şey giyebilirdiniz. En azından siyah bir ceket!

HİRİN: Benim sıhhatim, herhangi bir idare heyetinden daha kıymetlidir! Ayrıca bütün vücudumun alev alev yandığını bilmenizi isterim!

ŞİPUÇİN: *(Öfkeyle)* Fakat ne kadar çirkin olduğunuzu görmüyor musunuz?

HİRİN: İdare heyeti gelince bir köşeye saklanırım. Dert edecek ne var bunda? *(Yazar)* 7, 1, 7... 2, 1, 5. Oh... *(Boncukları sağa-sola alır)* Ayrıca karışıklığı sevmiyorum. Bu yüzden o kadınları bu gece yemeğe davet etmekle hiç de iyi bir iş yapmadınız. Davet etmemeliydiniz onları!

ŞİPUÇİN: Saçma!

HİRİN: Biliyorum, biliyorum. Onlara hava atmak için, her yeri onlarla dolduracaksınız! Ama onlar da ortalığı altüst edecekler. Göreceksiniz! Kadınlar yalnız mazarrat ve dert çıkarmak için yaratılmışlardır!

ŞİPUÇİN: Tümüyle yanlış! Kadınlar toplumu yüceltmek için yaratılmışlardır!

HİRİN: Ne yükseltirler ya! Batırırlar! Batırırlar! Mesela sizin karınızı alalım ele. İyi okumuş, kültürlü falan filan. Ama geçen pazartesi ne yaptı biliyor musunuz? Ağzından öyle bir laf kaçırdı ki, işi örtbas etmek iki günümü aldı! Düşünebiliyor musunuz, bir yığın insanın önünde bana gelip "Bankanın, değer kaybeden şu Driyazko – Priyazki tahvilleri yüzünden başının belada olduğu doğru mu? Kocam buna çok üzülüyor!" demesin mi? İşte onca insanın içinde söyledikleri! Beni sinirlendiren de böyle şeyleri ilk önce kadınlara söylemeniz! İnsanın başını her zaman derde sokar bunlar!

ŞİPUÇİN: Tamam, tamam! Yeter bu kadar! Kutlamada söylenen şu üzücü sözlere bakın! Üzücü dedim de aklıma geldi. *(Saatine bakar)* Karım nerdeyse burda olur. Oysa onu karşılamak için istasyona gitmem gerekirdi. Zavallıcık! Ama çok geç artık. Üstelik yorgunum da. Doğrusunu söylemek gerekirse, gelişine üzüldüm. Şey, üzüldüğümü söylemek istemedim; aksine, sevindim. Ama annesinde birkaç gün daha kalması çok daha iyi olurdu. Şimdi tüm geceyi kendisiyle geçirmemi bekler. Oysa, küçük, özel bir yemek düzenlemiştik. *(Titrer)* Hoop! İşte yine başlıyor titremelerim. Ah bu sinirlerim! Öyle kötüyüm ki, sinirlerim nerdeyse kopacak. Tut kendini. Güçlü ol, güçlü. Cebelitarık kayası gibi güçlü ol. Adım Şipuçin kadar kesin! *(TATYANA girer. Üzerinde yağmur-*

luk. Omzunda, çapraz asılmış, büyük bir gezi çantası) Taşı an, ba... Meleğim!

TATYANA: Sevgilim! *(Şipuçin'e koşar. Uzun uzun öper)*

ŞİPUÇİN: Biz de şimdi senden söz ediyorduk.

TATYANA: *(Soluyarak)* Özledin mi beni? İyi misin? Henüz eve gitmedim. İstasyondan doğru buraya geldim. Sana söyleyecek o kadar çok şeyim var ki! Hayır, üstümü çıkarmayacağım. Birkaç dakikacık kalacağım. *(Hirin'e)* Nasılsınız Kuzma Nikolayeviç? *(Şipuçin'e)* Evde her şey yolunda mı?

ŞİPUÇİN: Yolunda! Çok iyi görünüyorsun sevgilim. Her zamankinden daha şişman ve güzelsin. Nasıl geçti yolculuğun?

TATYANA: Ay, fevkalâdeydi! Annemle kız kardeşim Tatyana sevgilerini yolladılar sana. Küçük Vasili Andreyeviç, "Benim için kocaman bir öpücük kondur" dedi. *(Öper)* Teyzem, kocca bir kavanoz dolusu reçel gönderdi. Zena da "Kocaman bir öpücük de benim için kondur" dedi. *(Öper)* Ay, olanları bir bilsen! Bir bilsen olanları! Sana anlatmaya çekiniyorum biraz; çok korkunç çünkü. Ay, dur, gelişimden pek memnun olmamış gibi bir halin var senin.

ŞİPUÇİN: Tümüyle yanlış sevgilim. *(Öper, Hirin, kızgın, öksürür)*

TATYANA: Zavallı Katya, zavallı, zavallıcık Katya! Onun için çok, çok üzülüyorum. Zavallıcık!

ŞİPUÇİN: Bak sevgilim, bugün bankanın 15. yılını kutluyoruz. Yönetim kurulu nerdeyse

burda olacak. Sen de onlarla karşılaşacak kılıkta değilsin.

TATYANA: Ay, öyle ya, kutlama! "Baylar, sizi kutlarım... Size en iyi dileklerimi... vesaire, vesaire... Demek bugün kutlama günü. Tabii parti de var, yemek de. Ay, sahi, bir de, günler boyu yönetim kurulu için yazdığın o harika nutuk da var. Bugün mü okuyacaklar sana? *(Hirin, öfkeyle öksürür)*

ŞİPUÇİN: Sevgilim, böyle şeylerin sözünü etmeyelim. Hem artık senin eve gitme zamanın geldi.

TATYANA: Hemen, şimdi. Sana her şeyi, başından sonuna kadar, bir dakikada anlatır giderim. Eveet, istasyondan ayrılmadan önce, beni nasıl bıraktığını hatırlıyor musun? O şişko karının yanına oturmuş, hemen kitap okumaya başlamıştım hani? Trende konuşmaktan ne kadar nefret ettiğimi bilirsin. Hiç kimseyle konuşmadan, üç istasyon boyunca okudum. Akşam oldu. Müthiş bir hüzün çöktü içime. Bilirsin nasıl olduğunu. Karşımda genç bir adam vardı. Saygın, siyah saçlı, iyi görünüşlü. Her nasılsa, başladık konuşmaya. Derken, bir deniz subayı da katıldı bize. Sonra bir öğrenci ya da onun gibi bir şey.. *(Güler)* Onlara evli olmadığımı söyledim. Ay, ondan sonra görecektin hallerini. Siyah saçlısı, bir sürü komik fıkra anlatıyor, deniz subayı da durmadan şarkı söylüyordu. Ay, çatlayıncaya kadar güldüm desem yeridir. Derken deniz subayı –bilirsiniz denizcileri– tesadüfen adımın Tatyana olduğunu öğrenince, hangi şarkıyı söyledi, bili-

yor musun? *(Kalın bir erkek sesini taklit etmeye çalışır)* "Onegin, artık saklamayacağım. Tatyana'yı deli gibi seviyorum." *(Güler. Hirin, öfkeyle öksürür)*

ŞİPUÇİN: Bak Tanyuşa. Kuzma Nikolayeviç'in çalışmasını engelliyoruz. Hadi eve git artık. Her şeyi bana sonra anlatırsın.

TATYANA: Zarar yok, aldırmam. İsterse o da dinlesin. Ay, her şey o kadar ilgi çekici ki! Bitirmek üzereydim zaten. Seryoza beni istasyonda karşıladı. Yanında bir başka genç adam daha vardı. Vergi müfettişi filan gibi bir şey galiba. Oldukça yakışıklıydı. Çok güzel gözleri vardı. Seryoza benimle tanıştırdı. Birlikte istasyondan ayrıldık. Hava olağanüstü güzeldi...

(Dışardan sesler duyulur: "İçeri giremezsiniz! O oda özeldir! Ne istiyorsun? Durdurun şu kadını!" Bayan MERÇUTKİNA, dışardaki biriyle itişip, kakışarak girer. Elinde evraka benzer bir kâğıt vardır)

MERÇUTKİNA: Çek elini üstümden! Allah, Allah! Müdürü görmek istiyorum! *(Şipuçin'e yaklaşır)* Oh, Ekselânsları, şerefyab oldum... Adım Nastasya Fiyodorovna Merçutkina. Kocam devlet memuru... İdi.

ŞİPUÇİN: Sizin için ne yapabilirim?

MERÇUTKİNA: Şey Ekselânsları, kocam beş ay boyunca, doktor nezaretinde, evde hasta yattı. Fakat hiçbir sebep yokken, işten attılar, Ekselânsları! Maaşını almaya gittiğimde, bana 24 ruble 36 kapik eksik verdiler. "Ni-

ye?" diye sordum. "Yardım Sandığı'ndan aldığı borca karşılık!" dediler. Ne demek istediler yani? Benden izinsiz ne diye borç aldı? Ne biçim iştir bu Ekselânsları? Ben fakir bir kadınım. Pansiyon kiralarıyla anca geçinebiliyorum. Ben fakir, zayıf, müdafaasız bir kadınım Ekselânsları. Herkes bana hakaret ediyor. Kimselerden tatlı bir laf duyduğum yok!

ŞİPUÇİN: Bağışlayın. *(Elindeki dilekçeyi alır, okur)*

TATYANA: *(Hirin'e)* Ay, size her şeyi ta başından anlatmalıyım. Geçen hafta annemden bir mektup aldım. Gerçek bir Grendilevski'nin kız kardeşim Katya'ya evlenme teklif ettiğini yazıyordu. Saygın, soylu filan ama, bilirsin bunları, beş parasız, işsiz! Ama inanır mısın, Katya da ona âşık olmuş! Hale bakın! Annem de acele gelip, Katya konusunda bir şeyler yapmamı istedi.

HİRİN: *(Parlar)* Affedersiniz ama, sizin yüzünüzden yerimi kaybettim! Siz annenizle Katya'nızdan laf ederken, ben burda yerimi şa...

TATYANA: Ne olur yani? Hak'katen acayip bir yaratıksınız! Bir kadın konuşurken, onu dinlemek zorundasınız! Ayrıca, nedir sizi böyle asabi yapan bugün? Âşık filan değilsiniz herhalde!

ŞİPUÇİN: *(Marçutkina'ya)* Ben bu işin başını da sonunu da anlamadım. Nedir sorun?

TATYANA: Ne olacak, gene âşık bu! Bak, yüzü nasıl da kızarıyor!

ŞİPUÇİN: *(Tatyana'ya)* Tanyuşa, sevgilim, lüt-

fen beni dışarda bekler misin? Birkaç dakika sonra yanında olurum.

TATYANA: Ay, aman, pekâlâ! *(Çıkar)*

ŞİPUÇİN: Gerçekten bu konuyu anlayamadım. Ama yanlış yere geldiğinizi söyleyebilirim bayan. Bu işin bizimle hiçbir ilgisi yok. Sizin, kocanızın çalıştığı yere gitmeniz gerek.

MERÇUTKİNA: Fakat Ekselânsları, şimdiye kadar, en az beş yere gittim. Kimseler dinlemedi beni. Nerdeyse çıldıracaktım. Allahtan damadım Boris Matyeviç –Allah ondan razı olsun!– size gelmemi söyledi. "Bay Şipuçin'e git anne" dedi. "Büyük bir adamdır o. Yaygın bir nüfuzu vardır. Senin için her şeyi yapar." Bana yardım etmelisiniz Ekselânsları!

ŞİPUÇİN: Fakat size yardım edemem bayan. Anlamıyor musunuz? Çıkardığım kadarıyla, kocanız Savunma Bakanlığı'nın Sağlık Bölümü'nde çalışmış. Burası ise, katıksız bir özel girişim, bir banka! Aradaki ayrımı görmüyor musunuz?

MERÇUTKİNA: Fakat Ekselânsları, elimde kocamın hasta olduğunu ıspatlayan doktor raporları var. İşte! Bakın! Lütfen bakın!

ŞİPUÇİN: *(Kızar)* Evet, güzel, çok güzel! Fakat, yineliyorum, bunun bizimle hiçbir ilgisi yok!

(Dışarda: Tatyana'nın gülüşünü, bir erkek gülüşü izler)

ŞİPUÇİN: *(Kapıya bakar)* Şimdi de memurların işlerini engelliyor! *(Merçutkina'ya)* Bana bakın bayan, anladığım kadarıyla, oldukça ka-

rışık bir iş bu. Fakat eşiniz nereye başvuracağınızı kesinlikle biliyordur.

MERÇUTKİNA: O mu? Hiçbir şey bilmiyor Ekselânsları! Hep, "Bu senin işin değil! Defol başımdan!" diyor. İşte, ondan öğrenebileceğiniz tek laf bu!

ŞİPUÇİN: Yineliyorum! Eşiniz Savunma Bakanlığının, Sağlık Bölümün'de çalışmış. Burası bir banka, tecimsel bir kuruluş, katıksız bir özel girişim!

MERÇUTKİNA: Evet, evet, hepsini biliyorum Ekselânsları. Fakat bana hiç değilse bir 15 ruble vermelerini temin edemez misiniz?

ŞİPUÇİN: *(Umutsuzca iç çeker)* Off!

HİRİN: Andrey Andreyeviç, bu böyle devam ederse, raporu hiçbir zaman bitiremeyeceğim!

ŞİPUÇİN: Bir dakika! *(Merçutkina'ya)* Fakat anlamıyor musunuz, bu dilekçeyle bize başvurmanız; bir boşanma davası için, bir bakkala ya da Gelir Vergisi Dairesi'ne başvurmanız gibi bir şey! *(Kapı vurulur)*

TATYANA: *(Dışardan)* Andrey, gelebilir miyim?

ŞİPUÇİN: *(Bağırır)* Bir dakika bekle sevgilim, bir dakika bekle! *(Merçutkina'ya)* Belki sizi kandırdılar ama, bunun bizimle ne ilgisi var? Bugün bankamızın 15. yılını kutluyoruz. Her an biri gelebilir. Lütfen beni yalnız bırakın!

MERÇUTKİNA: Ekselânsları, bu fakir öksüze acıyın! Ben zavallı, müdafaasız bir kadınım. Kocadım. Ölmekten korkuyorum. Kiracıla-

rım beni hep atlatıyor. Onları yakından takip etmem; ev işlerine de bakmam gerek. Üstelik damadım da işsiz!

ŞİPUÇİN: Sayın bayan, ben... ben... Hayır! Sizinle konuşamam artık! Başım dönüyor. Hem bizim zamanımızı, hem de kendi zamanınızı harcıyorsunuz. *(İç çeker. Kendi kendine)* Aptal bu kadın! Adım Şipuçin kadar kesin! *(Hirin'e)* Kuzma Nikolayeviç, lütfen bayana söyleyin, bu... *(Elini silkerek dışarı çıkar)*

HİRİN: *(Kızgın, kadına yaklaşır)* E, söyle bakalım, ne istiyorsun?

MERÇUTKİNA: Ben zayıf, müdafaasız bir kadınım. Belki sağlam görünüyorum ama, bir muayene ettirseniz, iler-tutar hiçbir yanım olmadığını görürsünüz. Ayakta zor duruyorum. Bu sabah, kahvemden bile zevk alamadım.

HİRİN: Sana basit bir sual sordum: Ne istiyorsun?

MERÇUTKİNA: Sadece bana 15 ruble vermelerini söylemenizi istiyorum. Şimdi. Geri kalan aybaşına kadar kalabilir.

HİRİN: Sana demin her şey apaçık anlatıldı: Burası bir banka!

MERÇUTKİNA: Biliyorum, biliyorum. Ama, isterseniz size doktorların raporlarını gösterebilirim.

HİRİN: Bana bak, senin omuzlarının üstündeki kafa mı? Yoksa başka bir şey mi?

MERÇUTKİNA: Başıma gelenleri öğrenmeye hakkım yok mu yani? Beni başkasının para-

sı ilgilendirmiyor ki! Yalnız kendi param!

HİRİN: Aziz bayan! Sana basit bir sual soruyorum: O omuzlarının üstündeki kafa mı, değil mi?... Seninle konuşup, vakit kaybetmekle, aptallık ediyorum. *(Kapıyı gösterir)* Lütfen gider misin?

MERÇUTKİNA: *(Şaşkın)* Para ne olacak peki?

HİRİN: Sendeki kafa değil, bir çeki... *(Tahta olduğunu anlatmak için, önce masaya, sonra alnına vurur. İyice anlasın diye tekrarlar)*

MERÇUTKİNA: *(Öfkeyle)* Yaa; demek öyle ha! Bana bak, bana! Sen anca karınla öyle konuşabilirsin! Benim kocam devlet dairesinden! Kendine gel! Fazla ileri gitme!

HİRİN: *(Öfkeyle sesi kısılır)* Çık dışarı!

MERÇUTKİNA: Gücün yeterse, sen çıkar!

HİRİN: *(Kendini zor tutar)* Bana bak, eğer çıkıp gitmezsen, muhafızı çağırıp, onunla attıracağım seni! *(Tepinir)* Defol şimdi!

MERÇUTKİNA: Beni korkutamazsın sen! Senin gibileri çok gördüm ben, pinti herif!

HİRİN: Hayatımda böyle inatçı bir kadın görmedim! Of, kan tepeme çıktı! *(Zor nefes alır)* Sana son defa söylüyorum. Duyuyor musun beni, ihtiyar yarasa! Eğer bu odadan çıkıp gitmezsen, seni eşek sudan gelinceye kadar döverim! Sana ihtar ediyorum! Sinirli herifin biriyim ben! Seni ömrüm boyu sakat bırakırım! Bir cinayet çıkacak elimden!

MERÇUTKİNA: Hadi ordan! Havlayan köpek ısırmaz! Beni korkutamazsın sen! Senin gibileri çok gördüm! İyi bilirim senin gibileri!

HİRİN: *(Umutsuz)* Bu kadını görmeye tahammülüm kalmadı artık! Hasta etti beni. Daha fazla dayanamayacağım! *(Masasına gidip oturur)* Bura kadınların işgaline uğradı! Bu işi asla bitiremeyeceğim, asla!

MERÇUTKİNA. Canım, başkasının parasını mı istiyorum ben? Hayır! Ben sadece kanunun bana verdiği hakkı istiyorum! *(Hirin'in kaloşlarını görür)* Haydaa! Şu hale bakın! Kendinden utan be adam! Bu güzelim yazhanede o kaloşlarla oturulur mu? Kaba herif n'olacak! *(Şipuçin'le Tatyana girer)*

TATYANA: Sonra Berejnistki'ler bir parti verdi. Katya, soluk bir mavi fularla göğsü oldukça açık, ipek bir elbise giymişti. Tepesine toplanmış saçlarıyla çok iyi gitmişti. Ben yapmıştım saçlarını. Ay, o kız adam gibi giyinip, saçını doğru dürüst yaptırdı mı, gerçekten çarpıcı oluyor.

ŞİPUÇİN: *(Ani bir migren ağrısıyla kıvranır)* Evet, evet, çarpıcı... Çarpıcı... Nerdeyse burda olurlar.

MERÇUTKİNA: Ekselânsları!

ŞİPUÇİN: *(Üzüntüyle)* Siz hâlâ burada mısınız? Sizin için ne yapabilirim?

MERÇUTKİNA: Ekselânsları, şu, buradaki adam *(Hirin'i gösterir)* evet, o! İşte, o adam. Önce masaya, sonra kafasına vurdu elini. Evet, aynen öyle yaptı! Benim odun kafalı olduğumu demeye getirdi! Siz benimle ilgilenmesini söylediniz. O ise, benimle alay etti, hakaret etti bana. Ben zayıf, müdafaasız bir kadınım Ekselânsları...

ŞİPUÇİN: Peki bayan, ilk ağızda sizin işinize el

atacağım, yalnız gidin artık. Sonra gelin. *(Kendi kendine)* Gut'um tutacak galiba!

HİRİN: *(Şipuçin'e, alçak sesle)* Andrey Andreyeviç, muhafızı çağırın. Kulağından tuttuğu gibi, dışarı atsın. Daha ne kadar çekeceğiz bu karıyı?

ŞİPUÇİN: Aman, hayır, hayır! Çığlığı basıp bankadaki herkesi ayağa kaldırır.

MERÇUTKİNA: Ekselânsları...

HİRİN: *(Ağlamaklı bir sesle)* Fakat benim bu raporu bitirmem lâzım. Bu gidişle zamanında tatamlayamayacağım! *(Masasına döner)* Benden buraya kadar!

MERÇUTKİNA: Ekselânsları, parayı ne zaman alacağım? Bana şimdi lâzım!

ŞİPUÇİN: *(Kendi kendine, kızgın)* Ömrümde böylesine sevimsiz, böylesine... *(Merçutkina'ya, yumuşacık)* Bana bakın bayan, size az önce de anlattım. Burası bir banka, özel bir kuruluş.

MERÇUTKİNA: Bu kadar zalim olmayın Ekselânsları. Babalık edin bana. Eğer doktor raporu kati değilse, polisten size, yeminli, tasdikli bir ifade getireyim. Söyleyin onlara versinler parayı!

ŞİPUÇİN: *(Zorlukla nefes alır)* Off!

TATYANA: Ay, aziz bayan! Hak'katen çok acayip bir insansınız! Size az önce söylediler. Fena taktınız kafanızı bu işe. Herkesi böyle rahatsız etmeye hakkınız yok. Yapmayın bunu!

MERÇUTKİNA: Ham'fendi bari siz söyleyin onlara. Kimse bana yardım etmiyor. Ne yeme-

nin, ne içmenin tadı kalmadı benim için. Bu sabahki kahvemden bile zevk alamadım!

ŞİPUÇİN: *(Bitkin)* Peki! Ne kadar istiyorsunuz?

MERÇUTKİNA:24 ruble, 36 kapik!

ŞİPUÇİN: Tamam! *(Cüzdanından para çıkarır)* İşte size 25 ruble! Üstünü de alıkoyun ve hemen gidin! *(Hirin, kızgınlıkla öksürür)*

MERÇUTKİNA: *(Parayı kapıp saklar)* Oh, çok teşekkür ederim, Ekselânsları! Çok teşekkürler!

(Çıkmak üzere yürür. Fakat kapı önünde durur)

TATYANA: *(Şipuçin'in masasının üstüne oturur)* Ben gerçekten gitmeliyim. *(Saatine bakar)* Ay, sana söyleyeceklerimi daha bitirmedim ki! Bir dakikada bitirir giderim. Ay, çok korkunçtu Berejnistki'lerde olanlar! Parti fena değildi ama, enteresan bir yönü yoktu! Tabii, Katya, orda olan Grendilevski'yi teshir etti. Fakat ben Katya'yı hemen karşıma alıp, uzun uzun konuştum, biraz ağladım, ama sonunda Katya'yı ikna ettim. O da hemen o gece Grendilevski'yle konuşup red cevabı verdi. Eh, dedim, bu iş burada bitti, annem mutlu, Katya kurtuldu, ben de artık biraz eğlenebilirim... derken, ne oldu dersin? Katya'yla bahçede dolaşırken, birden... Ay, düşüncesi bile beni üzüyor! *(Mendiliyle kendini yelpazeler)* Bu konuda sana ancak bu kadarını söyleyebilirim.

ŞİPUÇİN: *(İç çeker)* Off!

TATYANA: *(Ağlayarak)* Doğru yazlık eve koştuk. Orada... orada zavallı Grendilevski var-

dı... Boyluboyunca toprağa uzanmış... elinde bir tabanca.

ŞİPUÇİN: Daha fazla dayanamayacağım! Bir dakika daha duramayacağım! *(Merçutkina'yı görür)* Şimdi de ne istiyorsunuz?

MERÇUTKİNA: Kocamın işi ne olacak Ekselânsları? Geri alabilecek mi?

TATYANA: Tam kalbinden vurmuştu kendini. Buradan! Katya, ölü gibi bayıldı. Zavallı yaratık! Grendilevski ise, nerdeyse korkudan ölmüştü. Öylece, oracıkta yatıyordu. Çarşaf gibi bembeyazdı. Doktor getirmemizi istedi. Derken doktor geldi... ve zavallıcığın hayatını kurtardı...

MERÇUTKİNA: Kocam işi geri alamaz mı Ekselânsları?

ŞİPUÇİN: Hayır! Dayanamayacağım buna! Dayanamayacağım artık! *(Ağlayarak çöker)* Dayanamayacağım buna! *(Bitkin bir halde, kollarını Hirin'e uzatır)* Atın şu kadını buradan! Atın kadını dışarı burdan!

HİRİN: *(Tatyana'ya gider)* Defol git burdan!

ŞİPUÇİN: Onu değil! Ötekini! Şurdaki canavarı! *(Merçutkina'yı gösterir)*

HİRİN: *(Anlamaz. Tatyana'ya)* Defol hadi! Defol! Çık dışarı! *(Tepinir. Yürür)*

TATYANA: Ne?! Ne demek istiyorsunuz? Gerçekten çok acayip bir insansınız! Çıldırdınız mı siz?

ŞİPUÇİN: *(Bitkin)* Korkunç bir şey bu! Bittim, tükendim! Atın onu dışarı! Tekmeyle atın!

HİRİN: Defol git burdan! Bütün kemiklerini kıra-

rım senin! Ömrün boyu sakat bırakırım seni! Gebertirim! *(Tatyana, önü sıra kaçar, Hirin kovalar)*

TATYANA: Buna nasıl cesaret edersin, kaçık herif! *(Bağırır)* Andrey! İmdat! Andrey! *(Çığlık atar)*

ŞİPUÇİN: *(Peşlerinden koşar)* Dur! Dur! Bırakın onu! Tanrı aşkına susun! Bağırmayın! Bankamızın onurunu düşünün!

HİRİN: *(Merçutkina'yı kovalamaya başlar)* Defol! Defol! Tut şunu! Vur tepesine! Kes gırtlağını!

ŞİPUÇİN: *(Bağırır)* Kesin bağırmayı! Lütfen! Lütfen! Tanrı aşkına, kesin şu bağırmayı!

MERÇUTKİNA: Cennetteki azizler! Azizler! *(İnleyerek)* Ey yaşayan azizler!

TATYANA: *(Çığlık atarak)* İmdat! İmdat! Kurtarın beni! Bayılacağım! Bayılacağım artık! *(Bir sandalyeye sıçrar Oradan, inleyerek, kanapeye düşer)*

HİRİN: *(Merçutkina'yı kovalayarak)* Bırak onu bana! Gebert! Un-ufak et! Parça parça doğra!

(Kapı küt küt vurulur Bir ses: "Yönetim Kurulu delegeleri!")

ŞİPUÇİN: Delegelerimiz... Şöhretimiz... Vaziyetimiz...

HİRİN: Defolun. Allahın belâsı kanlar! İkiniz de defolun! *(Kollarını sıvar)* Bırakın şunları bana! İkisini de bir güzelce geberteyim!

(Bir örnek giyinmiş 3 DELEGE girer. Biri, içinde 'küçük nutuk'un bulunduğu deri

çantayı, diğeri gümüş kupa'yı taşımakta. Tatyana, inleyerek, kanapeye kapanmış. Merçutkina ise, Şipuçin'in kollarında inlemekte. Şipuçin kadını yere düşürür. Sonra sandalyesine oturtur. Hirin, titrer. Sonra kendini toparlar. Sıvadığı gömleğinin kollarını indirir, sırıtır)

DELEGE: *(Yüksek sesle okur)* Onurlu ve saygın Andrey Andreyeviç Şipuçin! Kuruluşumuzun geçmişine derin bir bakış atacak ve aklın gözüyle, sürekli yükselişini inceleyecek olursak, sonucun ne kadar mutluluk verici olduğunu görürüz. Kuruluşumuzun ilk yıllarında, anaparamızın azlığı, işlerin ağır gidişi, amacımızın kesin olmayışı, bize Hamlet'in ünlü sorusunu düşündürüyordu: "Yaşamak mı, yoksa ölmek mi?" Kötümserler pes etmemizi, bankayı kapatmamızı öneriyorlardı. Derken başkanlığa siz geldiniz. Geniş bilginiz, tükenmeyen çabanız ve eşsiz yönteminiz, bankamızı, olağanüstü bir başarıya, süregiden bir yükselişe ulaştırdı. Bankamızın ağırbaşlılığı ve ünü *(Öksürür)* Bankamızın ünü..

MERÇUTKİNA: *(İnler)* Ohh, off...

TATYANA: *(İnler)* Su! Su!

DELEGE: (Sürdürür) Bankamızın ününü öyle bir aşamaya getirdiniz ki, bugün kuruluşumuz, ülkemizdeki, dış ülkelerdeki herhangi bir bankayla aynı çizgiye...

ŞİPUÇİN: *(Tümüyle kendini kaybetmiş)* Şöhretimiz... Delegelerimiz... Vaziyetimiz... *(Şarkı söyler)* "Olanlar oldu! Hayat bir rüyaydı. O da son buldu..."

DELEGE: *(Üzgün, sürdürür)* ...geldi, dayandı! Sonra, içinde bulunduğumuz duruma gururla bakacak olursak, görürüz ki, onurlu ve saygıdeğer Andrey Andreyeviç, bu... *(Diğer delegelere)* Biz belki... daha sonra gelsek iyi olur... Evet, sonra, çok sanra...

(Üzüntüyle çıkarlar. Hirin, eğilerek selamlar. Kapıyı kapatır. Kadınlar arasında çığlık atan avına dönerken...)

PERDE

Çehov Tolstoy'la beraber

çehov

Tek Perdelik 9 Oyun

Türkçesi:
YILMAZ GRUDA

ANTON ÇEHOV (1860-1904), Azak Denizi kıyısındaki Taganrog'da doğdu. Babası, kölelikten kurtulmuş bir babanın oğluydu ve bakkallık yapıyordu. Ailesi sonradan yoksullaşınca, Moskova'ya göç etti. **ÇEHOV**, liseyi doğduğu kentte (1868-1879), tıp fakültesini de Moskova'da okudu (1879-1884). Tıp fakültesinde öğrenci olduğu yıllarda mizah dergilerine öyküler yazıyordu. Okulu bitirdikten sonraysa, kendisini sürekli yazmaya adadı. Ünü, kısa sürede bütün Rusya'ya yayıldı. Öykülerinin yanı sıra, oyunlar yazmaya başladı. Oyunları da öyküleri kadar büyük ilgi gördü; öyleki, çağdaş dramın kurucularından biri sayıldı. Vereme yakalanarak öldüğünde kırk dört yaşındaydı. Oyunlarından başlıcaları, "**İvanov, Ormancini, Martı, Vanya Dayı, Üç Kızkardeş, Vişne Bahçesi**"dir.

Tek Perdelik 9 Oyun:

DAĞ YOLUNDA (1885)
TÜTÜNÜN ZARARLARI (1886-1902)
KUĞUNUN ŞARKISI (1887-1888)
AYI (1888)
BİR EVLENME TEKLİFİ (1888-1889)
SAYFİYEDE YAZ (1889)
TATYANA REPİNA (1889)
DÜĞÜN (1889-1890)
KUTLAMA (1891)

ANTON ÇEHOV, Rus tiyatrosuna, özellikle de drama, büyük yenilikler getirmiş bir yazardır. **ÇEHOV**, tek perdelik yalnızca dokuz oyun yazmıştır. Bu oyunların hepsinde de görüleceği üzere, gösterişten uzak yalın bir dille ve ince bir alayla yaşadığı toplumu ve kişileri ele almıştır. Ayrıca, her yerde her zaman rastlanabilecek sıradan insanların sıradan özelliklerinin yanı sıra, eski soyluların yozlaşmış yaşamlarını da gerçekçi, yalın bir anlatımla, her türlü süsten abartıdan arınmış, inandırıcı, etkileyici bir ustalıkla sergilemiştir. Bu nedenle **ÇEHOV**, kendi ülkesi dışında da kolay anlaşılmış, çok okunmuş, oyunları üst üste sahnelenmiştir.

9 789754 944372

ISBN 975 - 494 - 437 - 7
94 . 06 . Y . 0105 . 0642

2. basım

KDV dahil

pan matbaacılık ankara 230 78 16